

Дневникъ

(стенографски)

на

XIX^{тс} обикновено Народно събрание

Първа извънредна сесия

45. засъдание, вторникъ, 6 юли 1920 г.

(Открыто въ 4 ч. 15 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателътъ: (Звѣни) Моля т. секретаря да провѣри списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь д-ръ К. Консуловъ (з): (Прочита списъка.) Отъ засѣдането сѫ отсѫтствували народнитѣ прѣдставители: Арифъ Агушевъ, Иванъ Ангеловъ, Стефанъ Бакърджиевъ, Юсюфъ Бергански, Димитъръ Благоевъ, Асънъ Вълкановъ, Никола Габровски, Вълко Гарвански, Стефанъ Даракаловъ, Георги Димитровъ, Христо Кабакчиевъ, Коста Каневъ, Ламби Кандевъ, Иванъ Ковачевъ, Станчо Коевъ, Величко Кознички, Василъ Коларовъ, Никола Кънчевъ, Александъръ Малиновъ, Еню Марковски, Никола Мушановъ, Лачо Недѣлковъ, Георги Недковъ, Никола Паждаревъ, Станко Панайотовъ, Никола Пеневъ, Димитъръ Поповъ, Георги Поповъ, Митю Семовъ, Коста Сидеровъ, Борисъ х. Сотировъ, Димитъръ Стоевъ, Никола Сапунджиевъ, Теодоръ Теодоровъ, Владимиръ п. Томовъ, Тодоръ Цековъ, Коста Ципорановъ, Станко Щъстовъ, Крумъ Чапрашниковъ и Юрданъ Юрдановъ)

Прѣдседателътъ: (Звѣни) Отъ 216 души народни прѣдставители приеъствуватъ 110. Законниятъ съставъ е на лице.

Засѣдането се открива.

Съобщавамъ на народното прѣдставителство, че народниятъ прѣдставителъ г. Коста Ципорановъ съ заявление моли да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ считанъ отъ 5 того. Г. Ципорановъ се е ползвавалъ съ 20-дневенъ отпускъ, който му дава правилника, затова щѫ питамъ народното прѣдставителство. Които сѫ съгласни да се разрѣши 5-дневенъ отпускъ на народния прѣдставителъ г. Коста Ципорановъ, начинъ отъ 5 того, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, разрѣшава му се.

Бургаскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Георги Поповъ съ заявление моли да му се разрѣши единъ денъ отпускъ, за 7 юлий. Бюрото му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставителъ г. д-ръ Никола Генадиевъ моли да му се разрѣши още три дена отпускъ, начинъ отъ 7 того. Бюрото му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставителъ г. Ламби Кандевъ моли да му се разрѣши отпускъ за 6 юлий. Бюрото му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставителъ г. Петъръ Димовъ моли да му се разрѣши 4-дневенъ отпускъ отъ 7 того. Бюрото му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставителъ г. Тодоръ Цековъ съ телеграма отъ Пещера моли да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ отъ 5 того по важни домашни причини. Бюрото му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставителъ г. Коста Сидеровъ съ заявление моли да му се разрѣши 10-дневенъ отпускъ по домашни причини. Понеже г. Сидеровъ се е ползвавалъ съ 20 дневенъ отпускъ, що питамъ народното прѣдставителство. Които сѫ съгласни да се разрѣши 10-дневенъ отпускъ на народния прѣдставителъ г. Коста Сидеровъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, разрѣшава му се.

Народниятъ прѣдставителъ г. Никола Габровски моли да му се разрѣши 6 дневенъ отпускъ по важни домашни причини. Г. Габровски сѫщо така е използвавалъ 20-дневния отпускъ, затова що питамъ народното прѣдставителство. Които сѫ съгласни да се разрѣши 6-дневенъ отпускъ на народния прѣдставителъ г. Никола Габровски, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, разрѣшава му се.

Народниятъ прѣдставителъ г. Никола Пеневъ моли да му се разрѣши 10 дневенъ отпускъ. Прилага медицинско свидѣтелство. Които приематъ да се разрѣши 10-дневенъ отпускъ по болестъ на народния прѣдставителъ г. Никола Пеневъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, разрѣшава му се.

Народниятъ прѣдставителъ г. Никола Паждаревъ моли да му се разрѣши 5-дневенъ отпускъ отъ 6 текущи, по домашни причини. Бюрото му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставителъ г. Митю Семовъ моли да му се разрѣши 4 дневенъ отпускъ отъ 7 того. Понеже г. Семовъ се е ползвавалъ съ 20-дневенъ отпускъ, що питамъ народното прѣдставителство. Които сѫ съгласни да се разрѣши 4-дневенъ отпускъ на народния прѣдставителъ г. Митю Семовъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, разрѣшава му се.

Постъпило съ питане отъ народния прѣдставителъ г. Вasil Костовъ до министъра на външните работи и на източноданието досега обработването на двувластните имоти на сръбско-българската граница. Това питане ще биде прѣпратено на съответната министъръ съ молба да отговори.

Постъпило е също така питане отъ народния прѣдставител г. Недѣлко Колушевъ до г. министра на вѫтрѣшните работи и народното здраве досежно закона за облекчение жилищната нужда. Това питане ще бѫде съобщено въ прѣписъ на надлежния министъръ съ молба да отговори.

Постъпило е също така питане отъ парламентарната група на комунистическата партия (тѣсни социалисти) до г. министра на войната досежно дѣйността на начальника на 7-а дивизионна областъ. Това питане ще бѫде изпратено на съответната министъръ съ молба да отговори.

Г. министъръ е готовъ да отговори на питанието на народния прѣдставител г. Василъ Мултаровъ.

Г. Мултаровъ отсътствува.

Т. Лукановъ (к): То е подадено отъ страна на нашата група. Понеже нашиятъ другаръ Василъ Мултаровъ отсътствува, азъ бихъ го прочель.

Прѣдседателъ: Имате думата.

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни прѣдставители! Питанието застѣга участъта на нашиятъ другари Темелко Ненковъ, народенъ прѣдставител и Иванъ Костадиновъ. Темелко Ненковъ и Иванъ Костадиновъ съ присъда № 179 отъ 6 април 1919 г. на Софийския военно-полеви съдъ съ осъдени по чл. чл. 172, п. 1 въ твързка съ чл. чл. 144 и 60 отъ наказателния законъ по на шестъ мѣсесца тъмниченъ затворъ. Противъ тая присъда прокуроръ е подалъ протестъ, а двамата наши другари — касационни жалби. Дѣлто бѣше изпратено въ Главния военномакасационенъ съдъ. Послѣднинъ, безъ да призована обвинимостъ и безъ да обяви, че дѣлто е насочено, било чѣрвъ „Дѣржавъ въѣтникъ“, било по другъ начинъ — чѣмъ, косто е противъ на закона, противъ на непрѣжелатата практика на Главния военномакасационенъ съдъ — единъ денъ, безъ да знаятъ подсѫдимите, сложилъ на разглеждане тѣхната касационна жалба и безъ да изслуша осъдяните отъ първата инстанция, се е признесъ, че тѣхната касационна жалба не трѣбва да бѫде уважена. По този начинъ, надъ нашиятъ другари съ извѣриши — и сънирамъ тѣлъ лесно дума за да се квалифицира това — едно прѣстъпление отъ страна на съдебнитѣ органи. Азъ употребявамъ тази дума, защото досега въ България не само задочно осъждане не е прѣвидено въ никой законъ, но досега въ България ко-добно третиране на подсѫдимите не е ставало. Ние непрѣжелато гледаме дѣла прѣдъ Главния военномакасационенъ съдъ и не по политически прѣстъпления, за каквито бѣха осъдени Темелко Ненковъ и Иванъ Костадиновъ — защото тѣ бѣха осъдени за такива дѣлния, които се квалифициратъ като политически прѣстъпления — но и за работи много по-тежки и по-изборни, обаче подсѫдимите се призоваватъ, за да могатъ да запитатъ своята жалби, да дадатъ своята обяснения и да бѫдатъ изслушани, както законъ имъвеляватъ и както на практика постоянно се прави. Съ нашиятъ другари това не стана. Нѣщо повече: съдъ като присъдата се утвърждава, тя е била изпратена на административните власти и единъ денъ Темелко Ненковъ, когато въ качеството си на народенъ прѣдставител отъ Софийската колегия бѣ въ заѣдане защо съ настъ тука, бѣ арестуванъ. Когато ние се застѫпихме за тази неправда, гражданскиятъ прокуроръ, който споредъ закона съ изпълнителъ на вѣзът въ законна сила пристига, ни заяви, че Темелко Ненковъ за него не е арестуванъ, че той не може при тѣзи условия да бѫде арестуванъ. Трѣбва да забѣлѣжа, г. г. народни прѣдставители, че споредъ правилата на военномакасационния законъ — ст. 912, ако на паметъ мага точно да цитирамъ — тѣхава една присъда се дава на военния прокуроръ, той я прѣпраща на граждански прокуроръ, който отъ своя страна прави разпореждане за нейното изпълнение. Гражданскиятъ прокуроръ ни заяви и заявява непрѣжелато и до днесъ — это вчера напрѣзъ сѫщата тая декларация — че Темелко Ненковъ не е могълъ да бѫде арестуванъ при тѣзи условия и че за него той не е арестуванъ. Между това Темелко Ненковъ е редовно вписанъ въ книгите на Централния затворъ, като арестантъ, въ изпълнение на една присъда. Освѣнь това, той е поставенъ при по-тежки условия отъ другите, защото ние не можемъ да го посѣтимъ. Гражданскиятъ прокуроръ отказва да ни даде билет за срѣща съ него — „зашто, казахъ, азъ такъвъ арестантъ неѣмамъ, той за менъ не е арестуванъ“. Добре, по ю одни или друга причина, казвамъ на прокурора, този човѣкъ се намира въ Вашата властъ, той се намира въ Централния затворъ, който е подъ Ваше разпореждане, Вие ще ни дадете разѣр-

шено да го срѣщнемъ съ него. Той ни отговаря: „Темелко Ненковъ не е подъ мои властъ, той може да е административенъ затворникъ, затворникъ по разпореждането на административната властъ, но по мое разпореждане не е арестуванъ; той за менъ не е арестантъ, не мога да ви дамъ билети само за арестуването по закона, а понеже той не е замън арестуванъ, то и мага да ви дамъ билетъ“.

При туй положение нашиятъ другаръ Мултаровъ бѣше напомнялъ отъ групата да постави следните два въпроса на т. министра: (Чете) „Първо. Извѣстно ли му е всичко горѣзложено“ — т. е. това, което азъ изложихъ тукъ въ повечко думи — „и второ, ако му е извѣстно, какво мисли да прѣдприеме противъ този скандалъ и парламентаренъ скандалъ.“

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ на вѫтрѣшните работи.

Министъръ А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! На 17 февруари 1919 г. работниците при мината „Перникъ“ сѫ били свикани отъ тѣхния другаръ г. Темелко Ненковъ на едно събрание, дѣто послѣднинъ е възвуждалъ къмъ неизчѣти разпореждането на властта. Ка-са-ло се е за едно импровизирано събрание, което г. Георги Димитровъ въ щътъ да организира въ района на мината „Перникъ“, за да оствѣти митърорътъ върху борбата, шо прѣстонъ тѣмътъ. Кой е билъ точно по това врѣме министъръ на вѫтрѣшните работи и кой е управлявалъ Министерството на търговия и труда не мога да си спомни. Тогавашнинъ во членъ министъръ е далъ наридане до комендантъ на мината „Перникъ“ да не позволява свикването на това събрание, защото въроятно е знаелъ каква цѣль прѣстъдва г. Георги Димитровъ съ това слизане отъ влака, идеяки отъ Кюстендилъ и съ това устройване събралинето. Става инцидентъ. Вѣрвамъ на повече отъ васъ, ако не на всички, той е извѣстенъ. Тънната обикновяла влака, дава възможностъ на Георги Димитровъ да сльзе и да устрои събралисто; стоварватъ се два удара съ тоягъ върху главата на комендантъ и се парализирватъ усилията на военни и административните власти да осу-ществятъ проектираното събралиство. Но поводъ на този инцидентъ е образува дѣло, което е било разгледано на 6 април 1919 г. Осъждатъ се подбудителътъ на шътъ мѣсеченъ затворъ, ако се не лъжка, а тѣ обжалватъ разгледането на военномакасационенъ съдъ. На 23 мартъ 1920 г. прѣди значи да сѫ становища законодателните избори, прѣдъ г. Темелко Ненковъ да е ималъ качеството на народенъ прѣдставител, Главниятъ военномакасационенъ съдъ, като измѣната една частъ отъ присъдата, рѣшава: (Чете) „Пригода № 179 отъ 6 април 1919 г. да се отмѣни само по отношение прилагането на закона за наказанието, именно прѣстълението на касаторите съдъ да съ квалифицира по чл. 172 п. 1 въ твързка съ чл. чл. 138 п. 2 и 60 отъ наказателния законъ и съ посѣдътъ на чл. чл. 144 и 60 отъ наказателния законъ. Възъ основа ст. 851 отъ военномакасационния законъ Главниятъ военномакасационенъ съдъ, съгласно по-менатитъ чл. чл. 172 п. 1, 138, п. 60 и 156 отъ наказателния законъ опредѣли и да двамата касатори, Темелко Ненковъ и Иванъ Костадиновъ Калчевъ за извѣреното споредъ цитираната присъда прѣстължение по двѣ години строгъ тъмниченъ затворъ и лишение отъ правата по чл. 30 п. п. 1 — 4 отъ наказателния законъ за срокъ петъ години въместо наложението на тази присъда шестъ мѣсеченъ тъмниченъ затворъ“. На 23 мартъ, повторяме, петъ дена прѣди произвеждането на изборите, Темелко Ненковъ е осъденъ на затворъ и лишенъ отъ граждански и политически права. Изборите на 28 мартъ се произвеждатъ. До тая дата г. Темелко Ненковъ є крие. Та не само до тая дата, но той ѕдрие до свикването на Камаратъ. Военномакасационната частъ го дари, не могатъ да го намѣтятъ. Народното събрание се свиква и г. Темелко Ненковъ, обѣченъ — ще си обясни какъ — въ прѣцата на народенъ прѣдставител, макаръ и да е лишенъ отъ граждански и политически права петъ дни прѣди изборите да бѫдатъ произвѣдени, идва въ Народното събрание и засѣдава, като сѣмѣта, че администрацииятъ власти иматъ право да го заловятъ и изпратятъ въ затвора. Азъ сѣмѣтъ, на мене ми се чини, че и Народното събрание засѣдо съ г. Луканова Ѣе се съгласи, че на 23 мартъ осъдението товѣкъ не може да бѫде народенъ прѣдставител. И ако има грѣшка, тая грѣшка състои въ небрѣжността на канцеларията на военномакасационния прокуроръ да съобщи на граждански прокуроръ, че г. Темелко Ненковъ е лишенъ отъ граждански и пол-

тически права и това да се впише въ нужните книги, за да знае прокурорът, че този човек е лишен отъ права и не само да разрѣши на администрацията да го арестува, но да съобщи о време на окръжния съдъ, че този човек е провъзгласен неправилно за народен представител. Защото, ако по този начинъ, г. г. народни представители позволимъ на лица лишени отъ гражданска и политическа права да се избират за народни представители, не знаемъ докъде ще стигнемъ и не знаемъ дали ще има смисъл въ избирателните закони въ определенъ случаи, които определят кой може и кой не може да бъде избранъ за народен представител. Въмѣсто да се отпира питање къмъ власть за какво е арестуванъ г. Темелко Ненковъ, по-добре щъбъ да бъде искогъвъ другари да съобщатъ въ Народното събрание, че г. Темелко Ненковъ неправилно е провъзгласен за народен представител, да уведомятъ за това и окръжния съдъ, за да реагира той своето рѣшение и да провъзгласи последующия, защото въ листата има вписано едно лице, което за настъпилът политически умръло.

К. Пастуховъ (с): Най-правилно е Събранието да разгледа софийския изборъ.

Министър А. Димитровъ: Това не е направено и може би заради това граждансият прокуроръ, който не е получилъ изглежда и до този моментъ съобщение отъ военномъжествената част, че Темелко Ненковъ е лишенъ отъ гражданска и политическа права и следователно не е ималъ право да бъде избранъ, го третира като такъвъ и не иска да го запише въ свойте теттери като затворникъ, а го държи като полицейски арестантъ. Толкозъ по въпроса за причините, поради които е задържанъ г. Темелко Ненковъ.

Що се отнася до другата половина отъ изложението отъ г. Лукановъ, че Темелко Ненковъ не е билъ призовани, че той е билъ задочно осъденъ, нито отъ решението, което имамъ предъ себе си, личи да съществува тая редъ, нито тъкъ въ моя компетентност да се рови въ дълата на Главния военномъжествен съдъ и да ревизирамъ или да искамъ да се ревизира неговото рѣшение.

Прѣседателъ: Г. Лукановъ! Доволни ли сте отъ отговора на г. министъра?

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни представители! Азъ не съмъ доволенъ отъ отговора, който дава г. министъръ, по следните накратко изказани съображения. Ние имахме пълното право да очакваме, че като сезирамъ властта съ единъ неправда, тя ще вземе всички мърки, за да преъмахне тая неправда. Ние получаваме въмѣсто това единъ отговоръ, който ни хвърли упреки, съвършено нюоснователни.

Министър Н. Атанасовъ: Малко съвѣтъ да има — загубилъ правата на народен представител и идва тукъ.

Т. Лукановъ (к): Ако ни прѣпоражчатъ да имаме съвѣтъ, азъ ще си купя отъ лицата, които продаватъ такава. А ако Вие продавате такава, моля кажете каква е цѣната ѝ.

А. Яневъ (з): На битъ-пазаръ да питашъ за вашата съвѣтъ.

Т. Лукановъ (к): Та, г. г. народни представители, ние считаме, че спѣмо Темелко Ненковъ е извършилъ едно прѣстъпление. Ше ми позволите накратко да кажа, че не е върно това, което се разправя, за събранието на г. Георги Димитровъ въ Перникъ. Георги Димитровъ бѣ ходилъ въ Кюстендилъ. На връщане отъ Кюстендилъ . . .

Прѣседателъ: Г. Лукановъ, това сѫ истори. Съгласно правилника, ако не сте доволни, Вие имате право да прѣвърнете питанието въ запитване.

Т. Лукановъ (к): Имѣнно това ще направя, г. прѣседателю, бѫдете търпеливъ. Азъ ще го обърна въ запитване, защото въпросътъ не е дребенъ, както искате да кажете. Ако искате да ми отнемете врѣмето въ прѣкъсвания, то е друго.

Прѣседателъ: Врѣмето по правилника нѣма да Ви отнема, но недѣлите разправя истории.

Т. Лукановъ (к): Какъ така да не разправя истории? Тукъ се говори за една мизерна история. Трѣбва да я заслушате.

Г. Сонуровъ (з): Тя е минала прѣзъ сѫдилищата.

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни представители! По искането на работниците, Георги Димитровъ се спира въ Перникъ. Но явява се една власть, която му казва, че нѣма право на това. Защо? Защото единъ воененъ министъръ билъ заповѣдалъ противното — да не се позволява на Георги Димитровъ да влизга въ Перникъ. Военниятъ министъръ, който бѣ издалъ такава една заповѣдь, бѣ извършилъ едно прѣстъпление, едно безобразие, защото неговата заповѣдь не почиваше на никакво основание.

Министър А. Димитровъ: И сѫдътъ си е казалъ думата.

Т. Лукановъ (к): Не мѣ интересува кой е билъ министъръ; за мене е достатъчно, че той е билъ министъръ на българската буржоазна държава. Военниятъ министъръ нѣмаше право да издаде такава заповѣдь, защото тя застрашава правата на 7 хиляди работници въ Перникъ и правото на единъ народенъ представител да се интересува за тѣхната сѫдба, като влизе непосрѣдствено въ тѣхната сѫдба и се освѣдоми за тая сѫдба. Кой замѣни ми позволяващата да третира единъ народенъ представител по такъвъ начинъ? И понеже заявиха, че правятъ това въ имътъ на една толкова провокаторска заповѣдь, Георги Димитровъ, който требаше да се яви въ София по друга своя бърза работа отъ общественъ характеръ, слиза. Но тогава извадиха войска противъ него, безъ работниците да извършатъ това, за което говори г. министъръ, че командантъ билъ ударенъ, защото участвувахъ въ дѣлото и самиятъ командантъ заяви, че не е билъ ударенъ.

Нѣкой отъ комунистътъ: Значи министъръ лъже?

Т. Лукановъ (к): Тъй што това не е точно. Безъ да стане това, слиза въ Перникъ, прави съ своето събрание, говори съ съюзническото настоятелство на работниците и бива арестуванъ. По поводъ на тази работа сѫдътъ Темелко Ненковъ, който не бѣше взетъ никакво участие въ нѣкакво дѣствие, подлъжаша на инкриминиране. Тъй или иначе осъдиха го и слѣдъ това не му позволиха да се яви предъ сѫда да се оправдава, а скрито задъ гърба му, мимо всѣкакъвъ законъ разгледаха това дѣло. Сѫдътъ гледа дѣла на фалшивици и убийци, тѣхъ призовава, а този общественъ дѣлецъ, който се обвинява, че се билъ противопоставилъ на една безобразна провокаторска заповѣдь на единъ български министъръ, за това, че е ималъ дързостта да се бори противъ едно беззаконие, този общественъ дѣлецъ, казвамъ, не го призоваватъ да се защити. Защото ви, г. министре, напомирай, че властьта не трѣбва да тери на мястото онзи, който извърши едно подобно прѣстъпление, азъ не мога да остана доволенъ отъ единъ подобенъ отговоръ.

Но нѣ само това. Азъ казвамъ, че нищо подобно нѣма за нашата листа. И ако се подшушва да се разгледа избрать въ Софийската избирателна колегия, за да се изиграе една маневра, както по другите избори, азъ бихъ желалъ да се разгледатъ и други избори, по които ще прѣдставимъ документи. Азъ заявявамъ, че Темелко Ненковъ бѣше кандидатиранъ за народенъ представител тогава, когато никой не знаеше, че неговото дѣло е настроено; азъ заявявамъ, че неговото дѣло се разгледа, безъ да го призоваватъ, когато неговата кандидатура бѣше застъпена. И тогава се извърши и второ прѣстъпление. За да се създаде поводъ да се говори противъ нашата листа, слѣдъ завѣрката на кандидатурата се разгледа дѣлото му и единъ-два дена предъ деня на избора се потвърди при сѫдата за Темелко Ненковъ. Тъй или иначе той бѣше правилно кандидатиранъ и потвърдяването на присъдата идѣ слѣдъ това. Но азъ казвамъ и друго: нима защото той е осъденъ за едно политическо прѣстъпление, защото се е борилъ като общественъ дѣлецъ за една идея, нѣма да го кандидатирамъ? Азъ ще ви посоча знаменити примери какъ партии като кандидатиратъ осъдени и лишени отъ политически права обществени дѣлеци, като сѫ искали по този начинъ да извършатъ единъ актъ на протестъ противъ тѣхното осъддане.

Министър А. Димитровъ: Но избранитѣ не могатъ да влизатъ въ Парламента, защото нѣматъ право да влизатъ.

Т. Лукановъ (к): Влизатъ, г-да Андрея Коста влизи четири пъти подъ редъ. Него италианската буржоазия бѣше осъдена на смъртъ, но пролетариатъ го кандидатира и избра и четири пъти подъ редъ става това. Ето какво значи гражданска борба за идеи, предъ тази борба хората пъматъ шапка. А тукъ, когато има такова потърпяване на единъ общественъ дѣлецъ, за дѣто се е борилъ противъ

една незаконна и провокаторска заповъдь, вие го хвърлятъ въ затвора. И когато прокурорът назва: „Той не е мой арестантъ, азъ не позволявамъ да се сръбчате въ него, защото можете да помислите, че той е мой арестантъ“, вие заявявате, че ние сме имали гръшка.

По тъзи и по много други основания, които нѣмамъ време да кажа, азъ заявявамъ отъ името на нашата група, че съмъ недоволенъ отъ отговора на министра и питането обръщамъ на запитване.

Прѣдседателът: Има думата г. министърът на вътрешните работи.

Министър А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Единъ отъ съвестните тѣснини каза, че не е вѣри и въ сѫда нищо не било установено, какво нѣкакъ отъ шайкаджинъ на Георги Димитровъ удариъ комandanта съ тояга.

Т. Петровъ (к): Темелко Ненковъ ли?

Министър А. Димитровъ: Съжалявамъ, азъ не казахъ Темелко Ненковъ; ако нѣмате уши, то е друго, но вие винаги таќа вършите.

В. Власковски (к): Така се разбра. Защото не сѫ осъдени тѣзи, които сѫ ударили комandanта.

Министър А. Димитровъ: Каза се, че министърът лъже. За да се види кой лъже, азъ ще ви прочета самия п. 2 отъ присъдата и си отговорете.

Т. Лукановъ (к): Азъ Ви казвамъ, г. министре, друго: Вие казахте, че комandanть е билъ ударенъ; азъ казвамъ, че самиятъ този комandanть като свидѣтель заяви въ сѫдебната зала, че никой не го е ударилъ; а какво пише въ присъдата, то е друго нѣщо, защото често пти сѫдилищата ожаждатъ нѣвини хора.

Министър А. Димитровъ: Г. Лукановъ! Позволете да вървамъ повече това, което пише въ присъдата, отколкото свидѣтелствуването на единъ Лукановъ, което има интересъ да изкара, че Темелко Ненковъ е светедър.

Т. Лукановъ (к): Никакъвъ интересъ нѣмамъ. Азъ съмъ присъствувалъ и съмъ чулъ съ собствените си уши.

Министър А. Димитровъ: Толкова сте разбрали, колкото и сега, когато казахъ, че за Темелко Ненковъ не говоря. Въ п. 2 отъ присъдата се казва: (Чете) „Че въ послѣдствие на това подобудилътъ, южния денъ въчерята къмъ 8½ — 9 ч. на гарата Перник се събрали около 300 души работници миньори, магазини отъ които вържени съ тояги при пристигането на трена почнали да викаятъ „ура!“, застанали между постъпената отъ комandanтьта стража и трена, обиколили всички вагони и съ своята маса, бидейки нѣкакъ пти повече отъ стражата, а единъ отъ тѣхъ, неизвестно кой и нанесълъ два удара съ тояга на комandanта, възвръщатъ съвѣтували на органите на комandanтьта да намѣрятъ Георги Димитровъ и да изпълнятъ зададената имъ заповъдь, вслѣдствие на което подсѫдимиятъ е отишълъ въ мината — „работнически клубъ“. Не изсмуквамъ изъ пръстите си факта, че комandanтьтъ е ударенъ, а този фактъ го възмамъ отъ присъдата.

Т. Лукановъ (к): Обаче комandanтьтъ не е казалъ това.

Министър А. Димитровъ: Азъ съжалявамъ, че единъ народенъ прѣдставителъ адвокатъ по този начинъ иска да адвокатствува и въ Народното събрание, за да ни възпитава, че присъдитъ на сѫдните нѣматъ значение, а иматъ такова съвѣтъ на заинтересованите лица.

А. Атанасовъ (к): Сѫдътъ извършилъ прѣстъпление.

Министър А. Димитровъ: Ако сѫдътъ е извършилъ прѣстъпление, има редъ, по който се поправлятъ тия прѣстъпления. Темелко Ненковъ е лишенъ отъ граждански и политически права и е отишълъ тамъ, кѫдето му е място. Ако не е съобщено това на гражданския прокуроръ, това свидѣтелствува за лишенъ пти доколкото сѫ редовни регистри за гражданското състояние у насъ.

Т. Петровъ (к): Прѣди Вие прѣказвахте противъ военниятъ сѫдилища, а сега си служите съ тѣхъ.

А. Ляпчевъ (д): Искамъ думата по дневния редъ.

Прѣдседателът: Имате думата.

А. Ляпчевъ (д): Г. г. народни прѣдставители! Както си спомняте, съ съгласие на г. министра на финансите Народното събрание ѡчиши да се назначатъ двѣ комисии — едината по Дирекцията за стопански призи и обществена

прѣвидливостъ, а другата по Централата на девизитъ. На нѣкакъ пти бѣше поставенъ на дневенъ редъ изборът на тѣзи комисии, но отъ нѣкакъ засѣданія на съдътъ той въчно не се поставя на дневенъ редъ. Азъ моля г. прѣдседателя да не пропусне тази вечерниятъ случай, ѩото въ слѣдующето засѣданіе да се постави на дневенъ редъ изборът на тѣзи комисии, за да може да се изпълни това рѣшение. Иначе ще останемъ много непослѣдователни спрѣмо сами себе си. За това взехъ думата.

Прѣдседателът: Има думата г. министърът на жлѣзниците.

Министър Н. Атанасовъ: Г. г. народни прѣдставителъ! Споредъ декларацията на г. Тодоръ Лукановъ, народниятъ прѣдставителъ г. Мулетаровъ днесъ засѣдава въ общинския съвѣтъ и възма дневенъ отъ тъмъ и иска да взема таќива и отъ тукъ. Това, г. г. народни прѣдставители, съобщаватъ за съвѣтъ на вѣсъ и за надлежно внимание. Тѣ сѫдить хората и държавата, а тѣ сами доятъ държавата отъ двѣ страни. Моля народните прѣдставители да го лишатъ отъ дневните за днесъ.

Т. Лукановъ (к): Азъ заявявамъ отъ страна на Мулетаровъ, че той, за да направи удоволствието на злобния Недѣлко Атанасовъ, отказва се отъ дневните си. Ако той не се откаже, азъ ще ги заплатя на г. Недѣлко Атанасовъ. Моля да се отбѣгжи неизѣримата злоба на г. министра на жлѣзниците къмъ него. Дребнавъ и злобенъ човѣкъ!

Прѣдседателът: Моля Ви се, г. Лукановъ.

Министър д-ръ Р. Даскаловъ: Това не е злобно.

Министър Н. Атанасовъ: Това е недобросъвѣтностъ отъ страна на единъ народенъ прѣдставителъ, да дои по такъвъ начинъ тази буржоазна държава, за смѣтка на която живѣ.

Т. Лукановъ (к): Азъ ще платя 200 л. на Ваѓъ за смѣтка на Мулетаровъ.

Нѣкой отъ земедѣлиците: Дайте руски банкноти.

Министър д-ръ Р. Даскаловъ: Не ви е срамъ, отъ двѣ мѣста да получавате дневни!

В. Власковски (к): Не Ви е срамъ да получавате като министър и като депутатъ дневни!

Министър д-ръ Р. Даскаловъ: То е законно. Това е единъ скандалъ невѣроютенъ.

В. Власковски (к): Като министри и депутати и отъ много други мѣста смучитъ грамадни суми. Единъ министър получава 135 хиляди лева годишно. Това е грабежъ!

Прѣдседателът: (Звъни) Моля Ви се.

Пристигна къмъ дневния редъ.

Първата точка отъ дневния редъ е трето четене на законопроекта за облагане съ данъкъ складираните тютюни.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь д-ръ И. Консуловъ (з): (Чете)

З а к о нъ

за облагане съ данъкъ складираните тютюни.

„Членъ единственный. Разрѣшава се на селско-общинските, градско-общинските и окрѣжните съвѣти да обложатъ находящите се въ складовете на районите имъ тютюни съ налогъ до единъ левъ.“

„Забѣлѣжка Тютюните на районите земедѣлските синдикати и кооперации и на чисто тютюнопроизводителите такива се освобождатъ съ това облагане.“

Министър А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Вчера ме запитаха дали само за сега о този законъ, или ще се прилага и за всичъ бѫдеще. За да не става нужда да се търсятъ дневници, за да се даватъ уяснения, дали законопроектъ е само за тази година или и за всичъ бѫдеще, азъ ви моля да се съгласите за ясностъ да се прибавятъ слѣдните думи. Членъ единственный ще стане такъ: (Чете) „Разрѣшава се на селско-общинските, градско-общинските и окрѣжните съвѣти да обложатъ находящите се въ складовете на районите имъ тютюни отъ реколитъ до 1919 г. включително — значи до мината година — съ налогъ до 1 л.“

Прѣдседателътъ: Които приематъ прибавката, направена отъ г. министра на вѫтрѣшните работи, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министерство, приема се.

Които приематъ законопроекта на трето четене, заедно съ добавката, направена отъ г. министра на вѫтрѣшните работи, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министерство, приема се.

Слѣдующата точка отъ дневния редъ е трето четене на законопроекта за данъка върху дружествата.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ Ц. Матовъ (з): (Чете)

„Законъ за данъкъ на дружествата.

„Чл. 1. Данъкътъ върху занятията и общите доходи на акционерните дружества, кооперациите и другите подлежащи на обществен контрољ дружества се опредѣля върху тѣхните облагаеми печалби по слѣдните таблици:

„I таблица.

за данъкъ на дружествата, които се занимаватъ изцѣло или отчасти съ банкерство, търговия и застраховки,

„III таблица
за данъка на кооперативните сдружения за кредитъ, потребление и застрахование.

№ по редъ	Раздѣление на годишната печалба	Между кои числа се заключава облагаемата частъ отъ печалбата	% на данъка
1	Първиятъ 25.000	До 25.000	6
2	Слѣдните започнати или цѣли 25.000 . . .	Отъ 25.000 до 50.000	7
3	" " " 50.000 . . .	" 50.000 " 100.000	8
4	" " " 150.000 . . .	" 100.000 " 250.000	10
5	" " " 250.000 . . .	" 250.000 " 500.000	12
6	" " " 500.000 . . .	" 500.000 " 1.000.000	14
7	Отъ това нагорѣ	За повече отъ 1 милион	16

„Задължка. Приходитъ на кооперативните сдружения и дружества, които достигатъ само 10.000 л. се освобождаватъ отъ данъкъ.

„Чл. 2. Въ всѣки случай данъкътъ не може да бѫде по-малко отъ 2% отъ двѣ на хиляда, само отъ внесения основен капиталъ.

„Опредѣлението на данъкъ върху печалбата или върху капитала се закръглява въ цѣли десетици, като числата до 6 включително се заличаватъ въ полза на дружеството, а отъ 6 нагорѣ се приематъ за цѣла десетица въ полза на фиска.

„Чл. 3. При облагането по таблиците въ чл. 1 къмъ основния капиталъ на акционерните дружества се счита и резервниятъ капиталъ.

„Чл. 4. Въ облагаемите печалби по равносѣмѣтката на дружеството се склоняватъ дивидентните, отдѣлението на резерви, останалите неразделени или отнесени за идната година печалби, амортизацията въ повечето отъ 2% отъ оцѣнката на амортизираната масивна сграда, 4% за другите сгради и 6% за машини и други движимости, доходи отъ движими и недвижими имоти, такива отъ акции и облигации, които не сѫ освободени отъ данъкъ съ специални закони и наемната стойност на собствено помѣщене. Приходътъ отъ акции на други дружества, които се облагатъ по този законъ, не се облага.

„Чл. 5. Изключватъ се отъ облагане, ведно съ изобщо присѫщите на занятието на дружеството разноски, щети и загуби, споредъ баланса, още и слѣдните суми: математическиятъ и осигурителниятъ резерви на застрахователните дружества, всички дадени суми за благотворителност, за ученолюбиви цѣли, за работническиятъ, пенсионни и др. фондове, ако прѣставатъ безусловно и безвъзвратно да бѫдатъ дружественъ имотъ, и отъ момента, когато фондовете иматъ право на искъ за тѣхъ като тѣхни имоти.

„Тантементъ за директори на дружества, управителни и провѣрителни съвѣти не сѫ считатъ въ присѫщо-изобщо димитъ разходи.

„Задължка. Спадатъ се до 1925 г. печалбитъ, които дружествата сѫ придобили отъ индустрии, ползувщи се отъ привилегията да не плащатъ данъкъ върху занятията.

„Чл. 6. Данъкътъ се опредѣля за всѣка финансова година по равносѣмѣтка за изтеклата календарна година и се събира въ сроковете и по начините прѣвидени въ закона за събиране на прѣките данъци.

„Чл. 7. Всѣка година, десетъ дни най-късно слѣдъ одобрението на годишния балансъ отъ общото събрание на дружеството за прѣдшествуващата година, управителното на дружеството подава на мѣстния финансъ начальникъ декларация придружена съ единъ екземпляръ отъ баланса и единъ екземпляръ отъ доклада на управителния и провѣрителния съвѣти. Иначе дружеството се наказва съ глоба, равна на данъка, като независимо отъ това, директорътъ или управителът му, или неговиятъ замѣстникъ, се глобяватъ лично съ глоба отъ 50 до 1.000 л.

№ по редъ	Каква е годишната рентабилност (доходност на внесения капиталъ) въ %.	Данъкъ въ %
1	При рентабилност до 8%	10
2	" " отъ 8 " 12%	11
3	" " " 12 " 16%	12
4	" " " 16 " 20%	14
5	" " " 20 " 25%	16
6	" " " 25 " 30%	18
7	" " " 30 " 35%	20
8	" " " 35 " 40%	22
9	" " " 40 " 50%	24
10	Повече 50%	25

„II таблица

за данъкъ на дружествата, които се занимаватъ съ производството въ областите на индустрия, рударство, земедѣлие и сточанство.

№ по редъ	Каква е годишната рентабилност (доходност на внесения капиталъ) въ %.	Данъкъ въ %
1	При рентабилност до 8%	8
2	" " отъ 8 " 12%	9
3	" " " 12 " 16%	10
4	" " " 16 " 20%	11
5	" " " 20 " 25%	12
6	" " " 25 " 30%	13
7	" " " 30 " 35%	14
8	" " " 35 " 40%	16
9	" " " 40 " 50%	18
10	Повече 50%	20

„Дружеството тръбва да притърпи съйтките си най-късно до 1 август, освен въ случай на непръдомливи пръчки; но въ такъв случай данъкът се събира по размъба отъ предидущата година, която отпослъ се уравнява.

„Чл. 8. Данъкът на клоноветъ на чуждестранни дружества, подлежщи на обществен контрол, се налага върху реализираните въ страната облагаеми печалби. За основен капиталъ се взема внесения въ страната такъв и депозираният залогъ за съществуването имъ, ако има такъв.

„Ако дружеството не представи баланса и търговските си книжа за провърка, или пъкъ представените отъ него такива очевидно не отговарятъ на констатираните резултати у подобни за същата година, данъкът му се определя отъ комисията по вънкаши българи, въ сравнение съ другите подобни чужди или мъстни дружества.

„Чл. 9. Своевръмното завеждане на търговските книжа на дружества и всички лица, които съдължни да водят такива по търговския законъ, закона за кооператорите и сдружавания, или другъ законъ, се провърява най-много два пъти прѣз годината отъ финансовъ инспекторъ, финансова агенция или другъ чиновникъ, назначенъ специално за това отъ министъра на финансите; за извършената проверка се прави бължка въ самата книга съ подписа и печата на чиновника като въ края ѝ се отбѣлжи на коя страница и кога е извършена тя. Който не е завел задължителните по закона търговски книги за време отъ 30 дни наказва се съ глоба отъ 50 до 1.000 л., въз основа на съставения му за това актъ; ако най-късно до 2 мѣсяци не се заведатъ въпросните книжа, налага се глоба отъ 100 до 2.000 л., а на дружествата — отъ 1.000 до 5.000 л.

„Чл. 10. Данъкът на дружествата и глобите за нарушенията на този законъ се налагатъ и обтѣжватъ отъ лицата и по реда въ закона за данъка върху занятията, който се отмѣнява доколкото му противоречи.

„Данъкът на дружествата е събирамъ отъ началото на финансова 1920/1921 г.; той замѣства за тѣхъ данъка върху занятията и данъка върху общия доходъ, на които тѣ прѣставатъ да подлежатъ, по се изплаща съ всички процентови данъци и връхнини, обаче тѣхниятъ сборъ не може въ никакъ случай да надмине самия данъкъ; ако ли го надминава, то се намалява общинската връхнина до подравняването той сборъ съ основния данъкъ.“

Прѣдседателътъ: Ще се гласува. Които приематъ на трето четене законопроекта за данъка върху дружествата, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Мнозинство, приема се.

Слѣдующата точка отъ дневния редъ е трето четене на законодателното прѣложение за изменение забѣлжка I къмъ чл. 17 отъ закона за устройството на въоръжените сили въ царството.

Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ Г. Марковъ (3): (Чете)

З а к о нъ

за изменение и допълнение чл. 17 на закона за устройството на въоръжените сили въ царството.

„Забѣлжка 1. Не се считатъ неспособни за работа лица, които, ако и да иматъ тѣлесни недостатъци, могатъ да вършатъ занятията и търговията си безпрѣятствено, или пъкъ иматъ доходи 3.600 и повече лева годишно, или получаватъ пенсия 3.600 и повече лева въ годината.

„Забѣлжка 8. Всички телеграфисти и желѣзничари отъ 41. и 42. набори, удълбени отъ наборните комисии, които съдължни да са съ отбили военната тегоба, прѣмето прѣкарано на държавна служба прѣзъ това време, се счита като прѣкарано въ армията на дѣйствителна служба.

„Младежитъ отъ сѣщите набори, уволнени за довършване образоването си, да се счита, че съдължни да отбили военна повинност, ако съдължили съ набора си.“

Послѣдната алинея тръбва да се разбира не само за желѣзничарите отъ 41. и 42. набори, а за всички, защото не е упоменато.

Прѣдседателътъ: Къмъ този законопроектъ е постъпило прѣложение отъ народния прѣдставител г. Ковачевъ, подписано отъ десетъ души народни прѣдставители, за изменение забѣлжка I на чл. 17 отъ закона за устройството на въоръжените сили въ царството въ смисълъ: (Чете) „Забѣлжка I. Нѣ се считатъ неспособни за работа лица, които, ако и да иматъ тѣлесни недостатъци, могатъ да вършатъ занятията и търговията си безпрѣятствено или пъкъ иматъ доходи 6.000 и повече лева годишно или получаватъ пенсия 6.000 и повече лева въ годината“.

Които приематъ така прочетеното прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Мнозинство, приема се.

Които приематъ на трето четене законопроекта за изменение и допълнение чл. 17 на закона за устройството на въоръжените сили въ царството, заедно съ гласуваното прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Мнозинство, приема се.

Слѣдующата т. 4 отъ дневния редъ е трето четене на законопроекта за допълнение на алинея втора отъ чл. 83 отъ закона за благоустройството на населените мѣста въ царство България, за легализация на дипломите на артилерийските инженери.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Г. Марковъ (3): (Чете)

З а к о нъ

за допълнение алинея втора на чл. 83 отъ закона за благоустройството на населените мѣста въ царство България.

„Членъ единственъ. Втора алинея на чл. 83 отъ закона за благоустройството на населените мѣста въ царство България се допълни така:

„Дипломите на артилерийските инженери, които съ получили това съзвание възъ основа на закона за прибавка въ закона за устройството на въоръжените сили на царството се легализиратъ за висше техническо образование.“

Прѣдседателътъ: Които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Мнозинство, приема се.

Слѣдующата т. 5 отъ дневния редъ е трето четене на законопроекта за отчуждаване на здания за държавна и общинска нужда.

Моля докладчика г. Матовъ да докладва законопроекта.

Докладчикъ Ц. Матовъ (3): (Чете)

З а к о нъ

за отчуждаване на здания за държавна, окръжна и общинска нужда.

„Чл. 1. По рѣда на настоящия законъ се отчуждаватъ здания, нужни на държавата, окръжните и общините за помѣщания на тѣхните учрѣждения и училища.

„Законътъ се прилага само за зданията, чието отчуждаване щаде постановено етъ надлежния общински съветъ, касающи се за нуждите на общината, отъ окръжния съветъ — за нуждите на окръга, отъ съответната министъръ — за подвѣдомствените имъ учрѣждения и отъ Министерския съветъ — за другите държавни учрѣждения — (чл. 3) въ срокъ 3 мѣсяци отъ влизането му въ сила.

„Заедно съ зданията се отчуждаватъ и принадлежащи къмъ тѣхъ дворни мѣста.

„Чл. 2. Не могатъ да бѫдатъ отчуждени:

„1. единственото здание пригодено за живѣене на собственика;

„2. зданията, които съ собственост на общественни, благотворителни, ученолюбиви и др. подобни учрѣждения и фондове;

„3. зданията на кооперативните дружества и на партийните клубове;

„4. зданията на дружества и лица, служащи или можащи да служатъ изцѣло или прѣдимно за упражняване тѣхното занятие, изключая кръчмите, хотелите и доходните здания.

„Чл. 3. Нуждата отъ отчуждаване се констатира съ постановление отъ надлежния съветъ, а за държавни нужди отъ съответния министър или Министерския съветъ.“

Констатирането на нуждата става във основа на подробно изложение, съставено отъ шефа на учреждението, за което се иска отчуждаването; но ако този шефъ е министър, изложението се съставя отъ комисия, назначена отъ него.

„Нуждата отъ отчуждаване се констатира за всичко здание отдельно. При отчуждаване на повече здания въ един дворъ тя може да бъде констатирана за всички съ един постановление.“

„Чл. 4. Завърленъ прѣписъ отъ постановлението за отчуждаване се изпраща на собственика на имота.“

„Собственикъ може, въ дѣй недѣлънъ срокъ отъ получаване на постановлението, да подаде възражение противъ отчуждаването.“

„Чл. 5. Слѣдъ получаване на възраженията или изтичането на срока за тѣхъ постановлението за отчуждаване, заедно съ прѣписата по него, се изпраща на Министерския съветъ за утвърдение.“

„Министърскиятъ съветъ утвърдява окончателното постановление, ако се убѣди, че отчуждаването е отъ обществена полза.“

„Чл. 6. Утвърденото отъ Министерския съветъ постановление може да бъде отмѣнено отъ Върховния административен съдъ, по реда на закона за административното пръвосъдие, по апелативна жалба на собственика.“

„Ако жалбата посочва основания, вънъ отъ възможността по чл. 2 отъ настоящия законъ, съдътъ отмѣнява постановленето поради последните само за нарушените изброени въ чл. 14 на закона за административното право съдънѣ.“

„Ако обжалването се основава и на чл. 2 отъ настоящия законъ. Административниятъ съдъ по отношение на тѣзи основания се пронзае по същество слѣдъ събиране на нужните доказателства.“

„Срокътъ за обжалване тече отъ съобщението на собственика завѣренъ прѣписъ отъ постановлението на Министерския съветъ, съ което е утвърдено постановлението за отчуждаване.“

„Чл. 7. Възълътъ въ законна сила постановление за отчуждаване се обнародва въ „Държавенъ вѣстникъ“ и изпраща (въ завѣренъ прѣписъ) на нотариуса, въ чийто районъ е имота, за вписване.“

„Вписването има значение на наложена възбрача върху имота.“

„Чл. 8. Цѣната на отчуждавания имотъ се опредѣля, по искане на заинтересуваниетъ, отъ окръжния съдъ, въ района на който се намира той, слѣдъ като постановлението за отчуждаване влѣзе въ законна сила.“

„Ако оцѣнката на зданието е по-малка отъ покупната или ипотекарна стойностъ преди влизането въ сила на настоящия законъ и ее докажа съ автентични документи, плаща се по доказаната имъ дѣйствителна стойностъ.“

„Съдътъ не може да опредѣли цѣна, по-голяма отъ дачната оцѣнка за периода 1919/1920 г.“

„Опредѣлението на съдътъ е окончателно и подлежи на касационно обжалване въ дѣйностънъ срокъ отъ обявяването му.“

„Чл. 9. Опредѣлена отъ окръжния съдъ цѣна трѣбва да бъде внесена на собственика въ шестъ-мѣсяченъ срокъ отъ датата на опредѣлението въ съкровищни бонове за стойностъ по-голяма отъ 20.000 л.“

„Ако вънъ отъ собственика, за цѣната или за части отъ нея претендиратъ и други лица, тя може да бъде депозирана въ Българската народна банка.“

„Окръжниятъ съдъ опредѣля кой има право да изтегли сумата. Той опредѣля също и обезпеченията, ако такива сѫ нужни. Той може и да постанови, що собственикъ или други претенденти да се отнесатъ съ искъ до надлежния съдъ.“

„Отъ дена на вписването на цѣната държавата, респективно общината, става владѣтель на имота.“

„Чл. 10. Когато зданието не е празно, или не се държи отъ учреждението на държавата или общината, въ чиято полза е отчуждението, по искане на заинтересуваниетъ, окръжниятъ съдъ разпорежда изпразването на зданието отъ държателитъ.“

„Изпразването не може да стане по-рано отъ 1 мѣсецъ и по-късно отъ 2 мѣсесца отъ датата на внасянето или депозирането на цѣната.“

„Чл. 11. На собственици, които отсътствуваатъ отъ парцелътъ, прѣписватъ отъ постановлението по чл. 4 и 6 отъ настоящия законъ и всички други съобщения и книга се връзватъ чрезъ тѣхните пълномощници, или управителите на имота или домашните имъ, а когато такива неима — чрезъ обнародването въ „Държавенъ вѣстникъ“.“

„Изключая правото да правятъ признания и да сключватъ спогодба, лицата чрезъ които сѫ връжени прѣписватъ имъ пълнитъ права на генераленъ пълномощникъ на собственика по спора за отчуждаването на имота и за опредѣлянето на цѣната му.“

„Чл. 12. Установяватъ следъ 1 юни 1920 г. права и интереси върху имотите, отчуждавани съгласно постановлението на настоящия законъ имать сила и се взематъ предъ видъ, само до колкото не ограничаватъ или затрудняватъ отчуждаването.“

„Чл. 13. Изплащане на отчуждени здания за държавни нужди става по общоуставення редъ чрезъ платежни заповѣди, издавани отъ Управлението на държавните дългове.“

„Чл. 14. Изплащането стойността на отчуждените за държавни нужди здания, във основа на издадените платежни заповѣди, става отъ Българската народна банка, която за тая цѣль открива на държавата една сметка подъ име: „Временна текуща сметка за изплащане отчуждените за държавни нужди здания“, съ гаранция отчуждените здания, съ лихвепъ процентъ единакъвъ съ тоя за другите текущи задължения на държавата къмъ Банката.“

„Слѣдъ приключване прѣвидения въ чл. 1 на настоящия законъ срокъ за отчуждаването на здания за държавни нужди и оформянето на всички сънални отчуждавания, временната текуща лихвена сметка се прѣвръща въ един дългосроченъ ипотеченъ заемъ отъ Българската народна банка съ залагане срѣзу първа ипотека отчуждените за държавни нужди здания. Погасителниятъ срокъ на тия заемъ ще бъде 40 години, съ годишна лихва 5½%.“

„Чл. 15. Погашението на заема ще става чрезъ главни шестмесечни вноски, съдържащи лихвата и погашението. Датата на първия падежъ ще бъде въ мѣсецъ слѣдъ дена, въ който временната текуща лихвена сметка се прѣвръща въ дългосроченъ ипотеченъ заемъ.“

„Въ всяка година се прѣдвиждатъ въ бюджета на Управлението на държавните дългове потребните суми за лихви и погашения.“

„Чл. 16. При изплащането стойността на отчуждените здания за държавни нужди се опрѣждатъ всички неизплатени данъци и вземания на държавата. Ако върху тия здания тежатъ дългосрочни договорни ипотечни задължения или такива по текущи сметки срѣзу ипотеки и се прѣдъявятъ въ опредѣлението отъ чл. 9 на настоящия законъ срокъ, тѣ се изплащатъ заедно съ дължимите лихви, за сметка на притежателя на отчуждените здания.“

„Чл. 17. Всички членове на закона за ипотечния кредитъ при Българската народна банка, които не сѫ въ съгласие съ постановлението на настоящия законъ, не важдатъ при приложението му.“

„Чл. 18. По сѫщия редъ, чрезъ ипотека прѣдъ Българската народна или Земедѣлската банки става и изплащането на здания, отчуждени за общински и окръжни нужди.“

Прѣдседателъ: Които приематъ на трето четене законопроекта за отчуждаване на здания за държавна и общинска нужда, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство приема се.

Слѣдующата точка отъ днешния редъ е второ четене на законопроекта за допълнителенъ свръхсметъ кредитъ за финансовата 1919/1920 г. на сума 43.126.310 л.“

Моля секретаря г. Дупариновъ да го прочете.

Секретарь С. Дупариновъ (з): (Чете)

„З а к о нъ

за допълнителенъ свръхсметъ кредитъ къмъ бюджетъта за финансовата 1919/1920 г. на сума 43.126.310 л.“

Прѣдседателъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема се.

Секретарь С. Дупариновъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Разрѣшаватъ се на министрите допълнителни свръхсметъни кредити, съ които да се усилиятъ съответните параграфи и таблици по бюджетъта за финансовата 1919/

1920 г., на обща сума 43.126.310 л., за да изплатятъ разходите, означени въ приложената къмъ този законъ таблица,* а именно:

- а) 33.144.500 л. по редовния държавенъ бюджетъ;
- б) 146.810 л. по бюджетъта на фондовете;
- в) 9.835.000 л. за временно добавъчно възнаграждение."

Прѣседателът: Има думата г. Власковски.

В. Власковски (к): Г. г. народни прѣставители! Къмъ чл. 1 отъ законопроекта за допълнителенъ свръхсметът кредитъ къмъ бюджетъта за финансовата 1919/1920 г. на сума 43.126.310 л., къмъ буква *в*, а именно където е казано: „(Чете) „9.835.000 л. за временно добавъчно възнаграждение“ азъ права слѣдното прѣложение: (Чете) „Възнаграждение безъ одръжки за извѣнредът трудъ на персонала при Народното събрание въ размѣръ на дневната имъ заплата, тоже безъ одръжки, добавъчно възнаграждение и 20% увеличение за всѣко засѣдание въ неприсътственъ день, а въ присътственъ — отъ 8 ч. слѣдъ пладне, независимо отъ продължителността на засѣдането — 50.000 л.“

Понеже за всички държавни служащи се прѣдвижа единъ кредитъ отъ 9.835.000 л., то не ще бѫде справедливо да не се даде на една частъ отъ тѣзи държавни служащи, които сѫ работили извѣридо отъ 8 ч. нататъкъ до 12 ч. или въ недѣли и празнични дни, не ще бѫде добре, казвамъ, тѣ да останатъ невъзнаградени. Ето защо азъ правя това прѣложение и слѣдователно сумата въ буква *в* на чл. 1 намѣсто 9.835.000 л. ще стане 9.885.000 л.

Прѣседателът: Г-да! Дебатътъ по чл. 1 се приключватъ.

Къмъ чл. 1 е направено слѣдното прѣложение отъ народниятъ прѣставителъ г. Власи Власковски: (Чете) „Възнаграждение безъ одръжки за извѣнредът трудъ на персонала при Народното събрание въ размѣръ на дневната имъ заплата тоже безъ одръжки, добавъчно възнаграждение и 20% увеличение за всѣко засѣдание въ неприсътственъ день, а въ присътственъ — отъ 8 ч. слѣдъ пладне, независимо отъ продължителността на засѣдането — 50.000 л.“

Има думата г. министъръ на финансите.

Министъръ М. Турлаковъ: Г. г. народни прѣставители! Сумитъ, които се искатъ, сѫ по кредити, прѣвидени въ бюджета за 1919/1920 г. и които не сѫ достигнали. Слѣдователно, ако и онова, което е слѣдвало да се плати на служащите въ Народното събрание не е достигнало, тогава, съгласно закона за отчетността по бюджета, министърътъ на финансите има право да иска отъ Народното събрание допълнителенъ кредитъ за да доплати онова, което е било прѣвидено, узаконено, но не е достигнало, било поради неправилно изчисление, било поради нѣкакви други причини. Кредитътъ, които иска министерството, сѫ за такива случаи, за такива, разходи: прѣвидени сѫ напр. вещественни разходи толкова, но не сѫ достигнали; добавъчно възнаграждение, опрѣдѣлено по колко на чиновникъ, но поради неправилно изчисление сумата не достигнала, а разходътъ из може да се спре. Това, което сега прѣдлага г. Власковски, е единъ новъ разходъ, да се отпусне кредитъ на нова сметка за едно изтакло врѣме. Друго бѣше напр. при гласуването на бюджета, когато прѣвидихме единъ такъвъ кредитъ. Но ище вече тамъ за пръвъ пътъ разрѣшихме този кредитъ: обосновахме го, дадохме му законна санкция, прѣвидѣхме го като една нужда, като една необходимо, узаконихме го и го приехме. Сега, ако со върнемъ по този пътъ, който г. Власковски открива, то значи, макаръ бюджетната година да е изтекла, да гласувамо на нова сметка кредитъ за изтекло врѣме.

Ето защо по тия съображения азъ не мога да приема туй прѣдложение, което прави г. Власковски, и моля Народното събрание да не го възприеме, защото ще влѣзътъ въ една аномалия, въ една неопрѣдѣленостъ, въ провиворечие съ закона за бюджета и съ закона за отчетността по бюджета.

Прѣседателът: Които приематъ направленото прѣложение отъ г. Власковски, както се прочета, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Меншество.

Които приематъ чл. 1, както се прочете отъ докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Министърство, приема се.

Докладчикъ С. Дупариковъ (з): (Чете)

„Чл. 2. Разходътъ по настоящия законъ да се покрие отъ редовните приходи по бюджета за финансовата 1919/1920 г. и да се отнесе къмъ съответните разходни бюджетни параграфи за сѫщата година.“

Прѣседателът: Които приематъ чл. 2, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Министърство, приема се.

Минаваме къмъ слѣдната точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за обръщане на нѣкои общински съмѣсени гимназии въ държавни и нѣкои народни прогимназии съ частни гимназиялни класове въ непълни съмѣсени гимназии.

Моля докладчика г. Георги Марковъ да го докладва.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

З а к о нъ

за обръщане на нѣкои общински съмѣсени гимназии въ държавни и нѣкои народни прогимназии съ частни гимназиялни класове въ непълни съмѣсени гимназии.“

Прѣседателът: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Общински съмѣсени гимназии въ гр. Станимака, Карлово и Копривица отъ 1 септемврий 1920 г. ставатъ държавни.“

Прѣседателът: Които приематъ чл. 1, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 2. Общински съмѣсени гимназии въ Радомиръ, Бургашъ и Попово се развиватъ въ пълни такива отъ 1 септемврий 1920 г. и ставатъ държавни.“

Прѣседателът: Има думата г. Тодоръ Лукановъ.

Т. Лукановъ (к): Азъ правя прѣложение — въ текста, туй както е прѣдставенъ отъ комисията, да се прибави къмъ края на този текстъ между думата „и“ и думата „ставатъ“, слѣдните думи: „Заедно съ пълните общински гимназии дѣвическа въ гр. Плевенъ и мѫжка въ гр. Ловечъ“, за да стане текстътъ такъ: (Чете) „Общински съмѣсени гимназии въ Радомиръ, Бургашъ и Попово се развиватъ въ пълни такива отъ 1 септемврий 1920 г. и заедно съ пълните общински гимназии дѣвическа въ гр. Плевенъ и мѫжка въ гр. Ловечъ ставатъ държавни“.“

В. Молловъ (д): Тъй не може, г. Лукановъ; тогава ще станатъ държавни само тѣзи, които Вие казвате, а горните нѣма да станатъ такива.

Т. Лукановъ (к): Вие, може-би, не схванахте добре.

В. Молловъ (д): Разбираамъ Вашата мисъль, ама трѣбва да го поправите другаче: слѣдъ точката трѣбва да кажете: „както и“ и слѣдъ туй да слѣдва Вашето прѣложение.

Т. Лукановъ (к): Прѣложението е съвършено ясно и азъ ще го мотивирамъ. Виждамъ азъ тукъ, че правите пълните общински гимназии въ Радомиръ, Бургашъ и Попово пълни и заедно съ това ги правите държавни. Можбъ това е една необходимостъ, защото се касае до градища, състоящието на училищата на които азъ не знаа. Обаче, туй както се прави често пти съ отдѣлътъ законъ ту за една, ту за друга гимназия, сметамъ, че това е едно нещично законодателство, едно, и друго, главно — има общини, които вече отъ дълго врѣме, слѣдъ като сѫ положили усилия да си направятъ гимназии, харчили сѫ и гимназиятъ имъ сѫ становали пълни, слѣдъ това продължително врѣме сѫ ги поддържали съ срѣдства, които сѫ събирили отъ жителите на града, и гимназиятъ сѫ се развивали, разходътъ е становъл прѣкомерно тежъкъ за съмата община, безъ обаче да се създава особено финансово

* Вж. таблицата на стр. 1491, 1492 и 1493.

затруднение за държавата. Такъвтъг случаи се напр. въ Плевенската дългическа гимназия; тя е пълна гимназия, вече от доста време насамъ. Общината, след като положи големи грижи, за да има пълна дългическа гимназия, харчи вече доста време за нея, сега харчи повече от 100 хиляди лева — сума, която за държавата извън никаква особена тежкота, а представява едно дребно перо, но за общината е една значителна тежкота. Тръбва да добави, че народни представители, че двъг трети от дългата, които се учаят във тия дългии гимназии, въ дългическата въ Плевен и мажката въ Ловеч, съ отъ околните села. Можете да провърнете този фактъ веднага и да разръшите въпроса съ пълно знание. Ние поддържаме въ гр. Плевен дългическа гимназия и, разбира се, правимъ разходи и за мажката гимназия, което представлява едно големо затруднение за самата община, а двъг трети от дългата във тия гимназии, както казаха, съ отъ селата. Ще се спомене, че е крайно несправедливо вече да се понасят този тежък товаръ отъ общината — една община да харчи сърдства, които събира отъ своите членове, за възпитанието и образоването на дълга отъ други общини. Това е несправедливо.

Нѣкой отъ землемѣлци: Такситъ съ доста, г. Лукановъ.

Т. Лукановъ (к): Ще ви кажа и за такситъ. Именно този е болниятъ въпросъ, който специално застъпва селските дълги и по който ние искаме да дадемъ едно радикално разрешение. Ние сме принудени да поставимъ такси за дълга, които идват отъ нашата община. Но съгласете се, че когато едно дългът е принудено, за да се учи, да ходи отъ селото въ града — то не може да ходи всички доси въ града, и да се връща, касае се за по-далечните села — неговия баща тръбва да харчи много за издръжката му въ града, за скъпа стая, за храна, за облъкли и отгори на това да плаща такси, които не могатъ да бъдат малки, вие разбирате защо — иначе Плевенската община сама не би могла да поддържа гимназията, сърдствата не ѝ позволяватъ. Тогава на такъвъчъвъкъ, казвамъ, става тежко, а става и нѣщо друго, което е по-лошо и което азъ искамъ да се прѣмъхне. Когато ние налагаме по-големични такси, тогава въ града ще идват само дългата на състоятелници родители, на големите търговци, на големите земевладълци. Тези хора могатъ да понасятъ и по-големи разходи, тъгът могатъ да платятъ и по-големи такси, но съ това се изключва възможността да се даде улеснене на онзи хора, които иматъ способни и даровити дълги въ селото, да могатъ съ малки разходи да ги издръжатъ въ града и да имътъ да дадатъ едно образование, безъ да се прѣговарватъ съ тежки такси, които тъгът не могатъ да платятъ и които иначе ако съ изискатъ отъ тъгът, ще спънатъ образоването на тъгътъ дълга. За да се прѣмъхне тази прѣчка за идването на бъдни дълги отъ селата да се учаят въ града, а тъгътъ и този тежъкъ товаръ за общината, има само едно сърдство: гимназията да се прѣвърне въ държавна.

Г. г. народни представители! Това искане общината е прѣдявала — азъ знамъ положително това — отъ редъ години, и вече отъ 4—5 години ние получавамъ постоянно увѣрение, че най-послѣ тая работа ще стане. Протоколът на училищното настоятелство и на общинския съветъ, най- подробно мотивиращи необходимостта отъ тази работа, се намиратъ въ респективното министерство. Отъ тамъ ни се казва, че е основателно да се направи това, „Тази година въ бюджета ще гледаме да го направимъ“, обаче никога това обѣщание не се изпълнява. Ето сега, когато се внася единъ законъ за подобно нѣщо, азъ намирямъ, че въ време да са разрѣши и този боленъ въпросъ за нашата община. И понеже се касае да останатъ държавни непълни гимназии въ три града, не виждамъ никакво основание да се отказва на тези двъг общини да се направятъ гимназии имъ държавни и да се облекчатъ тъгъ, толкова повече че съ това ще се даде възможност на повече хора отъ сърдна и долна рѣка да учаят дългата си въ тези училища. Азъ мисля, че г. министъръ на народната просвѣтба нѣма да има нѣщо противъ това; доколкото можахъ да разговоря по въпроса съ него, той каза: „Азъ нѣмамъ нѣщо противъ, стига това да се гласува“. И азъ вѣрвамъ, че това справедливо искане ще бѫде подкрепено отъ значително число народни представители, за да може най-сетне този въпросъ да се разрѣши.

Моля да бѫде гласувано това прѣложение.

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ на народното просвѣщени.

Министъръ С. Омарчевски: Г. г. народни представители! Не съмъ съгласенъ съ прѣложението, което прави г. Лукановъ, затуй защото даже азъ съмъ тъгъ, че въ комисията се направи нѣщо много повече отъ оново, което се говори тукъ при първото четене на законопроекта. Вие виждате, че въ чл. 6 се прѣдставя право на министра на народното просвѣщени да прѣвърши новооткритите непълни съмѣсени гимназии въ новъ типъ училища. Но понеже днесъ нѣмамъ възможност да направимъ това и понеже градовъ като Контирецъ, Радомиръ и Петово съ въ нѣвъзможност да издържатъ съществуващи класове, и дойдоха депутати отъ тамъ, има прѣдявени искания отъ отдавна, а и отъ създѣнната, съ които разполагаше министърството, се видѣ, че тия градове съ въ нѣвъзможност да поддържатъ съществуващи класове, тръбаше въ комисията настъпя да се съгласятъ, що издръжката на тия училища да бѫде поста отъ държавата. Но когато Плевенската община има единъ бюджетъ отъ 15 miliona лева и населението на гр. Плевенъ при референдума ма- со, тъгъ бюджетъ, азъ съмъ тъгъ, че въ унително за г. Луканова да прави такова прѣложение въ Народното събрание, да иска, що издръжката на дългическата гимназия да бѫде поста отъ държавата. За една такава сила община, съ толкова големи и гарантирани приходи неуместно е такова прѣложение.

Азъ съмъ съгласенъ съ туй прѣложение и моля да се гласува членътъ тъгъ, както е прѣдложенъ отъ комисията.

Т. Лукановъ (к): Въ комисията казахте едно, сега тукъ поддържате друго становище.

Прѣдседателъ: Причаквамъ къмъ гласуване на чл. 2.

Има постъпило прѣложение отъ г. Луканова въ следния смисълъ: (Чете) „Между думитъ „и“ и „ставатъ“ въ края да се турятъ думитъ: „аедно съ пълните общински гимназии дългическата въ гр. Плевенъ и мажката въ гр. Ловечъ“.

Които приематъ това прѣложение, както се прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. Меншество, не се приема.

Които приематъ чл. 2, както се прочете отъ докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 3. Частните съмѣсени гимназии класове при народните съмѣсени прогимназии въ гр. Нова Загора (I и II кл.), с. Лътница — Плевенски окръгъ (I и II кл.), с. Михалци — Търновски окръгъ (I кл.), с. Каракенъ — Търновски окръгъ (I кл.) и с. Павликени — Търновски окръгъ (I кл.) отъ 1 септември 1920 г. съ обръщане въ общински непълни гимназии.“

Прѣдседателъ: Има думата г. министъръ на жалъзиците.

Министъръ Н. Атанасовъ: Азъ моля народното прѣдставителство и г. министър на народната просвѣтба да се съгласятъ, датата 1 септември да стане 1 май тъгъ, за да могатъ да се оформятъ изпитъти на дългата, тъгъ както дългата съ държали изпитъти и тръбва да си получатъ документъ за съвръшване на учебната година.

Прѣдседателъ: Които приематъ поправката, направена отъ г. министър на жалъзиците, пощите и телеграфите, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, приема се.

Които приематъ чл. 3, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ гласуваната поправка, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 4. Двукласната общинска непълна съмѣсена гимназия въ гр. Банско отъ 1 септември 1920 г. става три- класна.“

Прѣдседателъ: Има думата г. Власи Власковски.

В. Власковски (к): Г. г. народни прѣдставители! Завчера когато тукъ разисквахме законопроекта на първо четене, отъ много страни се изказаха пожелания, що въ коми-

сията този членъ да се разшири по отношение на досега съществуващи непълни смѣсени гимназии въ други градове. Азъ тогава напомнихъ тукъ, че и ние въ гр. Троянъ имаме тая нужда, и днесъ правя предложение въ този съмѣтъль. Г. министърътъ нѣма причини да откаже, защото никаква тежкотъ никому не искамъ да падне съ разширението на нашата смѣсена гимназия въ трикласна, а тъй също и на гимназията въ Банско. Вѣрвамъ съответните министъри да се съгласятъ въ чл. 4 да се вмѣтне и следното: (Чет.) „Двукласните общински непълни смѣсени гимназии въ гр. Банско и гр. Троянъ отъ 1 септември 1920 г. ставатъ трикласни.“ Туй предложение, смѣтъмъ, че трѣбва да бѫде гласувано безъ нѣкой отъ васъ да се противопостави на него, защото нѣма основание, нѣма причина, а ние се нуждаемъ, и вмѣсто да искамъ на нова смѣтка или съ министерско постановление да направимъ това, мисля, че сега тукъ му е мястото въ чл. 4 да го прокараме. Моля г. министра да се съгласятъ съ това предложение.

Прѣдседателътъ: Има думата г. министъръ на народното просвѣщени.

Министъръ С. Омарчевски: Г. г. народни представители! Г. Власковски смѣсва двѣ различни нѣща, двѣ различни материали въ този случай. Двукласната смѣсена гимназия въ Банско е открита презъ 1915 г. по силата на единъ законъ, гласуванъ тогава за откриване на гимназии въ нови земи, безъ да се предпълни мястото и безъ да се опредѣли какъ класове ще са отворяни. Обаче Троянската смѣсена общинска гимназия е създадена по силата на единъ законъ, и ако г. Власковски иска да се открие единъ новъ класъ въ общинската смѣсена гимназия въ Троянъ, той трѣбва да се отнесе за тая цѣлъ къмъ Министерството на народното просвѣщени, а не тукъ. За тая гимназия има законъ; ние ще я разсъмъ, ако намѣримъ за нужно, ако намѣримъ години помѣщенія, пособия и т. н. Така че нѣма нужда да се разрѣшава тукъ това, а то ще се разрѣши административно.

Моля да се гласува членътъ тъй, както е.

Прѣдседателътъ: Слѣдъ обѣщанията на г. министра на народната просвѣта, Вашето предложение, г. Власковски, става безпрѣдметно. Г. Власковски, оттеглете ли го?

В. Власковски (к): Щомъ е тъй работата, азъ си отеглямъ предложението.

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 4, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Министъство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 5. Разрѣшава се да се откриятъ отъ 1 септември 1920 г. I и II гимназиаленъ класъ при смѣсенитѣ прогимназии въ гр. Дѣлново, Кула, Кемальпашъ и Новрокопъ.“

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 5, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Министъство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 6. На Министерството на народното просвѣщени се представя право да прѣбърне новооткрититѣ „въ този законъ общински непълни смѣсени гимназии въ новъ типъ общеобразователни училища или да закрии гимназиялните имъ класове — само нѣкои или всички.“

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 6, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Министъство, приема се.

Слѣдва точка осма съ дневния редъ — второ четсне на законопроекта за урегулиране неоформенитѣ съ нотариални актове покупкопродажби на недвижими имоти.

Моля г. Марковъ да докладва законопроекта.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

Законъ

за урегулиране неоформенитѣ съ нотариални актове покупкопродажби на недвижими имоти.“

Прѣдседателътъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Министъство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Въички покупкопродажби на недвижими имоти, стачали до 1 януари 1919 г. и неоформени дотогава между същите страни съ нотариални актове, се считатъ дѣйствителни отъ дена на сключването имъ, ако купувачъ вълизатъ въ владѣніе и ако за това има едно отъ следните доказателства: частенъ продавателенъ актъ, лисменъ или устенъ договоръ, или други, каквито и да е, доказателства.“

Забѣлѣжка. Слѣдуемите се мита, берни и др. се плащатъ при вписването на съдебните решения и писмени актове въ ипотечните книги.“

Прѣдседателътъ: Има думата г. Никола Хайдуковъ.

Н. Хайдуковъ (з): Г. г. народни представители! Когато се разглежда въпросътъ за урегулиране на неоформенитѣ съ нотариални актове покупкопродажби на недвижими имоти, считамъ за уместно да кажа нѣколко думи за извършните покупкопродажби въ новите земи.

Г. г. народни представители! Нуждата отъ едно законоположение, което да уреди материала по покупкопродажбите въ новите земи, е наложителна, и то по слѣдующите съображения. За покупкопродажбите въ новите земи имамъ едно законоположение; то е законъ за нищожността на „дѣлъкти“ за покупкопродажбата на недвижими имоти въ новите земи. Но този законъ азъ намирамъ за неясенъ или по-право казано за несправедливъ. Въпросътъ тамъ за покупкопродажбите се третира еднакво, както за тѣзи, които съ закупили по 5—10—15 декара, тѣ също и за онни, които „закупили по 500 или 1.000 декара — поставили съ подъ общъ знаменател“. Не се прави разлика, какъвът е купувачъ, дали е едъръ или дребенъ купчикъ. И сега, когато се третира въпросътъ за урегулиране на неоформенитѣ съ нотариални актове покупкопродажби на недвижими имоти въ старите предѣли на България, азъ считамъ за необходимо да се вмѣни нѣмъ чл. 1 една втора забѣлѣжка, на която ще прочета текста. (Чет.) „Забѣлѣжка II. Отмѣнява се чл. 1 отъ закона за нищожността на съдѣлките за недвижими имоти въ новите земи за онни покупкопродажби, които не надминаватъ 50 декара обработваема земя и къща или къща и дюкълъ съ 15 декара обработваема земя, като съдѣлката се счита за редовно склучена и дѣйствителна, подкрепена съ едно отъ горните доказателства. Закупеното въ новече се отчуждава въ полза на държавата за раздаване на бѣзъщици, безимотни и малоимотни“. Едно такова законоположение, азъ мисля, че ще има подкрепата и на г. г. комунистътъ, защото и тѣ се обръщатъ къмъ безимотните и малкимотни маси, и тѣ съ една дребнобуржоазна партия — докато по-рано говориха само за пролетарии, също говорятъ и за малоимотни маси. (Възражения отъ комунистътъ) Тукъ се касае за 5—10—15 декара и струва ми се, че нѣма да иматъши противъ да гласуватъ за едно таково законоположение.

Нѣкой отъ земедѣлицѣ: Тѣ земя не желаятъ.

Н. Хайдуковъ (з): Да, ама като кажатъ „малкимотни“, то значи частни собственици, значи обръщатъ се къмъ частните собственици.

Прѣдседателътъ: Има думата г. министъръ на финансите.

Министъръ М. Турлановъ: Една малка поправка трѣбва да стане въ тази забѣлѣжка, която предлага г. Хайдуковъ, като подиръ думите „... които не надминаватъ 50 декара обработваема земя и къща или къща и дюкълъ съ 15 декара обработваема земя“ да се прибавятъ думите „които се обработватъ лично отъ топанитѣ“.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Маноловъ.

Х. Маноловъ (з): Г. г. народни представители! Ще предложа още едно изключение по чл. 1 отъ този законопроектъ за урегулиране неоформенитѣ съ нотариални актове покупкопродажби на недвижими имоти прѣзъ време на войната. Извѣстно е, че тѣзи съдѣлки, склучени между продавачъ и купувачъ, могатъ да се разглеждатъ двояко: първо, когато купувачъ и продавачъ съ се върнали отъ войната днесъ тукъ като свободни граждани и се разправятъ двамата. Тенденцията на закона бѣше да прѣсуне източника на саморегулациите между граждани. Но

къдростът има и друга страна. Има случаи, дъто мнозина граждани на тая страна, загинали като войници на фронта, прѣди заминаването си склучили извѣстни ангажменти отъ тоя родъ, за които законътъ прѣдвидѣда частни продавателни, разписки и пр., като сѫ мислили, че *«днътъ денъ ще се върнатъ да уредятъ въпроса, обаче загинали на фронта и днесъ малкото ниви и други имоти, които ѝ оставили въ наследство на своите сираци, се отнематъ съ този законъ, не имъ се дава възможностъ и право за отмътане, законътъ не ги покровителства, като слава страна въ спора.* Затова азъ прѣлагамъ да се прибави забѣлѣжка II къмъ чл. 1 съ текстъ, който да гарантира войнишките сираци на убититъ въ случай на едно такова посегателство на тѣхните имоти. Азъ ще ви посоча единъ случай. Имамъ писмо по частенъ редъ, получено отъ Стара-Загора, където единъ човѣкъ се оплаква и разправи такъвъ единъ случай: „Молътъ братъ прѣди да замине за фронта имашъ 30 декара ниви въ селото, продаде ги, получи срѣщу тая продажба единъ нищоженъ задатъкъ, загина на бойното поле и днесъ вие гответе законъ, съ който тѣзи 30 декара що ги вземете отъ сираците, и тѣ утрѣ ще останатъ на улицата“.

Т. Лукановъ (к): Повечето отъ слушантъ, които законътъ ще засегне, сѫ такива.

Х. Маноловъ (з): Затова азъ прѣлагамъ да се постави следната забѣлѣжка II къмъ чл. 1: (Чето) „Постановленията на настоящия членъ ѝ се прилагатъ по отношение на войнишките сираци и вдовици“. Може да се каже „на сираците на загиналите въ войните“. Съ тази забѣлѣжка азъ моля да бѫде приетъ този членъ.

Т. Лукановъ (к): Който е останалъ живъ, него ще го засегне за наказание, че е останалъ живъ.

Прѣседателътъ: Ще гласувамъ:

По чл. 1 на законопроекта сѫ направени следните прѣложения.

Първо прѣложение отъ народния прѣставителъ г. Хайдуковъ, къмъ чл. 1 да се прибави забѣлѣжка II въ следната смисълъ: (Чето) „Отмънява се чл. 1 отъ закона за нищожността на сдѣлките за недвижими имоти въ повитъ земи за сния покупкопродажб, които не надминаватъ 50 декара обработваема земя и къща или къща и дюкянъ съ 15 декара обработваема земя, които сѫ обработватъ лично отъ стопанинъ, като сдѣлката се счита за редомъ склучена и дѣйствителна, подкрепена съ едно отъ горните доказателства. Закупътъ въ повече се отчуждава въ полза на държавата за раздаване на бѣженци, безимотни и маломотни.“

Които приематъ така прочетеното прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

Постъпило въ второ прѣложение по чл. 1 отъ г. Маноловъ. Той прѣдлага да се прибави забѣлѣжка III, обаче тя става забѣлѣжка III, въ слѣдната смисълъ: (Чето) „Постановленията на настоящия членъ ѝ се прилагатъ по отношение на войнишките сираци и вдовици отъ войните“.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: На сираците и вдовиците отъ войните.

В. Влѣсковски (к): Ами ако нѣма два крака, ако нѣма ръжка, ако е инвалидъ и не може да работи, той ще изгори значи.

Прѣседателътъ: Значи забѣлѣжката става така: (Чето) „Постановленията на настоящия членъ ѝ се прилагатъ по отношение на войнишките сираци и вдовици отъ войните“.

Които приематъ това прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

В. Драгановъ (з): Не въ мнозинство.

П. Палиевъ (л): Квесторътъ казва, че не било большинство, г. прѣседателю.

Прѣседателътъ: Моля ви сѫ, большинство бѣше.

Които приематъ чл. 1 съ тѣзи забѣлѣжки, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чето)

„Чл. 2. Ония, които биха антидатирали нѣкои покупкопродажби, или по нѣкакътъ начинъ биха злоупотребили

се облагатъ, които постановленията на настоящия законъ даватъ, подлежатъ на наказание: до три години строгъ тъмниченъ затворъ като имотъ, прѣдметъ на антидатирата или фиктивна покупкопродажба, както и броенитъ за него суми, оставатъ за въ полза на държавата, а на откривателите се дава 20%, като отъ броените суми, така и отъ стойността на имота.“

Забѣлѣжка. Изнуденитъ купувачи да платятъ на продавача по-вѣче отъ опредѣлната при склучването на покупкопродажбата цѣла иматъ право на обратенъ искъ срещу него.“

Прѣседателътъ: Които приематъ чл. 2, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

Слѣдва точка дъгата отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за допълнение на закона за амнистията отъ 4 януари 1919 г., указъ № 1 отъ 3 януари с. г., обнародованъ въ „Държавенъ вѣстникъ“ бр. 298 отъ 4 януари 1919 г.

Понеже комисията не е готова съ доклада си, тази точка се отлага.

Слѣдва точка дъгата отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за уреждане положението на дѣйствуващи офицери и съръхорочните подофицери, които вслѣдствие намаленето и прѣустройство на войската ще се лишатъ отъ службата си въ нея.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чето)

Законъ

за уреждане положението на дѣйствуващи офицери и съръхорочните подофицери, които вслѣдствие намаление и прѣустройство на войската ще се лишатъ отъ службата си въ нея.“

Прѣседателътъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чето)

„Чл. 1. Всѣки офицеръ или подофицеръ, който поради прѣустройство или намаление на армията, считано отъ 4 октомври 1918 г. до окончателното прѣустройство въ рамките на договора за миръ, напуска редовствъ и се назначава на държавна, окрѣпна или общинска служба.

„Дължноститъ, които трѣбва да заематъ офицеръ и подофицеръ въ гражданското вѣдомство, се опредѣлятъ въ съответствието съ служебното имъ положение въ войската и подготовката имъ за новата служба отъ комисия при Министерството на войната, състояща се отъ делегатъ на ежидо и такива на министерствата, отъ които се прѣставятъ длѣжности на разположение. Рѣшението на тая комисия є законни, ако сѫ участвали пай малко трима дѣлегати и сѫ утвѣрдени отъ министъ на войната.“

Прѣседателътъ: Които приематъ чл. 1, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чето)

„Чл. 2. Отъ новоназначената си длѣжностъ офицеръ или подофицеръ не може да бѫде уволненъ въ продължение на петъ години, освѣнъ само по сѫдъ или дисциплинаренъ редъ.

„Ако прѣзъ този периодъ офицеръ или подофицеръ бѫде уволненъ отъ служба въпрѣки постановленето на тоя членъ, той се ползува съ право на обезщетение по чл. 3 отъ настоящия законъ.“

Прѣседателътъ: Които приематъ чл. 2, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема съ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чето)

„Чл. 3. Офицеръ или подофицеръ, който е уволненъ вслѣдствие прѣустройство на войската и не бѫде назначенъ на служба (чл. 1) въти отъ редовствъ и, има право на еднорѣчно парично обезщетение. Размѣрътъ на постѣдното се разлива на 1½ годишна бюджетна заплата съ добавъчило възнаграждение и 20% увеличение, каквато офицеръ или подофицеръ є получавалъ въ деня на уволнението му, базъ да се правятъ каквито и да било содржки за данъци, бории и сексвести, а и то самото не се облага съ данъци.“

„Ергенитъ офицери и подофицери, които иматъ пенсия за прослужено време, получаватъ половината отъ това възнаграждение.

„Отъ размѣръ на възнаграждението се спада пенсията (но не и инвалидната) на сина, на която се слѣдва такава, за времето, за което се дава обезщетението.“

Прѣседателъ: Има думата народниятъ прѣставителъ г. Палиевъ.

П. Палиевъ (д): Азъ мисля, г. г. народни прѣставители, че измѣнението, което комисията е направила въ този членъ, не е много удачно. Веднажъ държавата тръгнала изъ този путь — да помогне на тѣзи хора, които оставатъ на улицата не по своя вина, тази помощъ е много слаба, тъй както се дава въ този размѣръ. Ние знаемъ, че офицерътъ съ своята специална подготовка въ живота не е годенъ почти за никаква работа и остава на улицата. Ние ги срѣщаме всѣки денъ въ едно крайно скъпично положение. И това сѫ хора, които „изпълнили най-честно и достойно своя дългъ на бойното поле. Ако държавата дѣстително желаетъ да имъ помогне, азъ мисля, че ще бѫде по-добре, ако се възприеме старото положение, което бѫше прието въ законопроекта — да се даде обѣщетение за три години; ако това ви се вижда много, дайте за двѣ години, но дайте и нѣщо по-чувствително, нѣщо, което ще ги подпомогне на първо време, докогато тѣ се заловятъ съ заплати, което ще ги направи чудни за живота, за да могатъ да живѣятъ по-сносно живътъ. Така що азъ моля г. министъра на войната — не съмъ направилъ за това писмено предложение, защото знаю, че ако г. министърътъ не се съгласи, нѣма да мине — моля г. министъра да съ съгласи и възприеме тази корекция, да поправимъ отъ година и половина на три години. Въ краенъ случай иска бѫде двѣ години, но всетаки да се направи едно увеличение попълъмо отъ туй, което се прави днесъ.

Прѣседателъ: Има думата г. Михаилъ Маджаровъ.

М. Маджаровъ (н): Г. г. народни прѣставители! Азъ щѣхъ да моля г. военния министъръ да поддържа своето предложение за даването обезщетение за двѣ години, но понеже той излѣзъ, страхъ ме е, че моята молба може би щѣма да хване място. Въ всѣки случай, понеже станахъ, искамъ да изпълня своя дългъ, като юномълъ г. министъра на финансите да се съгласи на това нѣщо. Както ви е известно, предложението, както го внесе г. военниятъ министъръ, бѫше да се плати обезщетението за три години, и когато ние съ произнесохме единодушно, че трѣбва да се обезщетява тѣзи хора, които оставатъ почти на улицата, азъ мислѣхъ, че въ всѣки случай ние се съгласимъ и върху размѣра на това възнаграждение. Но понеже самото Всесилено министерство съ едно допълнително предложение намали тѣзи три години на двѣ, азъ считамъ, че нѣмамъ право сега, когато Всесилено министерство се е опрѣдъли на двѣ години, да настоявамъ на три години, но желателно е поне кабинетъ да поддържа този размѣръ отъ двѣ години, които е и предложение на Всесилено министерство. Азъ и въ комисията настоявахъ на тѣзи двѣ години, и сега пакъ щъ моля Народното събрание, понеже давамъ това обезщетение, да го дадемъ въ една прилична форма, за да можемъ да задоволимъ колкогодъ тѣзи хора. Тѣ пакъ нѣма да видятъ голѣмъ ханъръ отъ това 2-годишно възнаграждение, защото ви знаете какво заплачи единъ човѣкъ да напусне своя занаятъ, съ който се е поминавълъ 20—25 години, но въ всѣки случай да дадемъ нѣщо по-прилично. Понеже давамъ обезщетение за 18 мѣсъца, не е голѣмъ работъ да съ съгласите на предложението на г. военния министъръ да бѫде за двѣ години.

Прѣседателъ: Има думата г. Маноловъ.

Х. Маноловъ (з): При постъпката прѣработка на законопроекта за обезщетяване на уволнените отъ армията офицери и подофицери комисията е направила известни чувствителни промѣни. Тѣзи промѣни, г. г. народни прѣставители, сѫ глаго слѣдните. Първо, намаливатъ съ години, за които се дава обезщетението, отъ три, колкото бѣха въ првоначалната законопроектъ, на година и половина. На второ място ограничава се числото на офицерътъ, които би трѣбвало да се ползватъ отъ обезщетение по този законопроектъ. Поради законопроектътъ, таъкътъ какъвътъ бѣше, почти осигуряваше съ това обѣщетение цѣлото офицерство. Въ постѣдните мѣсъци имаше даже попълзновение отъ известни военни чиновници, като ч. ли и каха и

тѣ да влѣзатъ вътре, като казаха: „И ние сме носили военна куртка, и ние трѣбва да бѫдемъ поставени въ категорията на тѣзи, които ще бѫдатъ обезщетени“.

Прави частъ на комисията по Всесилено министерство, че се е издигала на нужната висота и е погледната на въпроса тѣй, както трѣбва да се гледа. Защото, г. г. народни прѣставители, когато ние говоримъ за обезщетяване на офицерътъ, ние трѣбва да знаемъ, че има офицери и офицери. Не само ние тукъ правимъ тази разлика и не само сега за първи путь ще се прави та. Масите на народа, които години наредъ стояха подъ знамената, можаха да направятъ една чувствителна разлика, че има една категория офицери и подофицери, които непрестанно се движатъ съ тѣхъ на фронта и въ опасности и въ сражения, и друга категория офицери, за които войната значеше само това да останатъ да живѣятъ въ собствинъ си къщи и да се разхождатъ съ файтони и автомобили, да приематъ доставки, да получаватъ дневни и т. н., да се привиратъ въ учрѣждението, въ които останаха да служатъ. Въ началото на военниятъ дѣстъвия самото главно командуване се опита да направи известна разлика между едната и другата категория офицери и подофицери. Съществуваше заповѣдъ отначало, съ които се прѣдвиджаше за строителни офицери дневни пари въ пълътъ размѣръ, а за нестроителни, за тиловациите офицери и подофицери дневни пари въ половинъ размѣръ, но понеже парите идѣха отъ нестроителни, эти интенданти, отъ тила, тѣмъ се посвѣдѣ защо да получаватъ по-малко, върхъхъ сухата и въ края на краината си изравниха дневните пари съ строителни офицери. Но ако въпросътъ бѫше за изравняване, ще кажемъ: нишо противъ това — равенство, равенство. Това е девизътъ на новия вѣкъ. Но това равенство не съществуваше, г. г. народни прѣставители. Слѣдъ като се изравниха по отношение на дневните пари, ние виждамъ категорията босви офицери и подофицери да попасятъ всичките страдания и тежкости на войната, а тѣзи, които останаха въ тила, ние ги виждамъ да живѣятъ въ човолство и прѣдоволство при своята сѣмейства, въ своята собствена къща въ много случаи. Справедливо е основателно е, искамъ да кажа, че, туй, което е извѣришила комисията по Министерството на войната, като е турила едно строго разграничение между тѣната и другата категория офицери и подофицери. Нека по тоя начинъ народното прѣставителство да изкаже тази признателностъ къмъ тия, които съ достойнство носиха името офицери, и косвено да изкаже своето прѣзарѣние къмъ тѣзи, които уреждаха тила на армията, къмъ тѣзи, които, когато армията настѫпваше прѣзъ албански чукари по добруджански и ромънски полета, и най-сетне при отстѫплениято и оставиха гладна, защото тѣ не се занимаваха съ подгощъ на храни за тая армия, а се занимаваха съ гешупти, чубътъ които мнозина направиха състояние.

Но, за да има известна хармония въ текста на закона, азъ прѣлагамъ да поправимъ едно опущение, което е станало вѣроятно по недогледъ отъ почитаемата комисия. Въ чл. 1 на законопроекта се говори за офицери и подофицери, които поради прѣустройство и намалението на армията, считано отъ 4 октомври 1918 г., по съдълъ на мирния договоръ, съ излѣти отъ армията, въ слѣдъ това въ чл. 3 се говори за офицери и подофицери, които съ уволнени само поради прѣустройство на армията. Ако искамъ да има посъдъвательностъ и редовностъ въ работата, то би трѣбвало да си остане въ чл. 3 същиятъ текстъ, съ който започва чл. 1, защото се говори за едни и същи офицери.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): За други не може да се разбира.

Х. Маноловъ (з): Затова прѣлагамъ слѣдната редакционна поправка на чл. 3: думата „уволненъ“ се замѣрка, като вмѣсто нея се впишватъ думите „напусналъ редовете на армията“, а слѣдъ думата „прѣустройство“ се замѣрка думите „на войската“ и се замѣтваше съ слѣдните или „намалението“. Тогава текстътъ става слѣдниятъ: „Офицеръ или подофицеръ, който е напусналъ редовете на армията вслѣдствие прѣустройства или намалението и не бѫде назначенъ на служба (чл. 1) вънъ отъ редовете и има право на единовременно парично обезщетение“ и т. н. — слѣдва си членътъ.

Къмъ алииета втора на същия членъ би слѣдало да се помѣсти също добавление, което трѣбва да засегне същите офицери, които, макаръ и строеви, сѫ служили по-малко, отъ колкото времето, за което имъ те дала обезщетението.

Зашото, съгласет се, г. г. народни представители, че ние не извършимъ единъ голѣма и юправедливо, ако щето единъ произволъ за съмѣтка на държавнитѣ финансъ, ико на единъ господинъ, произведъти подпоручикъ въ края на войната, въ послѣдния мѣсецъ, въ послѣдната седмица, взетъ или не взетъ участие въ стражданието — наистина и той се съмѣта бощъ — само зашото отишълъ въ Валандово и се върналъ, му дадемъ обезщетение за 18 мѣсека или за дрѣ години, както даватъ на боеца, когато този господинъ е служилъ само 2 или 4 мѣсека. Шомъ той е билъ боенъ по-малко време отъ вѣдомо, за косто се дава обезщетение, съдѣва, че той трѣбва да получи и по-малко обезщетение. Азъ предлагамъ на такива офицери обезщетението да бѫде въ размѣръ, който се поѣдъвихъ на ергинъ пенсионирани офицери и подофицери. Предлагамъ алинея втора да добие слѣдниятъ текстъ: (Чете) „Если пингъ офицери и подофицери, които иматъ пенсия за прослужено време, получаватъ половината отъ това възнаграждение. Съ ежшия размѣръ се ползуватъ и офицеритѣ, които съ служили като такива по-малко отъ 18 мѣсека, пог҃ди 4 октомври 1918 г., като таденото имъ старшинство прѣзъ войната не се съмѣта“. Говоря за старшинство, зашото прѣзъ войната прослуженото време се счита за дѣйно прослужено.

Тъзи поправки моля да се гласуватъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикъ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Г. г. народни представители! Азъ трѣбва по-напредъ да ви кажа отъ кояви съображенія комисията се е водила, когато е трѣбвало да намали срокъ на една и половина година, а послѣ ще се спира на поправките, които прави г. Маноловъ.

Най-напредъ комисията въ своето болшинство приема срока година и половина по слѣднитѣ причини. Ние говоримъ, г. да, само да дадемъ обезщетение, но не трѣбва само това да гледамъ, а ние трѣбва напътѣмъ да имамъ предъ видъ какво би могло да стане слѣдъ воѣме. Ами че тъзи тѣлъ ли ще бѫдемъ? Може да се измѣни положението на страната, държавните службы да се разширятъ повече или да съ разширятъ прѣдѣлъ на страната и да имамъ нужда отъ хора, да бѫдемъ принудени да ангажирамъ тъзи хора за увеличилъ се дължностни служби. Въ такъвъ случай, съгласно чл. 8, тѣ ще трѣбва да повърнатъ обратно сумите. Съ отгледъ на това, че бѫдещето най-послѣ може да бѫде добре, а не само лошаво, ище съ спрѣхъ на срока година и половина.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (р): Изглежда, че трѣбва да зиаесте тъцо.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Всѣжи трѣбва да разсѫждава. Какъ така само лошаво да мислимъ? Ако слѣдъ туй време ние останемъ пакъ въ тъщото положение, ако слѣдъ това време офицеритѣ останатъ пакъ въ тежко положение, тай сѣтъ законъти ни е въ раждѣтъ, можемъ да го измѣнимъ; иначе, ако въ бѫдеще, и то въ едно късно бѫдеше, настанатъ благоприятни вѣрбена, то ние въ такъвъ случай ще трѣбва да отгчимъ офицера, зашото ако го назначимъ на служба, той би трѣбвало да връща остатъка отъ обезщетението. Поради тъзи съображенія комисията въ болшинството си намѣри за необходимо да направи едно намаление въ срока, така както го виждате въ проекта на комисията.

По първътъ бѣлѣжитъ, които направи г. Маноловъ, изъ миглия, че и бѣзъ това се разбира, че се отнася за ония офицери и подофицери, които се уволняватъ поради намалението и прѣустройството на армията, тъй като по-нататъкъ има други членове, които изрично казватъ кой може да получи обезщетение.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (р): Тъ казватъ кой не може да получи.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): И кой може. Чл. 7 казва, че правомощиятъ трѣбва да прѣстави удостовѣрение, че се уволнява по намаление на армията, а не по сѫдъ, дисциплинаренъ редъ или порочностъ; удостовѣрение, че е билъ на фронта и участвувалъ въ боевутъ и т. н. Тъй че материала се пояснява и въ чл. 1 и въ чл. 7.

Съ втората бѣлѣжка на г. Манолова, съ която той иска да се намали размѣръ на обезщетението на органичнѣ офицери, които по-късно съ ставатъ офицери, азъ не се съгласявамъ по единствената причина, че могатъ да по-

паднатъ извѣрдно толѣмъ, брой хора, които тежко съ взематъ активно участие въ боеветъ и ние ще ги лишимъ отъ това обезщетение. Понеже се отнася за бойци, азъ мисля, че е право да остане тъй, както е въ закона.

Прѣдседателъ: Дебатитъ по чл. 3 съ изчертали и ще приложимъ къмъ гласуването на прѣдложението, както съ постъпили.

Постъпило е най-напредъ прѣдложението отъ г. Петко Палиевъ въ смисълъ: (Чете) „Думитъ 1½-годишна бюджетна заплата“ въ чл. 3 да се замѣстя съ думитъ: „3-годишна бюджетна заплата“. Които приематъ това прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, не се приема.

Друго поѣдложение е направено отъ народния прѣдставител г. Маноловъ въ слѣдната смисълъ: (Чете) „Въ чл. 3 думата „уволнен“ се зачертва, като вместо нея съ вписватъ думитъ „напусналъ, решовѣтъ на армията“, а слѣдъ думата „прѣустройство“ се зачертва думитъ „на войската“ и се замѣстява съ думитъ „или намалението“. Които приематъ така прочетеното прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема се.

Отъ лѣвицата: А-а-а! (Смѣхъ)

В. Молловъ (д): Петъ души вдигнаха рѣжка.

Прѣдседателъ: Шомъ като оспорнато, азъ слагамъ въпроса на повторно гласуване. Които приематъ така прочетеното прѣложение на г. Маноловъ, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, не се приема.

Второ поѣдложение къмъ ежшия членъ отъ ежшия народен прѣдставител въ слѣдната смисълъ: (Чете) „Алинея втора отъ чл. 3 съ допълва тъй: „Съ ежшия размѣръ се ползуватъ и офицеритѣ, които съ служили като такива по-малко отъ 18 мѣсека, пог҃ди 4 октомври 1918 г., като таденото имъ старшинство прѣзъ войната не се съмѣта“. Които приематъ така прочетеното прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, не се приема.

Които приематъ чл. 3 тъй, както го прочете отъ докладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжата. Мнозинство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 4. Офицеръ или подофицеръ, които се откаже да приеме поѣдланата му нова длъжност вънъ отъ армията, нѣма право на обезщетение. Не се ползуватъ съ правата и облагатъ по чл. 1 и чл. 3 още:

„а) запасни офицери и подофицери, които съ постъпили на лѣйтентгана служба слѣдъ 4 октомври 1918 г.;

„б) медицинските и ветеринарните лѣкарни, зъболѣкарите, алтерарите, юристите, инженерите и техническите офицери;

„в) всички офицери и подофицери, които прѣзъ войната отъ 1915—1918 г. не съ взели участие въ боевые лично или съ частта си;

„г) уволнението по порочностъ и по сѫдъ;

„д) които иматъ личенъ доходъ повече отъ 1:000 л. мѣсячно, безъ да се съмѣта въ доходъ мѣсечната пенсия, ако цацува такава.“

Прѣдседателъ: Има думата г. Владимиръ Молловъ.

В. Молловъ (д): Азъ вземамъ думата само да попитамъ докладчика какъто разбира въ точка г подъ думитъ „уволненъ по порочностъ“. Въ чл. 7 се казва: (Чете) „Правоменюшия по чл. 3 получава обезщетението си, слѣдъ като прѣстави слѣднитѣ документи: 1) удостовѣрение, че се уволнила по намаление на армията, а не по сѫдъ, дисциплинаренъ редъ и порочностъ“ и пр. Слѣдователно има три начиба на уволнение: по сѫдъ, по дисциплинаренъ редъ и по порочностъ. Азъ разбираамъ, че уволнението по сѫдъ създава само за подобни случаи. Азъ съмѣтъ, че въ това отношение не трѣбва да се обясни какъто се разбира подъ „уволняване по порочностъ“, по какъвъ начинъ то става, зашото иначе достатъчно е да се впише въ една заповѣдъ „уволнява се по порочностъ“, за да се отнеме правоото на обезщетение на единъ офицеръ.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикъ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Въ първоначалния текстъ на тази алинея бѣше казано: „Уволнените офицери или подофи-

цери по съдът, дисциплинаречът редъ и порочностъ". Ние сме вземали ежния този текът и сме го приложили към члена, който говори за формалностите, които тръбва да се спазят, за да има единъ офицеръ право на обезщетение. Наистина по-рано бъше турено само, че тръбва да представи удостовърение, че е уволненъ поради намаление на армията, но относът г. г. юристите членове на комисията казаха, че тръбва да се прибави и това.

Д-р Й. Фаденхехтъ (р): Има ли уволнени офицери по порочностъ, които да не съдъ уволнени по дисциплинаречъ редъ?

Министър Н. Атанасовъ: Г. Молловъ! Самият военни, които създали този проектъ, дадоха тази терминология, заподът я е имало въ тъхните правилници.

В. Молловъ (р): Ние искаме само да се разбере точно, за да нѣма по-нататъкъ недоразумѣнія.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Що се ползуватъ съ обезщетение само тѣзи, които съдъ уволнени поради намаление на армията. Значи, ако имамъ други причини за тъхното уволнение, ще ѝ ползватъ.

В. Молловъ (д): Това понятие „порочностъ“ е много широко.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Другите причини за уволнението тръбва да съдъ казаатъ непрѣменно въ заповѣдта за уволнението.

Прѣдседательтъ: Има думата г. Никола Ковачевъ.

Н. Ковачевъ (з): Г. г. народни прѣдставители! Азъ взехъ думата по чл. 4, защото наричамъ иймъ неизѣтности и искамъ да направи иймъ оѣлѣжки, за да се изгълчи този членъ.

Въ бука г се казва: „Уволнениетъ по порочностъ и по съдъ“ и съзрено. Има офицери, които съдъ уволнени по лоша бойна дѣйностъ, и тѣ не се упоменаватъ тукъ. Когато ние искаме да дадемъ обезщетение на истиинските офицери бойци, които съдъ останали до край на свояте мѣста, какътъ тръбва да бѫде всѣки офицеръ, естествено е, че ѿмъ тукъ не се упоменаватъ офицерите уволнени по лоша боева дѣйностъ, и тѣ ѿдъ се ползуватъ отъ това обезщетение. Та азъ искамъ алинея г да стапе така: „Уволнениетъ по порочностъ, по съдъ и по лоша бойна дѣйностъ“.

Х. Маноловъ (з): Лопта атестация въ по-добъръ.

Н. Ковачевъ (з): Въ бука л е казано: (Чете) „Които иматъ личенъ доходъ повече отъ 1.000 л. мѣсячно, безъ да се смята въ доходъ мѣсячната пенсия, ако получаватъ такава“. Азъ мисля, че думата „личенъ“ тръбва да се изхвърли и да остане, че които иматъ доходъ повече отъ 1.000 л. мѣсячно и пенсия повече отъ 1.000 л., се ползуватъ съ туй обезщетение, което държавата дава.

Правъ прѣдложение да се прибави нова буква е, въ които да се каже: „Всички, къто влизатъ въ тайни и неизвестени отъ законите организации“. Иймъ ѿдъ ми възрази, защо азъ искамъ да се тури тая бука е? Искамъ да се тури затуй, защото споредъ нашиятъ законъ на военните не се позволява да влизатъ въ иймакви тайни организации на страната, даже се даватъ подъ съдъ офицери, които влизатъ въ такива организации. Азъ знаа — а можеби и други знаатъ — че още въ 1914 г. имаше една такава тайна организация, която не малко допринесе да се намѣси България чрезъ по-скоро въ войната. За мене въ ясно, че въ всички страни, кѫдето има офицери, които дѣйствуваатъ по конспиративенъ начинъ, за да се измѣни политиката на държавата, тѣзи офицери донасятъ по-скоро разорение на своята страна. Ние знаемъ много добре въ 1908/1909 г. какъ стапа съ Турция, когато пейнитъ офицери се намѣсиха въ вътрешната политика на страната, а и днесъ ние виждаме какъто тѣ носятъ въ турската държава. Ние знаемъ и Гърция, кѫдето въ 1898 г. имаше офицери, които дѣйствуваатъ въ такива организации, докудъ бѫше стигнала тогава. Азъ мисля, че иймъ не би се обидилъ, ако ние туримъ тази забѣлѣжка, заподъ на всѣми, които иска да служи на България, никой не му забранява да напусне армията, да стапе свободенъ гражданинъ на страната и да влизи въ такива организации, които съ позволяни отъ законите, а не да стои въ армията и да

влиза въ тайни организации, каквите и да бѫдатъ тѣ, които не се позволяватъ отъ законите. Затуй предлагамъ да се прибави тая буква е къмъ чл. 4.: „Всички, които влизатъ въ тайни и неизвестени отъ законите организации“.

Чл. 4 е съвръзъ съ чл. 7, защото офицеръ, който ѿдъ получи обезщетение, е длѣженъ да даде писмена декларация, че не заема никаква държавна, окръжна или общинска служба, че иймъ повече отъ 1.000 л. мѣсячно доходъ. Тукъ искамъ да се тури, че не влиза като членъ въ никакви тайни и неизвестени отъ законите организации. Значи, когато той дава своята декларация, въ нея да декларира, че не влиза въ никакви тайни организации, и тогава да може да получи обезщетението отъ държавата. Държавата не му дава това обезщетение, защото влиза въ такива организации, а затуй, защото е служилъ честно, и като се уволянява ѿ запаса, пакъ тръбва да служи честно, безъ да влиза въ такива тайни организации.

Моля народните прѣдставители да се съгласятъ да приематъ тези допълнения и измѣнения, които правя по чл. чл. 4 и 7.

Прѣдседательтъ: Има думата г. Христо Маноловъ.

Х. Маноловъ (з): Присъединявамъ се къмъ мнѣнето на г. Ковачевъ. Що се отнася до почитването текста на точка г отъ чл. 4, съмътамъ, че слѣдъ думите „уволнени по порочностъ и по съдъ“ тръбва да се постави и „по лоша бойна атестация“, за да се разбере, че и подобни офицери не се ползуватъ отъ това обезщетение. Зашото, какъ да река, у насъ има единъ старъ передък, единъ старъ съхващанъ въ кръговете на военниятъ юристъ и въ военното правоъдѣление, споредъ които не всѣки пять се съмѣтатъ, че туй, което е военнишко прѣстъпление, е и офицерско прѣстъпление. Що ми позволява военниятъ юристъ той упрекъ отиравътъ задопътъ, тѣй да се каже, къмъ тѣхъ. Тамъ съ били съхващаните по-рано. Дали сега съ се промѣнили, не знаа. Но фактътъ е такъвъ, че когато дойдатъ да съдятъ офицеръ за порочностъ и т. н., тѣ не всѣки пять съ доста внимателни и възискателни къмъ него или неговото минало, и като туй може да се допусне, ѿтъ хора недостойни да получатъ това обезщетение. Затова азъ се солидаризирамъ съ народния прѣдставител г. Ковачевъ и приемамъ неговото прѣдложение да се допълни алинея г съ тая дѣбажа „и по лоша бойна атестация“.

Но азъ искамъ да спра повече вашето внимание, г. г. народни прѣдставители, върху алинея въ същия членъ. Подчертавамъ, че комисията е усвоила началото, че ѿдъ дава обезщетение само на строевите офицери. Може-би по-чтѣдъмата комисия доста дълго време се е въртѣла да на-мѣри подх҃дъ за терминъ, съ който да разграничи кои офицери тръбва да получатъ това обезщетение и кои не. Аслъ та е единъ малко трудна работа, но иймъ тръбва да си посвѣтимъ съ специфичната военна терминология въ случаи. Прѣзъ цѣлата война обитновено се прѣставляваха статистически свѣдѣнія отъ частите, въ които съвѣдѣніята хората не се дѣлътъ нищо по рѣстъ, нищо по имена, а се дѣлътъ на дѣвъ катерогии — на бойни и на небойни. Правилно, послѣдователно ѿдъ бѫде, ако и иймъ упоминъ тази терминология, да иймъ лутанни, да нѣма лошо тълкуване, да иймъ и арапъти въ закона, прѣзъ които да се провратъ и тѣзи, които не тръбва да се допуснатъ. Зашото какъто е казано въ тази алинея: (Чете) „Всички офицери и подофицери, които прѣзъ войната отъ 1915—1918 г. не съ взели участие въ боевые лично или съ частта си“, е много широко. Тѣ съ дѣвъ различни работи: да вземешъ участие лично съ единъ, а да вземешъ участие съ частта си съ съзрено друго. Ти може да си кашавъръ и да вземешъ участие въ боя съ частта си; може да завършишъ прѣхъраната и съ частта си да вземешъ участие въ боя. Но друго е да вземешъ лично участие въ сражението и въ боя. Това вече е по-прецизирано, по-строго определено, по-разграничено понятие. И затова тази алинея е има нужда да се промѣни и да добие слѣдъната редакция: (Чете) „Всички офицери и подофицери, които прѣзъ войната отъ 1915—1918 г. не съ взели като бойни участни въ боеветъ“. По тѣзи начинъ ние сме начинъ като кому даваме награда за неговите заслуги. Оставите ли го иначе, то ѿдъ знаете, че прѣзъ това неопредѣлено понятие „взеть участие съ частта си“ ѿдъ тръбва да се провратъ много души, които съзрѣмъ не тръбва да се допускатъ да минатъ тамъ.“

Къмъ съмѣнъ членъ азъ прѣдлагамъ, г. г. народни прѣдставители, да се постави още една забѣлѣжка, която да

определя положението на една категория офицери, която аслѣ ше играе голъма роля въ случаи за определянето на бюджета за разиските по този законопроектъ — това е категорията на офицерите произведени от подофицерски чинъ. Извѣстно е на мнозина отъ въсъ, че между двѣ войни около 600 души такива хора, които прѣди балканската война бѣха дълги години подофицери, останаха на дѣйствуваща служба като офицери. Тѣзи хора и безъ това сѫ получили отъ държавата доста голѣмичка, доста чувствителна облага — облага по закона за пенсии. Повечето отъ тѣхъ сѫ служили като подофицери по десетина години, служиха като офицери въ миналата война и между двѣ войни, служиха и въ последната война и си напълниха службата, кой 15, кой 16 години, кой 17, кой 20, кой 22 и т. н. години. Пенсионни одръжки на тия хора сѫ правени въ повечето служебни години върху подофицерската заплата: служилъ 15 години подофицеръ, служилъ 5 години офицеръ, съгласно закона за пенсии получава пенсия прѣемѣтната по офицерските одръжки върху заплатата, като се смятат всички прослужени години — и подофицерски и офицерски; или платилъ за 15 години като подофицеръ одръжки 1.000—1.200 л., платилъ като офицеръ 2.500 л. получава пенсия подобно толкова, колкото е платилъ одръжки прѣзъ пѣтата служба. Явно е, че тази категория офицери сѫ облагодѣтельствани по този законъ за пенсии. Но тѣ сѫ облагодѣтельствани и въ друго едно отношение, неофициално тѣй да да се каже. Най-голѣмиятъ процентъ отъ уволнените офицери прѣзъ войната сѫ именно тѣзи заурядни офицери, както ги наричатъ съ руския терминъ, съ който позволяете да си послужа и азъ. Именно тѣзи около 600 души офицери се уволниха, и се уволниха не по собствено желание; много отъ тѣхъ подлизурическа прѣдъ скойтъ начальници, мѫжеха старти си грѣбани да ги прѣживатъ, да ги правятъ меки, само и само да ги държатъ по-дълго врѣме на дѣйствителна служба. Но неумолимѣтъ законъ за развитието на обществото, които настѫпиха и сѫществуватъ сега съѣдъ тая катастрофа, ги изхвѣрлиха вънъ отъ редовѣтъ на армията. Това изхвѣрляне на тая категория офицери обаче не става тѣй, както би трѣбвало да става. Резонно, правилно бѣше тия хора, останали излишни въ армията, да се уволняватъ просто като излишни за армията, или да се самоуволняватъ, да си дадатъ оставката; то бѣше по-право. Тѣхното началство обаче въ много случаи постъпили съ тѣхъ по-особенъ начинъ: уволнява ги по разпореждане, а уволняването на единъ офицеръ по разпореждане прѣди да е павѣршилъ срока за пенсиониране, най-малко 20-годишна служба, дава право прѣждевременно на пенсия. Вие виждате отъ кѫдѣ сѫ получили втората облага тия хора. Първата бѣше въ размѣръ на пенсията, който не съответствува ни най-малко на малките съръжки, които сѫ правени; втората е прѣждевременно имъ уволнение, което дава право на пенсия по-рано отъ законния срокъ за голѣмото мнозинство отъ тѣхъ.

Като така, азъ съмѣтамъ, че за тѣзи хора ще трѣбва да се направи изгѣстно изключение, което азъ съмъ формулиралъ въ слѣдната забѣлѣжка: (Чете) „Офицерите произведени отъ подофицери получаватъ обезщетение като подофицери, ако службата имъ като офицери до 4 октомврий 1918 г. наброява по-малко години отъ подофицерската имъ служба“. Служилъ 15 години като подофицеръ, служилъ 5 години като офицеръ, ще получи като подофицеръ; и обратно: служилъ 5 години като подофицеръ, служилъ 10 години като офицеръ, ще получи като офицеръ. Азъ съмѣтамъ, че по този начинъ се постига едно положение на справедливостъ, и моля да бѫде приета тая забѣлѣжка.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Стоянъ Костурковъ.

С. Костурковъ (р): Г. г. народни прѣставители! Всички членове на този законъ трѣбва безъ съмѣтнине да бѫдатъ въ хармония съ чл. 1, въ който е изразена основната мысъль на законодателя. Чл. 1 алпине първа казва: (Чете) „Всѣки офицеръ или подофицеръ, който погади прѣустройството или назначението на армията, считано отъ 4 октомврий 1918 г. до окончателното и прѣустройство въ рамките на договора за миръ, пакуене редовѣтъ, се назначава на държавна, окръжна или общинска служба“, а по-надолу се урежда, както знаете, обезщетението. Зашо се дава обезщетение тѣ, двѣ форми — или тѣ форма на назначение на държавна служба, или тѣ форма на пари?

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Прѣдполага се, че нѣма толкова служби — за всички.

С. Костурковъ (р): Зашо става това? Затуй защото офицеритъ, които сѫ принудени да напуснатъ офицерската си служба, я напускатъ не по своя воля, а по нужда на държавата. И понеже тия офицери сѫ се приготвяли специално за тая служба, която сѫ принудени да напуснатъ по вина на държавата сега — а тя по вина на положението си — държавата ги обезщетява въ извѣстна форма: тия, за които има служба, дава имъ служба; тия, за които нѣма служба, обезщетява ги въ размѣръ на заплатата имъ за година и половина. Тѣй трѣбва да бѫде. Държавата обезщетява една част отъ своята граждани, които сѫ били на служба ней, за които служба сѫ се специално приготвяли още отъ младини и на които сѫ се посветили. Тукъ разногласия между насъ въ този Парламентъ нѣма. Ако това е така, азъ се питамъ тогава на какво основание въ чл. 4 стон буква **в**? Разбираамъ защо стон буква **б**: не се ползуватъ отъ обезщетението медицинските и ветеринарните лѣкарни, зѣболѣкарните, алтекарните, юристите, инженерите и техническите офицери. То е много просто; тѣ иматъ специалностъ, която не е само на офицера, която е обща, напускатъ военното дѣло, ще отидатъ въ общество, ще посматратъ своята специална работа, а офицерътъ, който се е приготвилъ само за офицерска длѣжностъ, негоденъ е сега, когато наѣзде въ общество, за друга работа, и затуй законодателътъ го обезщетява. Но защо е буква **в**, въ която е казано, че не се обезщетяватъ още всички офицери и подофицери, които прѣзъ войната отъ 1915—1918 г. не сѫ взели участие въ боеве лично или съ частъта си“, се питамъ азъ? „Лично или съ частъта си“! Прѣди малко се обясни отъ единъ отъ говорителите, що значи да се вземе лично участие въ бой и що значи да се вземе участие съ частъта.

Г. г. народни прѣставители! Буква **в** изключва, както виждате, всичките ония офицери, които не сѫ заемали тѣтъ парченчата строева служба — строеви: шабнатъ офицери сѫшо сѫ изключени, и тѣ сѫ вънъ. Задѣлѣжете, че когато се приготвява единъ офицеръ за нѣкоя специална длѣжностъ въ войската като офицеръ, напр. за интенданство, той слѣдва специални курсове на западъ или въ Русия, години губи и когато си доидѣ въ отечеството, нему и да иска да му дадатъ да командува пѣтъ или дружина, дори какъто чинъ и да има, не му даватъ; дали сѫ му възможностъ на младини да се обучи като офицеръ и тази работа да я знае, но слѣдъ като е получилъ специализацията си по интенданската частъ, нему мѣстото е тамъ, където интенданството, било въ главното интенданство при Военото министерство, било въ интенданството при дивизия, при бригада или при полкъ. Е добре, законопроектътъ съ буква **в** изключва всички тѣзи офицери. Нали е така?

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Не.

С. Костурковъ (р): Какъ да не е! Съвѣршено вѣрно е: (Чете) „Всички офицери и подофицери, които прѣзъ врѣме на войната отъ 1915—1918 г. не сѫ взели участие въ боеве лично или съ частъта си“. Тѣ не сѫ взели нито съ частъта си, съ изключение само на нѣкоя отъ тѣхъ, нито лично участие въ боеве.

Министъръ Н. Атанасовъ: Въ командуването сѫ били. Тѣ играятъ най-важна роля.

С. Костурковъ (р): Именно тѣ играятъ една много важна роля. Една армия, една частъ, която нѣма добре уреденъ тилъ, добре уредена интенданска частъ, отъ колкото и гоѣто число офицери и воиници да се състон, колкото и голѣма храбростъ да притежаватъ тѣ, тя е изгубена; тя е и боса и гъла и гладна, тя не е добре продоволствувана съ чисто военни материали.

Нѣкой отъ земедѣлците: Такава бѣше и нашата.

С. Костурковъ (р): Тукъ се подхвѣрли отъ онай страна (Соти земедѣлци) отъ единъ отъ говорителите и задъ гърба ми се шушине сѫшо: „Генералъ Тантиловъ“. Г-да! Виѣ знаете, че не съмъ азъ човѣкътъ, който ще защищавамъ генералъ Тантиловъ или нему подобниятъ; не е въпросъ за такива екземпляри. Всичките прѣстѣпници, които и да сѫ били тѣ прѣзъ врѣме на войната — дали сѫ били въ тила, или на бойната линия, или сѫ събирили захаръ отъ момчетата въ ротата си да я изпращатъ на дѣцата си, защото имаше такива случаи — ако не сѫ намѣрили своята присъда, ще трубва да я намѣрятъ. За тѣхъ

не е думата тукъ; думата е за добър и съвсем изгълнилътъ дълга си офицери. Тамъ е работата. Широко е поставенъ въпросътъ.

В. Власновски (к): Едро е сержантето, не ги лови.

С. Костурковъ (р): То е друга работа. — Има тукъ предвидено, че тия, които съм уволнени по съдъ или дисциплинаренъ редъ, не получаватъ никакво обезщетение. За почтените офицери се касае, а не за безчетните, за крадците, за злоупотребителите; касае се за честните хора, които съм служили въ интенданствата въ армията. Можемъ ли ище да ги изключимъ, каквато ми? По никакъ начинъ не можемъ. Ето защо азъ съмъ тъмъ, че буквата не бива по никакъ начинъ да остане. Но този начинъ иже ще онеправлядаемъ единъ отъ офицерите, които съмъ изпълнили достойно и честно своя дългъ като воени, като служители на държавата, които най-много съмъ спомогнали.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Съ нищо не съмъ пострадали.

С. Костурковъ (р): ... за добрата храна, за добро облъкло и обувки на войниците.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (р): Това обезщетение е за бъдещето, а не за миналото — защото ставатъ негодни за друга служба.

С. Костурковъ (р): Тукъ се изтъква единъ мотивъ: който не се е билъ, той няма право на обезщетение. Ако тъй схващатъ въпроса, г. г. народни представители, той ще тръбва въ другите членове да се уреди тъй, да се ръши тъй: който се е билъ и отлинилъ, нему само сега, като го уволните, му давате обезщетение.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Пакъ тъй е.

С. Костурковъ (р): Не е тъй. Моля Ви се, тъй не се схваща работата.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Съвршете и азъ ще Ви обясня. Имате гръшка, г. Костурковъ.

Н. Ковачевъ (з): Въ миналата, балканската война за нашата кавалерия се говориха недобри работи, а днесъ, въ тая война, тя е съюзница на храбростъ. Покрай сухото изгоръ и суртовото. Нека се поправи тази гръшка!

Прѣдседателътъ: Нѣмате думата, г. Ковачевъ!
Продължавайте, г. Костурковъ.

С. Костурковъ (р): Г. г. народни представители! Ако се разбираме правилно въпросътъ, който се урежда съ този законопроектъ, нѣмаше да се правятъ такива прѣдложения съ най-разнообразно съдържание, които съмъ отрицали единъ на друго и отрицане на самия законопроектъ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Не е върно.

С. Костурковъ (р): Може ли такова нѣщо? Повтарямъ, основната мисълъ на законопроекта е да се обезщетятъ офицерите, които съмъ били на служба, за туй, че имъ съ отнема службата поради факта, че нѣма вече място въ държавата за тѣхъ, защото се намалява нашата войска. Това е всиччото. Ако това е тъй, тогавъ буквата въ нѣма място въ законопроекта; ако искате да се обезщетятъ само они, които съмъ се отлинили, направете такъвъ законъ, но той законопроектъ нѣма тая шайка.

Прѣдседателътъ: Има думата г. Василь Димчевъ.

В. Димчевъ (н): Г. г. народни представители! И азъ искачъ да ви кажа нѣколко думи токъ по алинея *в* на разглежданите членъ. Осъвънъ дѣлъ сподѣлямъ аргументътъ на г. Костурковъ, но като виждамъ, че има едно неразположение въ большинството да се приеме изхвърлянето на алинея *в*, искамъ като едно посъдѣдно срѣдство за спрѣдливостъ да се приеме поне къмъ този членъ една забѣлѣжка. Въ алинея *в*, както се казва, се изложватъ офицерите и подофицерите, които не съмъ взели участие въ боеветъ. Едно да не забравяме, че има една категория офицери и подофицери, които съмъ вземали участие въ боеветъ, но които ще паднатъ подъ категорията, прѣдвидена въ алинея *в*, и ще бѫдатъ лишени отъ облагатъ на този законъ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Единъ примѣръ?

В. Димчевъ (н): Понеже питате за единъ примѣръ, ще ви кажа следующия. Въ балканската война останаха прѣвъдени много офицери и подофицери, и макаръ че бѣха поврѣдени, бѣха задържани на служба; имаше хора съ едно око, имаше хора куци, които се задържаха на служба, и се задържаха затуй, защото тия хора се биха, взеха участие и най-отлично участие въ войната.

С. Костурковъ (р): И защото бѣха умни офицери.

В. Димчевъ (н): Защото бѣха умни, защото бѣха най-добри и самоотвержени офицери. Въ втората война Военното министерство задържа тия хора на служба и ги задържа, разбрара се, съ недостатъците, които тъ бѣха добили въ войната и въ вземане на участие въ боеве. Военното министерство, казавътъ, ги задържа на тяхъ служба, но и на тиловата служба тия офицери пакъ бѣха най-ревностни изпълнители на службата, които работеха. Азъ правя абстракция, изключение отъ онѣзи, които съ уволнени по дисциплинаренъ редъ и по съдъ. Онѣзи, казавътъ, които се оставиха да служатъ и служиха тъ вътръшностъта по разпореждане на министерството само затуй, защото бѣха взели участие въ бой и защото съ вземането участие въ бой не можаха да отидатъ въ бой прѣвъ войната отъ 1915—1918 г., вие ги лишавате отъ привилегията на този законъ, като имъ казвате: не ви давамъ тия привилегии, защото не сте взели участие въ бой. Е добре, тъ съ взели участие въ бой и въгѣдствието на това вземане участие въ бой съ станови негодни да взематъ участие и въ боеветъ прѣвъ 1915—1918 г., и вие ги лишавате отъ привилегията на този законъ. Това е голяма несправедливостъ. Когато се правятъ закони съ облаги, когато се правятъ закони за удовлетворение на нужди, тръбва да се гледа съ тия закони да не се създава негодуване, защото раздѣлено по този начинъ на категории лица, ще имате хора съ една и съща категория едни удовлетворени, други неудовлетворени; имате едни, които съ взели участие въ войната, давате имъ облаги по този законъ; имате други, които съ взели по-активно участие и съ получили поврѣди, на които не давате облаги по този законъ. Каква е разликата между войната отъ 1912—1913 г. и войната отъ 1915—1918 г.?

Н. Ковачевъ (з): Много голѣма: първата бѣше една година, втората бѣше три години.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Врѣмето е разликата.

В. Димчевъ (н): Каква е разликата между единъ човѣкъ, който си е далъ бѫдещето, който си е далъ здравето, който си е далъ младостта за отечеството прѣдъ дѣлъ или три години, и другъ който ги е далъ подири дѣлъ или три години? Има ли разлика? Ако я направите, вие ще бѫдете крайно несправедливи.

В. Драгановъ (з): Негоднитъ отъ балканската война съ пенсионирани.

В. Димчевъ (н): Ами че негоднитъ и отъ слѣдующата война не съ ли пенсионирани?

Затуй, г. г. народни представители, ако не приемете прѣдложенето, което прави г. Костурковъ, да се изхвърли алинея *в*, ще ви моля поне да приемете една забѣлѣжка къмъ този членъ, които да бѫде съ слѣдующото съдържание: (Чете) „Алинея *в* по този членъ не се прилага за офицерите и подофицерите, които поради поврѣди, дѣбти при участие въ боеве на войната отъ 1912—1913 г., съ оставени на вътръшна служба прѣвъ на войната въ 1915—1918 г.“ Съмѣтамъ, че тая забѣлѣжка ще поизправи една голѣма несправедливостъ, която вие приемате съ тѣлението на категории и съ недаването облаги по този законъ на лица, които не съ взели участие въ войната. Това е едната забѣлѣжка, които моля да се приеме.

В. Молловъ (д): Прѣдложенето на г. Костурковъ е пълно.

В. Димчевъ (н): Азъ го приемамъ, но въпросътъ е, ако то не се приеме, да се приеме място.

Азъ правя прѣдложение да стане едно изменение на буквата *г* отъ този членъ. Измѣнението е въ смисътъ: (Чете) „Уважението по дисциплинаренъ редъ или по съдъ“.

забължката гласи: (Чете) „Уолненитъ по порочност и по съдъ“. Г. Молловъ ви каза, че може въ много случаи да се изтъкува, че уолненията по нареддане на началството подпадатъ подъ алииа г на чл. 4, и че имаме много спорни случаи и много несправедливо голгъмъ брой офицери и подофицери ще бъдатъ лишиени отъ облагане на този законъ. Такива недоволства не тръбва да се създаватъ. Знае се, че въ Министерството на войната имаше дисциплинарна комисия, която редовно заставаше и която оцеляваше службата на всички единъ офицеръ, и по дисциплинарнъ редъ се постепенаваше да се уолнава и да се понижава и нъмои, които съ се проиниши въ каквото и да е. Тамъ вече вие можете да намърите прѣбълено и опрѣдѣлено единъ понижение на достойността или една порочност, тъй да се каже, на офицера. А инакъ да го кажете само въ закона „порочност“, безъ да опрѣдѣлите въ какъ състои тази порочност, то значи да оставите на изпълнителната власт единъ произволъ, а само онзи законъ е съвършенъ, онзи законъ е цѣлесъобразенъ, който не оставя на изпълнителната власт да се ползува съ произволъ. Най-добро и нъмо въ ние при създаващето на закона да опрѣдѣлимъ и точно категорията, която ще разбира той. Затуй азъ съмътамъ, че думата „порочност“ тръбва да се махне, като знаемъ, че въ Военното министерство съществуващата дисциплинарна комисия, която се произнасяше за офицерът конъ съ порочна поведение и кой не, и прѣдлагамъ да възприемемъ алииа г въ смысътъ: „уолненитъ по дисциплинаренъ редъ или по съдъ“. По този начинъ нъма да оставимъ никакъвъ произволъ на изпълнителната власт.“

Заключавамъ: за подобернието на чл. 4 моля да се приеме, първо, тази поправка на алииа г, и второ, забължката, която дадохъ за алииа в.

Прѣседателъ: Има думата г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д): Гда! Алииа е отъ чл. 4 ние разискваме и въ комисията и азъ искамъ да ви кажа съображенята на онѣзи, които я вътъкнаха тукъ. Глътко отъ страна на большинството се настояваше да се измъкне тази алииа в, защото по този начинъ обезщетението, което се дава, ще може по-правилно да се мотивира прѣдъ общественото мнѣніе и прѣдъ народа. „Ще се каже“, казаха тъ, „че ние обезщетиваме само онѣзи офицери, които прѣимуществено съ вземали участие въ боя, било лично, било съ частта си, а другото офицерство, което е било по-назадъ, не може дотамъ да заслужи тази подкрепа“. Разбира се, това го обеждахме доста дълго и широко. Комисията заставаша и нѣколко дена подъ редъ. Една част отъ комисията, между които бѣше г. Маджаровъ и азъ, частотважме и молихме комисията да се съгласи да не прави това изключение. Аргументът, казахъ, бѣше само този, другъ нѣмащъ — да имъ би да съмѣтне, че ние даваме единъ на нико неосновано обезщетение на хора, които не сѫ видѣли бой, които не сѫ тоглили и нѣшъ повече прѣъ войнитѣ, отколкото единъ обикновенъ гражданинъ, който е билъ мобилизиранъ и който повечето връбме прѣъ цѣлата война съ прѣкаранъ по-спокойно.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (р): То, не е награда, а обезщетение.

Г. Василевъ (д): Този аргументъ, който казва г. Фаденхехтъ, че ние не даваме награда, а обезщетиваме хората, които излизатъ не по тѣхна вина отъ армията, азъ го казахъ въ комисията, и той се разбира и отъ заглавието на законопроекта. Азъ бихъ молилъ с. министъръ-прѣседателя да се съгласи да изхвърлимъ тая алииа. Върно е, азъ не отричамъ, че ако остане тази алииа въ сила, разходътъ на държавата ще бъде по-малъкъ. Но отъ друга страна, когато ще правимъ единъ обезщетение, на което тече всички партии съ съгласии, въ което тръбва да бъде вложена една солидарност на всички партии — защото менъ ми е приятно да констатирамъ, че и комунистите не се (пълтиха) противъ този законопроектъ на първо четене — .

В. Власковски (к): Не върно. Не по този начинъ искаме тие.

Г. Василевъ (д): Вие казахте по-другъ начинъ.

В. Власковски (к): Ние искаме всички държавни служители, които държавата изхвърля, да бъдатъ обезщетени,

а не само на «Фицеритѣ» да се дава обезщетение, а други да глаждуватъ — по никой начинъ нѣма да се стъгламъ.

Г. Василевъ (д): Върно е, че г. Кандевъ, който бѣше взелъ думата тогава, искаше да се разшири този законопроектъ, както по другъ единъ поводъ искаше да се ползува цѣлото чиновничество съ дажба или съ други добавчии възнаграждения въ натура, ако мога така да кажа; но той не казаваше въ Камарата, че то щѣше да струва на държавата 1.800.000.000 л., което ние не можехме да гласуваме. Сега по този поводъ, ако разширимъ законопреката така, щото да се даде обезщетение на всички мобилизиирани офицери и чиновници, азъ знамъ, че комунистите ще го гласуватъ, но въ всички случаи азъ бихъ желалъ да знае колко ще струва тази работа. Тя ще струва милиарди, а не стотици милиони. Затуй азъ залинявамъ отъ страна на нашата група, че това широко тълкуване ние не можемъ да гласуваме, защото е немъръжимо. Тъ обаче, като искатъ обезщетение, възлизаше на милиарди, въ дадения случай не бѣха противници и на това обезщетение, като го тълкуваха посвоеому. Азъ констатирамъ това съ удоволствие, както тръбва да констатирамъ и друга една тѣхна мисълъ — да не я забравя — че ораторътъ съвърши своята рѣчь съ това изявление: „Вие съ това обезщетение искате и нѣкакъ да привлече армията къмъ буржоазията, къмъ правителството и къмъ днешния редъ, но вие се мамите: въ деня на социалната революция ти ще бъде съ настъ“. И азъ се съмѣхъ тогава на тази надежда, защото азъ поне по слѣпота или по други съображения не виждамъ, че тази социална революция ще дойде.

В. Власковски (к): Постигдемъ който ще се съмѣе, ще се съмѣе най-добре.

Г. Василевъ (д): Вие вървайте, чакайте, азъ не го вървамъ; кой ще бъде опровергнатъ, остававамъ да каже бѫщащето. Азъ искамъ да установя точните позиции на тая група тукъ. И отъ тази гледна точка като имамъ прѣдъ видъ, г. г. народни прѣдставители отъ большинството, че даже комунистите сѫ наклонни, както всички други групи, да поематъ заедно и наравно съ правителството и напълно откровено отговорността за това обезщетение, като имамъ прѣдъ видъ, че вие не сте сами, а цѣлиятъ Парламентъ въ заседане съ въсъ по този въпросъ, азъ правя апелъ къмъ г. министъръ-прѣседателя да се съгласи да махнемъ тази буква в.

По втория въпросъ — за уолненитъ по порочност — азъ желахъ да примирамъ на народното прѣдставителство, че въ проекта, които бѣше внесен отъ министър на войната, имаше въ чл. 5 текстъ, че уолненитъ офицери или подофицери по съдъ, дисциплинаренъ редъ и за порочност се лишаватъ отъ паригти обезщетение. Но въ комисията — въроятно прѣшата въ бързото разглеждане на този параграфъ — ние сме изпуснали този текстъ, къто стои въ проекта. Порочността се констатира отъ дисциплинаренъ комитетъ при военно-съдебната частъ. Такъвъ дисциплинаренъ комитетъ съществува и прѣди войната. Азъ сѫ припомнямъ за единъ добъръ актъ на дисциплинарния комитетъ прѣдъ войната, създадъ балканската война, прѣдъ европейската война. Г. генеръль Фичевъ като воененъ министър даде на този дисциплинаренъ комитетъ да разгледа поведението на покойния офицеръ Дранговъ, защото билъ писалъ въ вѣстникъ или спisanie, че наши генерали създадъ балканската война се ругасли и съ туй увеличили корупцията въ войската.

Н. Новачевъ (з): И за всичко туй сега ги възнаграждаватъ.

Г. Василевъ (д): Той бѣше подведенъ подъ дисциплинарна отговорност прѣдъ този комитетъ. Но този комитетъ, за щастие и за честь на войската, въ този случай рѣши, че г. майоръ Дранговъ не може да бъде отговоренъ за нищо; изказалъ е своето мнѣніе, било е мотивирано добросъвестно, и по освободиха отъ всѣкаква отговорност. Значи този комитетъ съществува. И азъ ще моля колегата, докладчикъ на комисията, да се съгласи да се измѣни тази алииа, която е въ проекта на Външното министерство — „порочността се констатира отъ дисциплинарния комитетъ при военно-съдебната частъ“.

Донладчинъ Г. Марковъ (з): Прѣдложението на г. Димчева може да се приеме.

Г. Василевъ (д): Може и него да приемемъ, ако имамъ нищо противъ.

Азъ дойдохъ късно и разбрахъ отъ колегата докладчикъ, че имало и друго едно предложение, да се прибави една алинея е подиръ д.

Н. Новачевъ (з): Азъ го направихъ.

Г. Василевъ (д): Азъ ще моля предложителя да се откаже отъ това предложение. Ние въ комисията разисквахме въпроса малко по-открито, малко по-широко и съмъ убеденъ, че цѣлата комисия се ръководи отъ едно и също съвпадане по въпроса за войската и специално за офицерството и не е удобно и не е желателно въ плenум на Събранието да повдигнемъ единъ въпросъ, който, по моето мнение, не бива да се внесе въ едно законодателно предложение. Върно е, и това азъ съмъ го казвалъ и другъ път по-рано, и не ме е страхъ и тукъ да го кажа, че въ една парламентарна и конституционна страна само законодателното правителство представява държавата и никой нѣма право да натиска ръката му да прави това или нова. Това е върно. Върно е също така, че правителството трбва да държи на своята позиция, като изхождаше отъ Парламента така или иначе. Тукъ може да се спори коя партия има большинство, коя меньшинство и пр., но правителството на външното представява цѣлния Парламент — то представява властта по своя основенъ законъ и по всички закони, и никой нѣма право да прави върху него нелегално въздействие. Върно е също така, г-да, че следъ тая катастрофа у насъ се заговори и се говори за военна лига. Може-би тя съществува. Въ напитътъ балкански съсѣди — Сърбия и Гърция — военните лиги датиратъ отъ много стара дата. Създаването на гръцката военна лига горе-долу съвпада съ идването на Венизелъ отъ Критъ въ Атина. Тя го постави, може да се каже, за министър-председателъ. Единъ отъ шървите на нейни шефове бѣше Зорбасъ. Той изчезна отъ сцената, загуби се и го замѣстиха други офицери.

Н. Новачевъ (з): Тя е образувана по-рано.

Г. Василевъ (д): Тази гръцка военна лига се създаде много късно следъ гръцко-турската война, която война не е предизвикана военната лига, а Делияни. Догодава никаква военна лига не съществуваше — азъ претендиратъ да знаятъ тия въпросъ — тя се явя по-късно, около 1912 г., когато Гърция банкротира и когато Венизелъ дойде въ Атина и даде едно интервю — което дава трбва да се напечати — въ което заявяваше, че положението на страната е отчайно, че дава на французите, на генерал Ейду да командуватъ войската, че дава флотата на англичаните и че се надява тъ да я посматрът; че се отнася до митническите, че извика хора отъ Италия, а за жандармерията ще извика хора отъ Австро-Унгария — на гърциятъ нѣма нищо да остави. Това бѣше положението на Гърция презъ 1909 г. Тогава бѣше въ своята сила военната лига. Въ Сърбия също така има военна лига. Тя съществува отъ прѣди балканската война и, безспорно е, изигра една известна роля въ сръбския животъ. Не искамъ да опънявамъ нейното значение за сръбския животъ, защото сърбите сѫ по-компетентни да се произнасятъ. Но становището на единъ човѣкъ, на единъ политикъ, който стои на почвата на парламентарния режимъ, не може да бѣде оставътъ единъ: въ една уредена парламентарна страна не може и не бива да съществува подобни организации. Моето съвпадане е, че такива организации се зараждатъ вслѣдствие общото отчайние, вслѣдствие безизходността на положението, но заедно съ подобренето на това положение тѣ ставатъ безпредметни и изчезватъ сами по себе си. Азъ желая такива организации да не съществуватъ въ България и съмъ убеденъ, че най-добриятъ путь за това е подобренето на нашето вътрѣшно положение, като правителството стои на тази почва, на която ние му заявяваме, че трбва да стон — на почвата на законността и конституцията. Правителството има свои съвпадания и своя тактика — нека дѣйствува. Но, г-дъ народни представители, да се съгласимъ да туримъ въ единъ законопроектъ за обезщетение на офицерите една такава алинея — че не се дава обезщетение на всички, които влизатъ въ тайни и непозволени отъ законите организации, то означава прѣдвидечно да признаемъ въ закона, че тѣ съществуватъ, следъ туй да имъ дадемъ значение по-големо, отколкото тѣ имать, и следъ туй да дадемъ просторъ за бѫдеще тълкуване. И азъ кѣ бихъ желалъ да бѫда на мястото на

правителството и специално на мястото на външния министър при прилагането на този законъ. И надѣвамъ се, че г. министърътъ, който ще вземе думата, не може и не трбва да има разногласие по този въпросъ съ настъ спомените. Азъ се обръщамъ къмъ большинството и къмъ опозицията съ молба да не гласуватъ такава алинея, защото нищо добро съ нея нѣма да направимъ, а ще направимъ само една беззаконие въ законодателното събрание.

Протоѣ моля да изхвърлимъ алинея въ да приемемъ предложението на г. Димчева по този въпросъ — по въпроса за порочността — и най-сетне да не приемаме новата алинея, която ни се предлага.

Една дума само искамъ да прибавя по въпроса какво разбирахме ние въ комисията подъ офицеръ и подофицеръ, който е взелъ участие въ боеветъ, било лично или съ частта си. Ние разбирахме, че офицерътъ, къмъ си съзялъ къмъ една дивизия или армия, която е била на фронта и е взела участие въ боеветъ, трбва да получава това обезщетение. Ние не можемъ да искаме чарп. за единъ дивизионенъ командиръ — азъ цитиращъ името на полковникъ Русевъ, който сега е генералъ и директоръ на трудовата повинност; той бѣше начальникъ на VII-та дивизия — не можемъ да искаме отъ него да даде удостовѣрение, че въ бил на Бългасица и че е взелъ нѣкакво лично участие въ боеветъ. Шомъ е билъ начальникъ на VII-та дивизия и шомъ се знае, че тази дивизия е била въ състава на армията, която е взела участие въ боеветъ, той ще получи обезщетение, шомъ отива въ другите условия. Така е и за неговите колеги, които се напирамъ въ същото положение; така е и за всички офицери и подофицери дѣйствущи и свръхсрочни, които приѣзъ врѣме на войната поне единъ путь сѫ се числили въ боева частъ, частъ, която е била въ бой, на боевата линия. Всички тѣ безъ изключение трбва да получаватъ обезщетение. При това положение, г-дъ народни представители, остава въне да проявите още малко щедростъ, да вмѣкнете изобщо всички, защото изключение — което нѣщо можахме да констатирамъ въ комисията — ще бѫдатъ не особено големъ процентъ, следователно и спестяванията, които внес искате да направите, нѣматъ особено значение. Комисията въпрѣки искане и други мнѣния дойде да единъ положение, което е съ 50% по-леко за фиска отъ това, което бѣше въ проекта. Проектътъ прѣдвиждаше три години, а тукъ е година и половина и струва ми се, че по-нататъшните съкращения сѫ излишни и не сѫ така наложителни, за да можете ви да кажете, че е необходимо да направимъ и тази жертва за държавата. Азъ бихъ молилъ по този въпросъ да не се дѣламъ, защото е единъ въпросъ, който по принципъ е рѣшенъ. Г. министъръ Стамболовъ е възприелъ да се даде това обезщетение; прѣди него тъва е било възприето и отъ г. Маджарова, а прѣди него сигурно и отъ други възприето, всички смѣ го възприели и желаемъ да се даде единъ, макаръ и скромно по размѣръ, но въ всички случаи достатъчно обезщетение на онзи, които напускатъ войската не по своя винна, които поради единъ общо нещастие сѫ принудени да излѣзатъ вънъ отъ редоветъ на войската и които сѫ неподгответни и безъ срѣдства за да могатъ да се устройятъ.

Председателъ: Има думата г. министъръ на търговията, промишленътъ и труда.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Г-да! Азъ искамъ да отхвърля най-напрѣдъ упрекътъ, които се хвърляха тукъ отъ известни срѣди върху нѣкои части отъ офицерството, особено върху ония офицери, които сѫ си изпълнили дълга прѣзъ врѣме на войните. Азъ мисля, че съ този законопроектъ ние не искаме да упрекнемъ никого, а напротивъ искаме да подпомогнемъ всички ония г-дъ офицери и подофицери, които сѫ си изпълнили достойно дълга прѣзъ врѣме на войните и сега, поради причини независящи отъ тѣхъ, напускатъ армията. И най-малко по този поводъ трбва да се кажатъ такива горчиви думи за онзи, които сѫ се борили и сѫ изпълнили своя дългъ къмъ страната.

Не мога да се съглася съ предложението, което прави народниятъ представителъ г. Маноловъ, защото законопроектътъ засъга въобще офицерите, които сѫ участвували въ войните, каквито сѫ и ония офицери, които сѫ станали такива отъ подофицери. Тѣ сѫ станали офицери отъ подофицери затуй, защото сѫ се отличили въ боеветъ. Значи тѣ сѫ заслужили това свое положение и нѣма защо че по този именно случай да искаме да ги пака-

жемъ или да ги третираме по-другояче. Тъ съ били може-би дълго време въ войската, служили съ като подофицери прѣзъ търмъ на войните, отличили съ се, получили съ едно качество и нѣма защо тъ сега да бѫдат лишени отъ туй обезщетение. Не съмъ съгласенъ и съ втората забѣлѣшка, която той прѣдлага — да се каже, че ще се ползватъ отъ обезщетение само онзи, които съ бойци.

Х. Маноловъ (з): Това е принципътъ на законопроекта.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Самиятъ законопроектъ е такъвъ, че нѣма защо специално да се пише това.

Х. Маноловъ (з): Трѣбва да се прецизира.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Не е правъ г. Костурковъ и другите господи, които говориха тукъ — г. Димчевъ и, ако се не лъжа, г. Василевъ — че ние съ забѣлѣшка въ сме лишавали отъ правото да се ползватъ отъ обезщетение и онзи шабъ-офицери, които не съ били, тъй да се каже, непосредствено съ оръжие въ ръка на самия прѣдѣнь фронть. Съвсѣмъ не. По силата на тая забѣлѣшка не се лишаватъ отъ обезщетение г. т. офицерите и подофицерите, които поради положението си съ били извѣждѣ по-настрана. Защото бойци — и азъ тамъ съмъ съгласенъ съ г. Маноловъ — съ всички онзи, които съ взели участие въ редоветъ на самата войска, които съ били, тъй да се каже, на фронта, а вие знаете, че фронтьтъ не се състои само отъ хора съ оръжие въ ръка, а се състои сѫщо и отъ хора, които продоволствува тая войска или доставятъ мунции или работятъ плановетъ за войнитъ дѣйствия.

С. Костурковъ (р): Не е вѣрно. Бойците се броятъ по това, колко пушки има.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Не е боецъ само онзи, който съ оръжие въ ръка дѣйствува, а в боещъ и онзи, който работи самитъ планове, който доставя мунции, който продоволствува войската. За доброто положение на войската е много важно нейното продоволствие, нейната интенданцка частъ. Войската, която не е добре нахранена, която не е добре облечена и добре подгответана, не може да бѫде добра войска. Тъ че онзи, които съ подпомагали, щото войската да бѫде по-добре екипирована, по-добре нахранена, споредъ смисъла на законопроекта, съ непосредствени бойци и заради туй тъ по никакъ начинъ не се лишаватъ отъ обезщетение, толкова повече, че въ текста е казало: „Съ взели участие лично или съ частъта си“.

Та азъ ще моля г. г. Народнитъ прѣставители да не искатъ изхвърлянето на тази алинея, защото тя не лишава отъ обезщетение г. т. офицерите и подофицерите, които съ били въ интенданцките части, или съ прѣвозвали мунции, или съ се грижили за екипиранието на войската.

Приемамъ прѣложението, които направи народнитъ прѣставителъ г. Ковачевъ. Новата алинея, която той прѣдлага, гласи: „Всички, които влизатъ въ тайни и непозволени отъ законитъ организации“. Азъ не приемамъ нищо лошо въ това, гда. Вие можете, че ние трѣбва да обезщетимъ и онзи, които влизатъ въ тайни и непозволени отъ законитъ организации?

Д-ръ И. Фаденхехтъ (р): Има ли такива организации?

Х. Ветовски (з): Трѣбва ли да питате?

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Азъ казвамъ, ако би имало такива. Възможно е да има, възможно е да се образуватъ.

Д-ръ И. Фаденхехтъ (р): Само ще се развие доносните въздействия.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Ние не можемъ да се съгласимъ да бѫдатъ обезщетени и онзи, които би влизали въ тайни и непозволени отъ законитъ организации. Не мога обаче да се съглася съ г. Ковачева да имъ се иска за това писмени декларации. Това не е нужно. Тъ че азъ приемамъ неговитъ прѣложение безъ прѣложението да имъ са иска декларации.

Прѣседателъ: Има думата г. докладчикъ.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Ако думата „бойци“ се тури въ точка съ, по такъвъ начинъ ние ща изключимъ втори пакъ тѣзи, които трѣбва да бѫдатъ изключени и следователно ще останатъ да не получатъ възнаграждение онзи, които дѣйствително не трѣбва да получатъ.

Х. Маноловъ (з): Тогава изхвърлете и думата „частъта“.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Съгласенъ съмъ да се гласува членътъ съ тия прѣложения, които приема г. министъръ.

Има и прѣложение отъ г. Димчевъ, да се каже въ буква г въместо „уволненитъ по порочностъ“, „уволненитъ по дисциплинаренъ редъ, по сѫдъ и лоша бойна дѣйностъ“.

Х. Маноловъ (з): „Лоша бойна атестация“.

Министъръ д-ръ Р. Даскаловъ: Г. Димчевъ изтъжна, че има офицери и подофицери, взели участие въ балканските воини и всѣдѣствие на това, че съ били осакатени или негодни да взематъ участие на фронта прѣзъ войната отъ 1915—1918 г., били съ оставени по-назадъ . . .

В. Димчевъ (и): За тѣхъ да не се прилага това изключение.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): Объркваме цѣлата работа.

Прѣседателъ: Пристѫпимо къмъ гласуване на чл. 4.

Ще положа на гласуване прѣложението по реда на тѣхното постѫпване.

Народнитъ прѣставителъ г. Никола Ковачевъ е направилъ слѣдното прѣложение по чл. 4: (Чете)

„^г) уволненитъ по порочностъ, по сѫдъ и лоша бойна дѣйностъ;

„^д) които иматъ доходъ повече отъ 1.000 л. мѣсечно, безъ да се смета въ дохода мѣсечната пенсия, ако получава такава;“

„^е) всички, които влизатъ въ тайни и непозволени отъ законитъ организации“.

Които приематъ прѣложението на народния прѣставителъ г. Ковачевъ къмъ чл. 4, както го прочетохъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министъръ, приема се.

Народнитъ прѣставителъ г. Маноловъ е направилъ слѣдното прѣложение по чл. 4: (Чете) „Алинея е отъ чл. 4 да добие слѣдната нова редакция:

„Всички офицери и подофицери, които прѣзъ войната отъ 1915—1918 г. не съ взели като бойщи участие въ боеветъ“. Които приематъ това прѣложение, както го прочетохъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министъръ, не се приема.

Друго прѣложение по сѫщия членъ, направено отъ сѫщия народенъ прѣставителъ, има слѣдната редакция: (Чете) „Къмъ чл. 4 слѣдъ алинея д да се прибави слѣдната забѣлѣшка: „Офицерите произведени отъ подофицери получаватъ обезщетение като подофицери, ако службата имъ като офицери до 4 октомври 1918 г. наброява по-малко години отъ подофицерската имъ служба“. Които приематъ така прочетеното прѣложение, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министъръ, не се приема.

Друго прѣложение отъ сѫщия народенъ прѣставителъ гласи: (Чете) „Алинея г да се допълни съ думите „и по лоша бойна атестация“.

Х. Маноловъ (з): Г. прѣседателю! То пада само по себе си, защото влизатъ въ прѣложението на г. Ковачева.

Прѣседателъ: Друго прѣложение къмъ чл. 4 е направено отъ народния прѣставителъ г. Василъ Димчевъ: (Чете) „Забѣлѣшка. Алинея е отъ този членъ не се прилага за офицери и подофицери, които поради поврѣди, добити при участие въ боеветъ прѣзъ войната на 1912—1913 г. съ оставени на вѫтрѣшна служба прѣзъ войната отъ 1915—1918 г.“ Които приематъ това прѣложение, както го прочетохъ, моля, да си вдигнатъ рѣката. Министъръ, не се приема.

Второ едно прѣложение е направено отъ сѫщия народенъ прѣставителъ: (Чете) „Буква г да се приеме въ слѣдната редакция: „Уволненитъ по дисциплинаренъ

редъ или по съдъ". Които приематъ така прочетеното предложение, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, не се приема.

И последното предложение по чл. 4, направено отъ народния представител г. Григоръ Василевъ, гласи: (Чете) „Алинея въ отъ чл. 4 да се изхвърли". Които приематъ така прочетеното отъ мене предложение, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, не се приема.

Които приематъ чл. 4, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ приетото предложение на народния представител г. Ковачевъ, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 5. Ония офицери и подофицери, които съ уволнени по намаление на армията и постъпили въ разни училища за да продължатъ образоването си, се ползватъ съ правото на обезщетение, предвидено въ чл. 3 на настоящия законъ, ако из влизатъ въ точка а), б), 2) и д) чл. 4."

Сега тръбва да се прибави и точка е.

Министър д-р Р. Даскаловъ: Ще се прибави и точка е.

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 5, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 6. Паричното обезщетение се дава и на наследници на офицерите и подофицерите, упоменати въ чл. 3 отъ настоящия законъ, ако последватъ като уволнени починатъ преди влизането въ сила на този законъ."

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 6, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 7. Правоимащиятъ по чл. 3 получава обезщетението си, следъ като представи следните документи:

„1) удостовърение, че се уволява по намаляване армията, а не по съдъ, дисциплинаренъ редъ или порочностъ;

„2) удостовърение, че е билъ на фронта и участвува въ бои или боевые и

„3) писмена декларация, че не заема никаква държавна, окръжна или общинска служба и няма повече отъ 1.000 л. месеченъ доходъ."

Прѣдседателътъ: Къмъ чл. 7 е направено предложение отъ народния представител г. Ковачевъ да се прибавятъ къмъ т. 3 и думите: „и че не влизатъ като членъ въ никакви тайни и непозволени отъ законите организации".

Г. Ковачевъ! Поддържате ли предложението?

Н. Ковачевъ (з): Поддържамъ го.

Прѣдседателътъ: Така че т. 3 отъ чл. 7 става така: „Писмена декларация, че не заема никаква държавна, окръжна или общинска служба, няма повече отъ 1.000 л. месеченъ доходъ и че не влизатъ като членъ въ никакви тайни и непозволени отъ законите организации".

Които приематъ така прочетеното отъ мене предложение, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Които приематъ чл. 7, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ приетото предложение на народния представител г. Ковачевъ, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 8. Ония офицери и подофицери, които следъ уволнението съ получили обезщетение, ако постъпятъ отново на държавна, окръжна или общинска служба въ продължение на връбмето, за което съ обезщетени, съ длъжни да върнатъ съответния остатъкъ отъ обезщетението. Връбмето на последното тече отъ деня на уволнението."

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 8, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Докладчикъ Г. Марковъ (з): (Чете)

„Чл. 9. Прилагането на настоящия законъ се пояснява отъ специаленъ правилникъ изработенъ отъ Министерството на войната и утвърденъ отъ Министерския съветъ."

Прѣдседателътъ: Които приематъ чл. 9, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ръката. Министърство, приема се.

Г. г. народни представители! Заминахме т. 9 отъ дневния редъ: второ четене закопроекта за допълнение на закона за амнистията. Понеже докладът вече е готовъ, сега ще се повърнемъ къмъ т. 9 отъ дневния редъ.

С. Костурковъ (р): Къде е докладътъ? Не е раздаденъ.

И. Гетовъ (з): Раздадоха го.

П. Палиевъ (д): Нямаме го.

Министър Н. Атанасовъ: Да остане за утръ.

Прѣдседателътъ: Понеже съ раздадени малко екземпляри отъ доклада, тогава ще остане да го разгледаме утъръ.

Следва т. 11 отъ дневния редъ — второ четене на закопроекта за мѣстните и индустритълни жалбъници. Той също не е готовъ.

Министър Н. Атанасовъ: Докладътъ на комисията е готовъ, но не е пратенъ тукъ.

Прѣдседателътъ: Следва т. 12 отъ дневния редъ: второ четене на закопроекта за подвигните мирови съдии. И този законопроектъ не е готовъ.

Т. 13 отъ дневния редъ е второ четене на закопроекта за ограничаване кражбите, грабежите, палежите и пр. И този законопроектъ не е готовъ, остава за утръ.

Минаваме къмъ т. 14 отъ дневния редъ — предложение за приемане на служба по вѣдомството на Министерството на земедѣлствието и държавните имоти 50 души руски подданици.

Моля секретаря г. Дупариновъ да го прочете.

Секретарь С. Дупариновъ (з): (Чете)

Рѣшеніе

за приемане на държавна служба по вѣдомството на Министерството на земедѣлствието и държавните имоти руски подданици, специалисти по земедѣлствието и склоноветъ му.

Членъ единственный. Разрешава се на министра на земедѣлствието и държавните имоти да назначи на държавна служба следните руски подданици:

„1) Л. Мих. Осоковъ — учителъ при Средното земедѣлско училище въ Садово;

„2) Кнела С. Максимовичъ — химикъ при Русенската земедѣлска опытна станция;

„3) Никола Ивановичъ Кирмички — учителъ при Плевенското лозарско винарско-градинарско училище;

„4) Василий Яковлевичъ Юхимукъ — лѣсничей въ Варна при държавната гора „Генишъ-ада“;

„5) Алексей Николаевичъ Никитенко — лѣсничей въ Варна, при държавната гора „Генишъ-ада“;

„6) Симеонъ Феодоровичъ Коломойцовъ — инженеръ по водите, и

„7) Александъръ Нечаевъ — учителъ по риболовството при Гюварското училище въ Варна.“

(Прѣдседателското място заема подпрѣдседателъ Х. Маноловъ.)

Прѣдседателътъ Х. Маноловъ: Ще се гласува.

Г. Данайловъ (д): Само тъзи ще приемемъ, на които имената съ напечатани въ предложението.

Министър А. Оббоевъ: Другите заминаха за Сърбия. Додъто се накалнимъ да ги ангажираме, тъ заминаха.

Т. Лукановъ (к): На колко души имате имената?

Секретарь С. Дупариновъ (з): На 7 души всичко.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Има думата народниятъ прѣставителъ г. Тодоръ Лукановъ.

Т. Лукановъ (к): (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣставители! Азъ прѣдполагамъ, че вие сами се усѣщате, че нашата група ще бѫде противъ рѣшението, което се прѣдлага да одобримъ.

В. Драгановъ (з): Каждъ сте били за, та и тукъ да сте за?

Т. Лукановъ (к): Имало е нѣща, при които сме били за, и ако тѣ сѫ били твърдѣ малко, вината не е била наша; вината е на тѣзи, които прѣдлагатъ нѣща, които сѫ наистина непрѣемливи.

Г. г. народни прѣставители! Това рѣшеніе първоначално прѣдлагаше да се допуснатъ на държавна служба у насъ 50 души руски подданици. Сега то се видоизмѣни, иска се назначението на 7 души отъ три различни специалности: по агрономия, агрисултурна химия и риболовство. Единъ въпросъ се поставя наѣ-напрѣдъ тукъ: каква е нуждата непрѣмѣнно да се назначатъ 7 души руски подданици на държавна служба и нѣма ли повече отъ 7 души български специалисти, които биха могли да бѫдатъ назначени на тѣзи служби? Азъ мисля, че ако този въпросъ се разрѣши утвърдително, тогава той влѣче подиръ себе си непрѣмѣнно единъ втори: защо, ако има български специалисти, се иска назначаването на 7 руски подданици, а не се назначаватъ български?

М. Маджаровъ (н): Защото искаамъ да бѫдемъ интернационалисти. Вие нали сте интернационалисти?

Т. Лукановъ (к): Азъ зная, че г. Маджаровъ е велиъкъ дипломатъ и иска да направи опитъ за дипломация тукъ (Смѣхъ), но тъкмо тази дипломация ние искаамъ тукъ да демаскирамъ. Истина е, че вие сме интернационалисти, но азъ вѣрвамъ, че вие нѣмаше да се съмѣте, г. Маджаровъ, както сега правите това, ако се касаеше за седемъ руски подданици болневики.

М. Маджаровъ (н): Не ги знаемъ какви сѫ, може да има между тѣхъ и болневици.

Т. Лукановъ (к): Азъ ще Ви кажа какви сѫ. Вие по този въпросъ проявявате едно нетърпѣніе, което ми дава резонъ да Ви кажа, че азъ не Ви видѣхъ да се възнувате по много въпроси, които застъпватъ нациите тѣй много, както по тоя нагледъ малъкъ въпросъ. А какво показва това? Че въпросътъ не е нито малъкъ, нито е тези, които се слага тукъ. Задъ него се крие другъ въпросъ и той е много по-голъмъ.

Г. Колевъ (з): Значи руски подданици да бѫдатъ назначавани по ваша прѣпоръка.

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни прѣставители! Ние имаме на държавна служба прѣдвидени 99 агрономи, но засти сѫ само 69 мѣста. Вакантни сѫ 30, а сѫ напуснали следъ демобилизацията 16 човѣка. Ние имаме слѣдователно повече отъ 7 души агрономи, които биха могли да бѫдатъ назначени на държавна служба. Но ако това въ тѣй за агрономи, така е и за инженери, така е и за архитекти, така е и за други лица, на мѣстото на които искаатъ да назначатъ руски подданици. Слѣдователно има български специалисти за мѣстата, на които поставяте тѣзи хора. Защо не се назначаватъ тѣ? Има напуснали службата си хора. Защо прѣди всичко напускатъ службата си?

Нѣкой отъ земледѣлицѣ: Защото не желаятъ да служатъ.

Т. Лукановъ (к): Затуй, защото тѣ не се назначаватъ по контрактъ съ голѣми извѣшчани заплати, каквито вие прѣдвиджате тукъ за тѣзи хора, нито пѣкъ прѣдвиджате заплати, които могатъ да ги удовлетворятъ достатъчно и като ги задържатъ на служба, да имъ дадатъ възможностъ да се проявятъ по своята специалностъ. Всѣки пѣтъ, когато тукъ стане дума за заплати, излизатъ голѣмиятъ резонъ на финансова министъръ — азъ не говоря само за сегашния, а за всички финансово министри — които казаха: „Не може, не може трѣбва да се правятъ икономии“. Но сто че необходимите специалисти напускатъ службата си, защото са изнаградени малко, и вие като

ги изгубвате, пригудени сте да платите по-скъпо. Вие плащате по-скъпо на драго сърце на руски подданици, за които е сега въпросъ, а за български специалисти вие не щѣхте да платите.

С. Дрѣмовски (з): Каждъ сѫ?

Т. Лукановъ (к): Защо това става тѣй охотно за руски подданици? Когато по-рано бѣше въпросъ за нѣколко души професори, ище чухме едно обвинение противъ насъ, че сме били противъ настаниването на чужденци на държавна служба. Това обвинение е лишено отъ всѣкакво основание. Не затуй правимъ иже въпросъ тукъ по тѣзи два случая. Никога нѣма да поддържаме иже, че единъ чужденецъ не може да заема държавна служба въ България. Напротивъ, ако той е достоенъ човѣкъ, ако е необходимъ за службата, неговиятъ произходъ, неговата религия, неговиятъ политически убеждения малко значение иматъ за насъ. Обаче азъ искаамъ прѣди всичко да открия едно друго възражение, което ни се правише. Вие казавате: „Намѣрихме тукъ хора специалисти, които ни дойдоха на крака, много добри, учени пъростепенини и вие не искаате да ги допуснете въ българския Университетъ, на българска служба въобще тѣзи даровити хора. Вие лицевате Университета отъ цѣнните услуги, които тѣзи чужденци могатъ да дадатъ“. Ами иже се питамъ: ако вие стоните сериозно на това възражение по тѣзи два въпроса противъ насъ, защо вие не потърсите чужденци, щомъ признавате, че у насъ не е могло да се развиятъ такива сили, че нѣмаме засега подготвени хора? Вие казавате: „Тѣ ни дойдоха на крака“ и бѣразете като че ли да използвате това прииждане на крака. Ами че не затуй вие ги назначавате. Вие ги назначавате именно заради туй, защото тѣ сѫ руски подданици, избѣгали отъ Русия. И, г. г. народни прѣставители, нека не го криемъ тукъ помежду си: вие давате едно улеснение на хората, които юзоватъ съ новия режимъ въ Русия и отъ въпросъ на-гледъ малъкъ за назначението на 4 или 7 души професори вие създавате тукъ единъ политически въпросъ. Ето томъ въпросъ е, които интересува и ни кара да вземемъ думата и при първия случай за професорите, и при втория случай за агрономите. Въпросътъ има въ себе си и политическа опасностъ за народа и затова ние искаамъ да го отстранимъ, и затова ние нѣма да гласуваме за това рѣшение. Ние протестираме, задѣто става тѣва.

В. Драгановъ (з): Ако бѣха избѣгали болневици, щѣхте да бѫдете за.

Т. Лукановъ (к): Г. Бобчевъ казава, че се касае за много вѣщи учени, които се държалъ на страна отъ политиката. Ами това е една невѣрностъ, една, нека ми позволи г. Бобчевъ — съжалявамъ, че съмъ принуденъ да го кажа въ иегово отсътствие — лъжа. Професоръ Маньковски, професоръ по хистология, може да е изучилъ добре костната система, защото подъ негово рѫководство въ Русия въ 1907 г., когато се водише борба за автономията на университетите, се трошеха костищъ на студентитѣ въ коридоръ на единъ университетъ, Г. г. народни прѣставители! Касае се за единъ човѣкъ — ми азъ го вземамъ тукъ за примѣръ — които въ Русия даде името си на още стото, за да направи това общество името му нарицателно. Тамъ хората казаваха: „Это Маньковщина“. Защото въ 1907 г. въ Русия се водише една голѣма борба за автономията на университетите и въ тая борба участвуваха не само професори, които съчувствуваха на работническото движение и на марксизъма, участвуваха и кадетските професори въ добре, бората на царския режимъ дори противъ кадетитѣ бѣше свирѣпъ. Той искаше да закрви кашащия режимъ въ самия университет. Една борба противъ професорите, които държаха за автономията на университета, се започна съ всички мизерни срѣдства, съ които разполагаше царскиятъ режимъ въ Русия. Тогава въ Ново-Росийския университетъ стана професоръ Маньковски. Той бѣше практикъ и рѫководѣщъ детективна и казашката служба въ университета, за да се избиватъ студентитѣ въ коридорите на самия Университетъ. Този професоръ, които не можеше да намѣри слушатели за себе си, които бѣше познатъ въ стария царски режимъ съ мизерните, които устройваше тамъ, за да избиватъ студентитѣ, стоящи на страната на професорите, които се борѣха за автономията на Университета — виждате дори по какъвъ въпросъ ставаше тѣва — той човѣкъ посети, когато се касаеше за евреите, започна да си служи

и съ други сръдства. И азъ заливамъ тукъ, че противъ него дори царскіятъ режимъ, който го използваше и покровителствуваше, бѣше принуденъ да започне углавно прѣстъдане. Е, тѣзи учени ми водите вие мяръ тукъ, такива агрономи ми водите! Защо? Защото чувствувате нужда да се говори противъ режима въ Русия, да се аптира противъ него. Отначало тѣзи хора мълчаха, но сега иницијадамъ по ежедневните вѣстници разни руски графове да пишатъ статии противъ большевизма. Лека-полека тѣ чувствуватъ, че се намиратъ подъ ваше покровителство, развръщатъ се и си показватъ зѣбътъ. Попитайте ги: защо сте избѣгали отъ Русия?

М. Маджаровъ (и): Отъ добро избѣгаха.

Т. Лукановъ (к): Да, вижда се, че тамъ не е хубаво, и азъ по този въпросъ съмъ донесътъ днесъ и фотографии. Ще имамъ случай подиръ малко да ги разгърна и посоча.

Нѣкой отъ земледѣлците: Вие защо не бѣгате отъ тукъ?

Т. Лукановъ (к): Но ако за тия учени и артисти въ Русия не е хубаво, ини се питамъ: какъ е хубаво тамъ за такива знаменитости изъ областта на изкуството и науката, като професоръ Тимирязевъ, човѣкъ съ всемирна известност, който умръ като членъ на Московския работнически съветъ? Азъ пътувахъ скоро съ единъ отъ тия контрапреволюционери отъ тукъ и той цѣла ноќ — понеже нѣмаше място, трѣбваше да седнътъ на прозорницъ — ми дуихаше на ушиятъ, че въ Русия работата етътъ: „Всички катили, пуснати отъ затвора, съ членове на работнически съвети, и тѣ сѫ комисаритъ“. Когато на утрото, приютили се въ купето, започна да разправя стернотипно, като научено напиша, сѫщото нѣщо азъ му поставихъ въпросъ: „Мигаръ професоръ Тимирязевъ, учень съ всемирна известност, е единъ катиль, пуснатъ отъ затвора?“ Та само той ли е, г. г. народни прѣдставители? Ако и да сме въ гаши или въ потури, толкова ли ще бѫдемъ глупави и ахмаци да ни лъжатъ? Ако само тѣзи сѫхората на изкуството и науката въ Русия, които сѫ противъ новия режимъ, тогава настинка Русия е била страна за страшно оплакване. Тя значи има само 80 души артисти, учени и агрономи на 150 милиона население!

И. Януловъ (с): Всички университети работятъ въ Русия сега.

Т. Лукановъ (к): Да. И които сѫ останали да прѣподаватъ въ старитѣ университети и въ новооткритите такива въ Русия, работятъ много по-усилено, отколкото по-напредъ. Въ тия университети не прѣподаватъ шивачи или мицьори, ами прѣподаватъ тѣзи учени, които бѫха тамъ по рано и които не намиратъ за нужно да избѣгатъ при новия режимъ. Напротивъ всички специалисти, всички таланти даватъ всичкото си съдѣйствие на новия съвѣтски режимъ, защото вѣрно е това, което ми каза, въ отговоръ на въпроса за Тимирязева, този руски контрапреволюционеръ, съ когото пътувахъ: „Защото програмата на новото правителство, казва той въ прѣвестна и тѣ, идеалистъ, се увличатъ отъ тази програма и искатъ да дадатъ съдѣйствието си за нейното реализиране, тѣ като вѣрватъ, че чрѣзъ реализирането на тази програма ще се направи добро на руския народъ“. Е добръ, ако това е вѣрно дори по убѣждението на този руски контрапреволюционеръ, защо тѣ не дадатъ съдѣйствието си тамъ, въ родината си, за да се реализира една програма очевидно прѣвестна, една програма, която ще направи добро на руския народъ? Защо тѣ бѣгатъ отъ родината си земя? — Защото маникърщината избѣгна отъ тамъ.

Нѣкой отъ земледѣлците: Колитъ ги.

Т. Лукановъ (к): Да, колитъ! Вие пишехте въ печата, че Максимъ Горки е обѣсъ или закланъ, че Шалитинъ е карѣзанъ на парчета и изяденъ отъ Ленина, че Троцки застрѣлялъ Ленина и други такива — тѣзи идиотизми ги слушахме доста дълго време.

Нѣкой отъ земледѣлците: „Работнически вѣстникъ“ го пише.

Т. Лукановъ (к): Да, той го пише, за да ви прѣвръща въ такова посмѣшище, въ каквото ви виждамъ сега. Ами че Максимъ Горки, Шалитинъ, Тимирязевъ и маса други

и други учени останаха тамъ и прилагатъ своята енергия, своята знания, своята любовъ къмъ народа си, за да се реализира една програма, полезна за този народъ и да създаватъ нови цѣности за цѣлото човѣчество. Вие още стоите на това становище къмъ руското съвѣтско правителство. Вече отрѣзлението е голѣма, дѣлто, където извѣршиха руските большевики, е колосално. Мнозина сѫтъ въсъ тукъ нѣматъ достатъчно духовни сили, за да схванатъ голѣмината и величието на това дѣло. Вие се забавлявате още съ бабини деветици и съ тия идиотици, които се състоятъ въ това, че большевиките съзарили 25 калугери въ единъ казаръ и послѣ яли отъ супата, която се обръзала отъ тѣхъ. Г. г. народни прѣдставители! Това показва, че ония, които стоятъ на дѣсно отъ руските большевики, започватъ да ставатъ жалки и смѣши. Днесъ империалистическа Англия, тоя владѣтель мира вѣсто, ако може тѣтъ да се каже, тоя колосъ по сила, е принуденъ да признае съвѣтското правителство, да втѣзе съ него въ прѣговори.

М. Маджаровъ (и): Не го е признала още.

Г. Данайловъ (д): Изпѣди иеговитъ прѣдставители.

Т. Лукановъ (к): Не го е признала, но е повикала иеговитъ прѣдставители да разговарятъ съ тѣхъ.

М. Маджаровъ (и): Красинъ си отиде отъ Лондонъ.

Т. Лукановъ (к): Красинъ си отиде по свои съображения, които иѣкой бѫлгарски дипломатъ едва ли иѣкога ще разбере. Въ всѣки случай англичанитѣ, които не подаваха рѣка на большевиките, които казваха, че не може да се третира съ тия хора, че не може да се гледатъ тѣзи хора, че тѣ сѫ кръволови, слѣдъ писанията на професоръ Гудъ и генералъ Гъргъ срѣщатъ се съ Красина и третиратъ въпросите както трѣбва. Намираме се само ини тукъ, много умници на Балканитѣ, да приказвамъ тѣтъ. Това ми напомня единъ великъ бѫлгаринъ, единъ много уменъ човѣкъ, който имаше толкоъ излишъкъ отъ умъ, щото опромисти народа си. Азъ и другъ пътъ съмъ споменавалъ, че когато въ Брестъ-Литовскъ се водѣха прѣговори, начало на бѫлгарската делегация тогава бѣше единъ много уменъ човѣкъ — д-ръ Василъ Радославовъ.

Д. Яблански (и): Вашъ приятелъ.

Т. Лукановъ (к): Прѣдставителъ на Германската империя мълчеше, ини не казваше за большевишката режимъ; прѣдставителътъ на Австро-Унгария сѫщо мълчеше, а балканскиятъ пигмей се намѣри тамъ, за да разрѣши голѣмитѣ исторически задачи на врѣмето и да залви: „Ние се боримъ за свѣта, ние спасяваме човѣчеството отъ большевишката напастъ“. Сега виждаме другъ велиъкъ бѫлгаринъ, другъ много уменъ човѣкъ, Александъръ Стамболовъ, да се тула по гърдитѣ — вижда се, че той добъръ ученикъ на Радославовъ — и да заявява: „Ние на Добруджа ще задрѣстимъ страшната бѣла, които прѣдставлява большевистътъ и ще спасимъ човѣчеството“. Той и Венизелъсъ прѣставляватъ два колоса: единътъ готовъ да се бори съ близки, а другиятъ съ своятѣ евзони, за да запази човѣчеството отъ большевишката напастъ! Не е ли това смѣшило?

Г. г. народни прѣдставители! Въ това смѣшило има и нѣщо, което е много тѣжко: сѣдѣдвали такава политика, вие правите нова страшна пакость на народа, отъ който произлизате.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Г. г. народни прѣдставители! Частътъ е вече 8 и съгласно правилника трѣбва да рѣшимъ да продължимъ засѣданietо.

Министъръ М. Турлаковъ: Да продължимъ до 10 ч.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Г. министъръ на финансите прѣдлага да продължимъ засѣданietо до 10 ч.

Министъръ М. Турлаковъ: Може и по-рано да се видите, както направихме онзи денъ.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Които приематъ прѣдложението на г. министър на финансите, моля, да си влизатъ върката. Болшинство, Събранието приема.

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни прѣдставители! Ако работата бѣше само смѣшна, ние бихме посочили това смѣшно и съ задоволство щѣхме да минемъ до нататъкъ. Но има нѣщо, което е опасно за народа ни и заради туй ние съ всички сили протестираме противъ една подобна политика. Мислите ли вие, че може тъй безнаказано да се въвличе, да се ангажира единъ народъ въ една война съ едно правителство, което — нека се запомни тая дума — утръ ще биде вершилъ судеб въ Европа? Ние можемъ да прѣдставляваме каквато искате голѣма сила, можемъ да се хвалътимъ, опровергавайки народа си съ тѣзи глупости и дърдорения, но не е ли по-добре и не е ли вече време да бѣдемъ по-прѣвидчиви и по-прѣдизпитни?

А. Кундалевъ (з): Г. прѣдседателю! Нека говори по прѣдмета.

Т. Лукановъ (к): Нашиятъ народъ вече нѣколко катасрофи прѣтърпѣва, а ние се задоволяваме — съ какво? — да търсимъ виновниците по единъ смѣшъ и крайно незадоволителенъ начинъ, а заедно съ това продължавамо да слѣдимъ старата политика. Г. г. народни прѣдставители! Ние много пъти вече сме напомняли тукъ, че сме по-частливи отъ другите народи, които тегърва ще има да водятъ прѣговори съ Русия за миръ, тегърва ще се мяжатъ да го сключватъ. Ние сме склучили миръ съ Русия. Имаме ли ние право да вършимъ всичко, което ни поставя въ война съ този народъ, съ който сме въ миръ? Вие искате да кажете, че такава политика не се слѣдва отъ правителството.

Ю. Вълковъ (з): Ще трѣбва и ние да прѣмахнемъ военните и да почнемъ революцията.

Т. Лукановъ (к): Азъ ще прочета три-четири телеграми, за да видите, че това, което говоря, е въ пълна връзка съ въпросите, които се повдигнатъ сега. Първата телеграма е сътъ майоръ Котевъ, началникъ на първи армейски огнестрѣленъ складъ, и носи № 548, която се дава до пиротехника Калевъ въ бѣгъвия полкъ: (Чете) „Днесъ съ вагоните № № 356, 30.327, 2.766, 28.998 и 1.371 изпратихъ на Вашъ адресъ 22.800 трилинейни патрони.“

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Какво общо има това съ приемането на служба руски подданици? Вие сте имали случай и другъ путь да говорите по това.

Министъръ М. Турлановъ: Тѣ сѫ чети тия телеграми и другъ путь. (Възражения отъ комунистите)

Т. Лукановъ (к): Има връзка; ако такава връзка не съществува, вървайте нѣмате да възема думата по такъвъ единъ въпросъ, но тая връзка е много голѣма.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: По тоя въпросъ имате питане; говорете на прѣдмета или иначе ще Ви отнема думата.

Т. Лукановъ (к): (Продължава да чете) „На 19 юни т. г. . . .

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: (Звъни) Г. Лукановъ. Го врете по въпроса.

Отъ комунистите: Ами това, което говори, по какво е?

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Това сѫ телеграми, които нѣмате нищо общо съ въпроса. Ще Ви отнема думата, г. Лукановъ, ако не говорите по прѣдмета.

Т. Лукановъ (к): Имайте малко тѣрпѣние — говоренето не става по програма. (Възражения отъ земедѣлците)

Министъръ М. Турлановъ: По този въпросъ говорихте и получихте отговоръ.

Т. Лукановъ (к): Не сме получили отговоръ. По това нѣщо имаме протестъ. Има и питане, на което отговоръ не ни се дава още. Вие не можете да се противопоставите на това, което изнасямъ.

Министъръ М. Турлановъ: Вие тукъ разправяте за Краина, че го приемали, подавали му ръка, а това нищо общо нѣма съ прѣдмета.

Т. Лукановъ (к): (Продължава да чете) „Телеграма № 4.452 Никополь. Командиръ 6 пионерна дружина. По мѣсечните свѣдѣния числата Ви се 128 трилинейни пушки. Прѣдайте ги въ Варна на пиротехника Калевъ. Тѣзи пушки сѫ прѣдназначени за руски доброволци. По заповѣдь № 2.327, 19. VI. 20 г. Началникъ щаба Единската областъ, подполковникъ Батевъ.“

Министъръ М. Турлановъ: Това ще правишъ, което ти заловѣдатъ: ние бѣхме подъ окупация. Това нѣма нищо общо съ въпроса.

Т. Лукановъ (к): Тѣзи пушки сѫ прѣдназначени за руски доброволци — четете тукъ.

Г. Данailовъ (д): Отъ кждѣ имате тѣзи телеграми?

А. Сирановъ (з): (Къмъ Т. Лукановъ) Тѣзи телеграми, които четешъ, нѣмате нищо общо съ българския народъ. Кажи какво правѣха твонтъ желѣзничари стачкаджии!

Т. Лукановъ (к): Азъ имамъ и други телеграми, които нѣма да чета, защото виждамъ, че усѣтихте, че вашата политика е на слабо място ударена.

Отъ земедѣлците: О-о-о!

Министъръ М. Турлановъ: Ни най-малко!

Нѣкой отъ земедѣлците: (Къмъ Т. Лукановъ) Приказвате глупости!

Т. Лукановъ (к): Затуй вие бѣрзате да прилагате мѣрките, които прѣдвижа правилникъ въ подобни случаи.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Направете запитване и ще Ви се отговори.

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни прѣдставители! По този въпросъ ние сме подали едно питане и чухъ г. министъръ Турлановъ да казва нѣщо. Това питане е въ рѣката ми и на него отговоръ още не сме получили; сега ще си разгидете и пакъ нѣма да имаме отговоръ.

А. Сирановъ (з): Азъ се чудя на прѣдседателя защо му дава възможностъ да се отклоди отъ прѣдмета!

Т. Лукановъ (к): Вие нѣмате дѣрзостъта да го поставите на дневенъ редъ.

Нѣкой отъ земедѣлците: Ще ви се отговори, не бойте се.

Министъръ М. Турлановъ: Г. Лукановъ! 99 пъти повторято: едно и също нѣщо. Говорете на въпроса.

А. Сирановъ (з): (Къмъ Т. Лукановъ) Ще слушаме тукъ само да лаешъ невѣрли-некигиби!

Т. Лукановъ (к): Г. прѣдседателю! Нѣма ли да кажете нѣщо по поводъ на това „лаешъ“ и нѣма ли да му направите бѣлѣшка? Английското Ви спокойствие въ подобни случаи не прави честь на мястото, което заемате.

А. Сирановъ (з): На Васъ той трѣбва да направи бѣлѣшка, а не на мене. — Приложете правилника, г. прѣдседателю!

Г. Сокуровъ (з): (Къмъ Т. Лукановъ) Ние сега не разглеждаме съдбата на Русия.

А. Сирановъ (з): Г. прѣдседателю! Обърнете му внимание да говори по прѣдмета.

Т. Лукановъ (к): Г. г. народни прѣдставители! За да прикриете тая политика, вие мислите, че методите на кампингските штигчи сѫ достатъчни, но колкото и да си врете главата въ пѣсъка, трупътъ на тая политика е много голѣмъ и той не остава неизвестенъ. Азъ трѣбва да ви съобщя, че тоя начинъ на провокации срѣтмо руската политика не само е известенъ, но въ Русия не остава безъ внимание.

И. Януловъ (с): Има вече нота отъ Чичеринъ.

Т. Лукановъ (к): И наистина, впечатление правятъ българските държавини отъ дясното и отъ ляво, които изоставятъ своя народъ безъ приятели, малки и големи. Днес малкиятъ народъ иматъ единъ единственъ приятелъ — великала съвѣтска федеративна социалистическа република въ Русия, ...

Отъ земедѣлците: Брей-й-й!

Г. Сокуровъ (з): Велика е, но нѣма парламентъ. И вие защищавате Русия!

Т. Лукановъ (к): . . . единъ приятелъ мощнъ, сплотенъ и въодушевенъ. Многомилионниятъ руски народъ стои задъ единъ програма международна и народна, въ международната част на която програма се казва: „Свобода и независимост за всички народи“. Този приятелъ, който отдавна ви е пусналъ пътънини, съ който вие сте въ миръ, който е единствената надежда на българския народъ, и съ него вие искате да раздѣлите българския народъ. Рускиятъ пътънини още стоятъ тукъ, макаръ че тѣ искатъ да си отидатъ въ Русия.

А. Сираиковъ (з): Не Ви е срамъ! Защо лъжете?

Т. Лукановъ (к): Питайте българските пътънини, които се върнаха отъ тамъ, и тѣ ще ви кажатъ, че тѣ бѣха улеснени, слабдени съ всичко, което имъ бѣше необходимо. Братската социалистическа република се отнесе къмъ тѣхъ извѣздно приятелски и ти изпрати тукъ.

А. Сираиковъ (з): Когато говоришъ за рускиятъ пътънини, какъ единъ случай, дѣто има задържани такива пътънини.

Т. Лукановъ (к): Какъ се отплащаме ние за тая политика? Ние пращаме оржжие, за да се борятъ противъ нея.

Министъръ М. Турлаковъ: Недѣлите злоупотребяватъ съ трибуната. Вие четете 18 юни, безъ да кажате датата и безъ да искате да знаете, че и досега съглашението, което заповѣда тукъ, не сме въ миръ съ него.

Т. Лукановъ (к): Азъ ви чета датата 18 юни 1920 г.

Министъръ М. Турлаковъ: На 20 юни 1919 г. сме още подъ режимъ, когато не сме въ миръ съ съглашението. Вие сами знаете това и затуй ви казвамъ, че ви е отворено, защото по интерпелацията ви не по това въпросъ, но по стачката вие чухте за тѣзи работи по петъ пъти да ви се говори. Каза ви се тогава, че когато сме окопирани и сме подъ команда на съглашението, ще дадемъ каквото искатъ не, но и хоро ще играемъ. Това, което ни кажатъ, това ще правимъ. Ако бѣха ни казали: дадете оржжето на большевиците — и на тѣхъ щѣхме да дадемъ. Вие лъжете, когато казвате, че братята руски пътънини, които сѫ искали да си отидатъ, не сме ги улеснявали. Онѣзи, които похвалаха, бидоха изпратени и си заминаха, а онѣзи, които се заминаха подъ ваше клятие или не искаха да си отидатъ и да се излагатъ на неизвестност тамъ, оставаха тукъ и никой не ги е гонилъ.

В. Власковски (к): При генералъ Врангелъ искахте да отидатъ тѣ.

Т. Лукановъ (к): Съвѣршихте ли, г. министре?

Министъръ М. Турлаковъ: И на постъдниятъ въпросъ да Ви отговоря. Вие сте юристъ. Вие знаете, че политическите прѣстънини не се третиратъ тѣй, както обикновенитѣ, че щомъ единъ политически прѣстънинъ избѣга отъ своята страна въ друга, той се ползва съ свобода. Тѣзи, които дойдоха отъ Русия тукъ, тѣзи антибългари, както ги наричате, . . .

Министъръ А. Оббовъ: Черносотници.

Министъръ М. Турлаковъ: . . . черносотници, нима вие искате да ги избънемъ, да ги издавамъ въ морето?

Отъ комунистътъ: А-а-а, не е вѣрно това!

Министъръ М. Турлаковъ: За всичко думи можехме да намѣримъ подслонъ, приемехме ги, а та другите отка-

захме; казахме имъ, че не можемъ да разстроимъ себе си заради тѣхъ. Ето това е положението. Когато ще дойдатъ большевиците, когато тѣ ще заповѣдватъ или гърьбъ дойде другъ окупаторъ — ако имаме това нещастие — не ини, ами и вие ще правите ежшото, когато ви заповѣдватъ, защото сѫ окопирана страна. (Ръкоплѣсане отъ земедѣлците)

Т. Лукановъ (к): Съвѣршихте ли Вашата рѣчъ, г. министре?

Министъръ М. Турлаковъ: Съвѣршихъ. Вие злоупотребявахте съ своето право.

Д. Яблански (н): Вѣрно ли е това, т. Лукановъ?

Т. Лукановъ (к): Вѣриш съ, Яблански, и хубаво правите, че бързате да се проявите. Когато се разискватъ големи въпроси, въсъмъ тукъ, не се обаждате, а сега сте на шрекъ. Това показва, че въпросътъ е политически. — Азъ питамъ този министъръ, който ми отговоря по този начинъ: заповѣдаха ли ви да приемете агрономи руси?

Министъръ А. Оббовъ: Щѣ станате съмѣши, като съобщимъ на Народното събрание същницкото положение.

Т. Лукановъ (к): Вие казвате, че се памирате въ едно подтижение, което ви кара да правите нѣща — това искаете да ми кажете — нежелателни за васъ. Тъй ли?

Министъръ М. Турлаковъ: Да, тъй — по отношение на пушкинъ и патронитѣ.

Т. Лукановъ (к): Тогава азъ ви питамъ: съглашенските сили, които ни окопираха, заповѣдаха ли ви да приемете на служба тѣзи руски контрапреволюционери? Не.

Министъръ М. Турлаковъ: Ние приемахме отъ тѣхъ толкова, колкото ни сѫ трѣбвали.

Т. Лукановъ (к): Тогазъ ви питамъ: съглашенските окупатори заповѣдаха ли ви да дадете 10.000.000 държавни, народни пари за издръжката на тѣзи контрапреволюционери?

Министъръ М. Турлаковъ: 10.000.000 ли? 30 miliona ги направете!

Т. Лукановъ (к): Ние не казвамъ, че трѣбва да ги издавате въ морето, но казвамъ едно — че вие съ вашето бързане да правите услуги, които не ви сѫ заповѣдани отъ вънъ, съ вашето пращане на оржжие, вие проявявате едно приятелство къмъ воюващите съ съвѣтска Русия страни и слѣдователно проявявате едно неприятелство къмъ самата съвѣтска Русия.

Нѣкой отъ земедѣлците: Туй е вѣрно.

Т. Лукановъ (к): Туй е вѣрно, г-да, да. (Къмъ министъръ М. Турлаковъ) Вашите по-глупави приятели ви издаватъ. Защо тогава казвате, че вие правите нѣща, които ви сѫ неприятни, само затуй, защото ви принуждавали? Очевидно, че това не е вѣрно. Вие се мѫчите да го скриете, но отъ съвѣтска Русия нѣма да го скриете — помлетъ. Вие искаете да дадете гостоприемство на тѣзи хора. Тѣ сѫ избѣгали. Защо? Защото не искаете да работяте при съвѣтската властъ.

Г. Колевъ (з): Не е чудно да изгонятъ и Ленинъ и Троцки отъ тамъ и да лойдатъ тукъ. И тѣхъ ще приемемъ.

Т. Лукановъ (к): И ти ли знаешъ какво е въ Русия?

Г. Колевъ (з): Когато ги изгонятъ отъ тамъ, и тѣхъ ще приемемъ. Ние никого не мразимъ. Не сме като въсъ идти да мразимъ другите.

Отъ комунистътъ: Ей-й-й! (Смѣхъ)

Т. Лукановъ (к): Всѣки, който иска да работи въ съвѣтска Русия, има възможностъ да работи, и господата, които сѫ дошли тукъ, както видѣхте, сѫ способни на извѣстни работи. Мояти другаръ ви каза, че единъ руски генералъ е назначенъ за акцизенъ агентъ. Азъ знамъ

двама руски генерали въ Плевенъ, които правятъ хубаво кафе, станали добри кафеджии; знамъ една-две графини и други рускини отъ първостоящъ родъ, които сѫ отворили една великолѣпна чайня въ градината на музея въ Плевенъ и тамъ младежта се забавлява много хубаво, когато нощта е лунна.

Г. Колевъ: (з): Това ли е вашиятъ интернационализъмъ?

Министъръ А. Оббовъ: И Вашиятъ синъ се забавлява.

Т. Лукановъ (к): Азъ искамъ Вие това непосредствено предъ него да го подхвърлите; той има качеството да плаща незабавно, но нѣма го тукъ, не може да Ви плати.

Министъръ А. Оббовъ: Да, да, азъ го видѣхъ съ очите си.

В. Власовски (к): А, значи и Вие сте ходили тамъ, г. министре?

Министъръ А. Оббовъ: Не се сърдя на Васъ, г. Власовски. Вие сте много дебелоочень, когато се гаврите съ нещастието на хората.

Т. Лукановъ (к): Слѣдователно тѣзи хора могатъ да работятъ, затуй оставете ги да работятъ, нека си изкарватъ прѣхраната. Но когато вие правите система въ улесненіята, когато вие разматирате, училища, болница да имате законъ за това, за да наредите болници за ранените войници отъ илювианъ съ съвѣтска Русия страхи, когато наредите питалища за отстъпващи войници и офицери на Деникина, вие имате най-добрата casus belli по международното право, вие въвличате народъ въ война съ съвѣтска Русия. Защо казвате, че съглашението ви налага? Декларациите, която прави г. министъръ-президентътъ изъ пресата и на западъ, това унижение е отвратително, то е другъ видъ на унищожението, което направи г. Теодоровъ въ Парижъ на българския народъ.

Нѣкой отъ земедѣлци: Въ „Потемкинъ“ когато направиха революция, не ги приехме въ България.

Т. Лукановъ (к): Това унижение не е само едно нѣщо нагледъ нехармонизираще съ вашите чувства, мисли и желания. Вѣрно е, че Теодоръ Теодоровъ мислѣше, че ѿсмилостиви съглашението съ възможене по коремъ. Вие се възлагате по другъ начинъ. Вие се бихте въ гърдите и казате: „Болшевикътъ азъ ще ги заколя, затуй отстъпете ми Цариградъ“, а въ туй врѣме ви отдръпнаха отъ бѣломорския брѣгъ. То бѣше единъ другъ видъ възложение по коремъ, но то не представаше да бѣде възложенъ по коремъ.

Т. Караваневски (з): Прѣстѫникътъ Балкански забрави ли? Ще дойде врѣме да приказвамъ и азъ!

Т. Лукановъ (к): Въпросътъ обаче не е тамъ, колкото въ това, че питаате една ненанистъ, една умраза къмъ съвѣтска Русия. Вие не пропущате единъ мигъ, нито една частичка отъ вашите усилия, за да очерните геронти на историята, които въ Русия работятъ. Намѣрилъ се този тукъ съ червената антиерия отъ с. Койнаре или другъ отъ друго село на Бургаския или Варненския окрѣгъ, които ни се прѣпоръчватъ, за многознающи положението въ Русия, и се смѣтатъ за компетентни да чернятъ и само да чернятъ. (Къмъ министърътъ) Вие не казвате нито една дума противъ това, напротивъ, вие го поощрявате. Врагове, истински врагове на руския народъ сте вие. Вие правите една противонародна руска политика, а сѫщеврѣменно и противонародна българска. (Възражения отъ земедѣлци) И азъ заявявамъ, че е едно щастие за българския народъ, дѣто една група комунистическа, съ близо 200 хиляди избиратели задъ себе си, стои върна приятелка на съвѣтска Русия и е готова всѣки мигъ да влѣзе въ съюзъ съ нея.

Отъ комунистите: Вѣрно! (Ръкоплѣсане. — Възражение отъ земедѣлци)

Т. Лукановъ (к): Защото нѣма другъ залогъ за бѫдещето на българския народъ, освѣнъ този съюзъ между тая комунистическа група и между Руската съвѣтска Република.

Нѣкой отъ земедѣлци: И тамъ има ли комунистическа буржоазия?

Т. Лукановъ (к): Да. Вие не ще разберете това. Единъ денъ, когато историята ще говори за това дѣло, когато се върши въ Русия, ако сте живи, приятелю, тя ще Ви удари плѣсница и ще Ви каже: „Снемай шапка, неразбранико, сега ще ти говоря за рускиятъ большевики и за великото дѣло, кое то възвѣшиха!“

Нѣкой отъ земедѣлци: Тѣ го вършатъ, но вие не го вършиште.

Т. Лукановъ (к): Вие прѣзъ всичкото врѣме намирате, че е достатъчно да се противопоставите на ученикъ и на военниятъ хора въ Англия, които обявиха, че рускиятъ изискват никаква война, че не сѫ една банда отъ разбойници и крадци, както го разправятъ, но че това е съмишъ наръдъ, който се самоорганизира, поетъ цѣлата властъ въ рѣгъти си и начало съ водачи учени и нему прѣданни върви по пътя на своето благоденствие.

Нѣкой отъ земедѣлци: Ами злодѣйствата, които правятъ?

Т. Лукановъ (к): Вие прѣзъ всичкото врѣме ми разправяте за злодѣйствата, които правила Русия! Азъ държа на ваше разположение фотографии на звѣрствата и протоколи съ свидѣтелски показания за случаи — опѣзи чудовищни изстѣплjenia и звѣрства, които деникиновци възвѣшиха въ Харковско и на други места, дѣто влѣзоха за първокъ дена.

Н. Георгиевъ (з): Тѣ не сѫ ли частъ отъ руския народъ? Това значи, че рускиятъ народъ е раздѣленъ на два лагера.

Прѣседателствующъ Х. Маноловъ: Г. Лукановъ! Говорете по въпроса.

Т. Лукановъ (к): Азъ бихъ желалъ да полюбопитствувате и да видите тия картини на ужаси, да прочетете тия протоколи, за да разберете кого покровителствува и за кого харчите парите на българския народъ и всички държавни срѣдства, съ който този народъ трбъба да разглагала за себе си, за своята свобода и независимостъ и за своето бѫдеще.

Г. Сокуровъ (з): Нищо общо нѣма рускиятъ народъ сега съ туй.

Т. Лукановъ (к): Азъ не вѣрвамъ обаче, че вие ще се трогнете отъ това. Затуй заявявамъ отъ името на нашата група, че тия прѣложния, които со явяватъ тукъ, сѫ въ пълна хармония съ ония срѣдства и помощи, съ ония оръжия отъ всѣкакъвъ видъ, които се даватъ на стъпватъ войски, които се биятъ противъ Русия, . . .

Ю. Урумовъ (з): Нищо никакви оръжия не сме давали.

Т. Лукановъ (к): . . . че това е продължение на една безумна политика, която досега нанесе толкова пакости на българския народъ. Не ще станете вие приятели на руския народъ и на рускиятъ большевики. Вие само се хвалете тукъ, че прилагате большевишката програма, че реализирате большевишките принципи, а ни давате едно посмѣшище на законодателство, което е не само кърпаческо, но и разстройващо въ всѣко отношение, безъ да създаде нѣщо ново. Вие създавате уродите на большевишките принципи тукъ и се тупате въ гърдите, като казвате: „Ще изпразнимъ вашата програма“. Е добре, това, което правите противъ большевишкия принцип и което азъ наратко виказахъ тукъ, при всичката ваша горултия, показва, че вие съ не само антибольшевики, но че вие сте приятели на рагреса; не само това — че ви вървите по единъ путь, по който за новъ случай искате да създадете катастрофа за своя собственъ народъ.

Г. Сокуровъ (з): Нищо вѣрно не казвате!

Т. Лукановъ (к): Може-би това не искате, може-би това не го разбирате, но вие това вършиште — ето кое е сѫщественото.

Ю. Урумовъ (з): Ти не разбирашъ какво приказвашъ!

Т. Лукановъ (к): Наша длѣжностъ е да посочимъ това прѣдъ българския народъ, защото сме констатирали, че той е приятел и ще си остане приятел на руския народъ.

Г. Дамяновъ (з): Само не на болярския руски народъ.

Т. Лукановъ (к): Вие можете да пишете каквото искате въ вашите вѣстници, г. Дамяновъ; Вие сте единъ просвѣтъ човѣкъ, дори, знал, единъ пъргавъ, единъ дѣятелът мѣжъ; Вие можете да се зѣбите заедно съ г. Стамболовски — друго едно величие — но ние не ще се уплашимъ.

Министъръ А. Радоловъ: Нѣмате право да се подгравате!

Министъръ А. Оббовъ: Тези думи сѫ присъщи само на вашия клубове. Вие не сте вѣзнати! Това не прилича на вѣзнатанъ човѣкъ, това е гамзиство!

Т. Лукановъ (к): Защото задъ настъ и съ настъ, г. г. депутатъ от земедѣлската срѣда, по този въпросъ — пишайте вашиятъ приятели днесъ — руската съвѣтска република има съ себе си не само тѣзи приятели (Сочи комуниститѣ), а тя има съ себе си цѣлня български народъ. (Рѣкоплѣсане от комуниститѣ)

Отъ земедѣлците: А-а-а!

Т. Лукановъ (к): Вие приемайте колкото искате контрапреволюционеръ тукъ, давайте имъ колкото искате възможностъ да проповѣдватъ глупости и легенди за руското управление . . .

Г. Сокуровъ (з): Вие сте се замислили за доброто на българския народъ! Тежко му на този народъ, който вие ще оправите!

Г. Дамяновъ (з): Цѣлиятъ бездѣлнически народъ е въ комунистическата партия.

Т. Лукановъ (к): Азъ съмъ щастливъ да констатирамъ, че въ срѣдата на българския народъ, освѣнъ 200 хиляди „бездѣлници“, има единъ голѣмъ „дѣлникъ“, — това е г. Дамяновъ — твърдъ трудолюбивъ!

Г. Дамяновъ (з): Колкото сте Вие „дѣлникъ“, толкова съмъ и азъ.

Министъръ А. Оббовъ: Той бѣше революционеръ въ това време, когато ви се криехте по тавани.

Г. Дамяновъ (з): Когато азъ бѣхъ революционеръ, ти разполагаше съ своите капитали.

Т. Лукановъ (к): Това, което казвамъ днесъ тукъ на българския народъ по поводъ на тѣзи малки прѣдложения, е: нека господата, които се паричатъ прѣставители на народа, даватъ мѣста, даватъ всѣкакъвъ видъ съдѣйствие на твоите руски врагове; нека настаниватъ всѣкакви контрапреволюционери на служба и да имъ отговарятъ съ своите вѣстници широко възможността да лъготятъ въ тая страна; ти знай, че за руския и за българския народъ нѣма спасение освѣнъ въ комунизма, и въ часа, когато тържеството на комунизма ще настѫпи и тукъ, бѫди въренъ приятелъ на руската съвѣтска република — тамъ е залогътъ за твосто добро бѫдате като народъ! (Рѣкоплѣсане отъ комуниститѣ) Възражения отъ земедѣлците)

Г. Дамяновъ (з): Да ми даде г. Лукановъ своите капитали, и азъ ще стана „дѣлникъ“.

Т. Лукановъ (к): Подарявамъ ти ги всички.

Г. Дамяновъ (з): Не ми ги подарявашъ.

Прѣседателствующъ Х. Маноловъ: Моля, тишина, г-да. Има думата г. министъръ на земедѣлното и дѣржавните имоти.

Министъръ А. Оббовъ: Г. г. народни прѣставители! Всемахъ думата не за да възразявамъ на г. Луканова. Това не е нужно, нито ще бѫде полезно.

В. Драгановъ (з): На заслужва възражение.

Министъръ А. Оббовъ: Моята цѣлъ е съвѣршено друга. Този езикъ, особено неговътъ тонъ, това озлобление ние

и другъ пътъ сѫ срѣщали по такива поводи. Съвѣсъмъ не му бѣше мястото за тия излияния, които направи г. Лукановъ.

Т. Лукановъ (к): Азъ констатирамъ факта, и ако възпитъ работи сѫ оскърбителни, да се червите ви отъ тѣхъ.

Министъръ А. Оббовъ: Доста е, г. г. народни прѣставители, да ви съобщя, че азъ имамъ нужда отъ 80 агрономи, отъ 50 лѣсничетѣ, отъ 60 ветеринарни лѣкарни и отъ 30 специалисти по земедѣлното и клонътъ му, за да разберете само съ тия думи, колко бѣха излишни и неправи думи, които се казаха тукъ отъ страна на г. Луканова. И трибуналътъ стана място, отъ дѣто, се злоупотреби съ може-би най-вѣрховни интереси на нацията.

Г. г. народни прѣставители! Не само изключително поради малките заплати частъ отъ агрономите напуснаха дѣржавните място. Има и други причини. Вслѣдствието на покълването на земедѣлските производстви, маса отъ тия агрономи прѣдоносятъ да отидатъ да обаведатъ свои собствени стопанства.

М. Маджаровъ (п): И много добъръ направиха.

Министъръ А. Оббовъ: И може-би много добъръ направиха. Но това се отрази върху службата на дѣржавата въ този отрасътъ. Азъ на драга воля бихъ се съгласилъ да замѣни една голѣма частъ отъ агрономите, които сѫ останали на служба, ако бихъ могълъ да намѣря специалисти. Една голѣма частъ (тъ лѣсничетѣ, по-голѣмата частъ отъ тѣхъ, г. г. народни прѣставители, заслужаватъ да бѫдатъ съмѣнени, защото отъ толкова малкото вѣме, откогато съмъ въ това министерство, азъ вѣждамъ корупцията широко да се настанила въ този клонъ на парното стопанство. Лѣсничетѣ или сѫ бездѣятелни, или сѫ вѣже достатъчно корумпирани. Сѫщото нѣщо е съ агрономите. Азъ минахъ прѣзъ много дѣржавни стопанства и констатирахъ печалния фактъ и казахъ, че малцината сѫ агрономите, които схващатъ добъръ своеото принадлежане и къто сѫ дали широко приложение на своя трудъ и специалностъ. Такива агрономи не е полезно отъ гледаше на дѣржавните интереси да бѫдатъ дѣржани въ тия стопанства и ще трѣба да бѫдатъ съмѣнени. Освѣнъ това, сѫщото е и съ една голѣма частъ отъ ветеринарните лѣкарни. Много епидемически болести се движатъ въ страната и излагатъ на голѣми рискове и опустошения, и безъ това западналото отъ войната напре скотовъдство. Дѣлжа да ви припомня единъ фактъ, че напред скотовъдство тѣрпи една огромна криза. Едва 15% отъ кравите въ България се оплодяватъ. Това е същински кризъ. И при това положение, когато не можемъ да доставимъ добитъкъ отъ вънъ, нашето скотовъдство се намира, мога да кажа, въ едно отчаяно положение. Това е въ всички посоки на земедѣлското производство. Но ние сѫ принудени и онова малцинство специалисти, които имаме да ги задържимъ, да ги менажираме, защото ако напуснатъ и тѣ, съвѣтъмъ бихме разстроили всѣкакво рѣководство, всѣкакво направление на тоя грамаденъ отрасътъ отъ нашето стопанство. Въпрѣки това, въпрѣки тия лица, които сѫ заели дѣржавните служби, ви се виждате, че азъ имамъ още вакантни място за още 80 агрономи, 50 лѣсничетѣ, 60 ветеринарни лѣкарни и 30 други специалисти по земедѣлското и клоновете му.

Какво ви прѣлагамъ азъ да приемете на дѣржавна служба? 50 души. Мнозина отъ онѣзи, които трѣбаше да постѫпятъ на служба у насъ и бѣха канени, прѣдоносятъ да отидатъ въ Сърбия. И азъ искрѣно скърбя за това. Азъ и сега пуснахъ съобщение чрѣзъ вѣстниците, че ние имаме нужда и търсимъ такива специалисти, и отдолу населението изпраща депутати слѣдъ депутати и иска да му се пратятъ тия специалисти, да му се пратятъ ветеринарни лѣкарни, иска да му се пратятъ агрономи. Ние сме прѣдприели разширение на земедѣлското образование въ страната, трѣбва да иматъ специалисти за тъмъ. И не можемъ да развивемъ всички служби, защото нѣмаме тия специалисти.

И азъ ви питамъ, г. г. народни прѣставители, мога ли азъ да правя подборъ, мога ли да гледамъ какви сѫ политически убѣждения и какво ще правя въ България тия хора съ такива специалности, които сѫ явяватъ прѣдъ менъ? Азъ не мога да правя този подборъ, както и не го правя по отношение на чиновниците, които сѫ по произходъ българи: по нашите закони всѣки има право

да получава тия служби. Този изборъ може да става само по службите, където действително настъпват на кандидатите в по-голямът, отколкото мъсът. Въ министерство, където се явяват повече кандидати за известна служба, отколкото са вакантните места, въ реда на идната е — така е било винаги — министърът да си прави единъ подборъ. Но азъ нямамъ тази възможност, защото нуждите са неимовърно много по-голями отколкото съдъствата, съ които азъ ида да ги удовлетворя. Какъ мога да бъда обвиняванъ азъ, че съ настаниването на тия руси съмъ искала да уязвя политиката на съвѣтското правителство и да създавамъ агенти тукъ, за да провокиратъ и за да насочуватъ общественото мнение въ България противъ Русия?

Т. Лукановъ (к): Професоръ Раненкамфъ държи въ Университета лекции на студентите противъ българските. Но студентите гъмчатъ — помнете! (Трепане по банките отъ земедѣлците)

Г. Дамяновъ (з): Мълчи тамъ, бе!

Министъръ А. Оббовъ: Г. г. народни прѣставители! Нѣмаш пижда отъ ирония, съ каквато си служеше г. Лукановъ; въ ноговото лице азъ винаги съмъ виждалъ единъ уменъ човѣкъ и азъ имамъ, че ако той имаше тия думи въ ръцѣ, не би излязълъ на трибуналата да се излага по такъвъ начинъ.

Т. Лукановъ (к): Г. Оббовъ! Между плѣнниците по-рано имаше агрономи, защо не взехте тѣхъ? Толкова дни стояха тукъ!

Министъръ А. Оббовъ: Г. Лукановъ! Ето моята дума тукъ, въ Народното събрание.

Т. Лукановъ (к): Тѣхъ Вие не взехте, а сега ми казвате, че съ агрономите ще урадите земедѣлието въ България.

Министъръ А. Оббовъ: Г. Лукановъ! Ето моята дума тукъ. Дайте ми списъкъ на тия хора отъ плѣнниците и азъ ще ги назнача всички. Азъ имамъ нужда отъ хора. Държавинъ гори се експлоатиратъ, безъ да има необходимия контролъ отъ страна на държавата. Дайте ми, казвамъ, единъ списъкъ и още на другия денъ ще поискамъ отъ васъ рѣшението да ги назнача. Разбирато ли какво значи нужда сътъ такива хора? На улицата да го види, че го хвана за ръката да дойде да вземе тази служба.

Нѣкой отъ комунистите: Вие казвате, че сте обявили въ вѣстниците, че търсите специалисти! Можете да назначите и отъ плѣнниците.

Министъръ А. Оббовъ: Мога да ти назнача. Тѣ сѫ ваши приятели, дайт ми списъкъ имъ, ще отида да ги взема отъ депото, отъ където мога да ги намѣря, и ще имъ дамъ служба.

Ю. Урумовъ (з): Къмъ Луканова се обѣрнете за дженчин — такива има.

Т. Лукановъ (к): (Възразява нѣщо)

Министъръ А. Оббовъ: Но, г. г. народни прѣставители, по моятъ свѣдѣнія, доколкото знамъ тази работа, нѣма никакви руски плѣнници въ напитъ дена; всички сѫ настанини на частна работа. И азъ правя усилия, за да открия тия хора съ такава подготовкa, които бихъ могълъ да използвамъ. Колкото сѫ се явили предъ мене, азъ съмъ ги назначавалъ винаги. Завчера една жена химичка дойде при мене и каза, че е работила въ единъ земедѣлъски институтъ, и азъ веднага го изпреди — понежемъ прѣстави никакви документи — да я приематъ въ опитната станция и тамъ подъ контрола на моятъ чиновници да провѣрятъ знанията ѝ и да опредѣлятъ положението, което трѣбва да заеме, службата, която може да ѝ съ даде.

Т. Лукановъ (к): Д-ръ Майеръ го уволниха, защото е комунистъ.

Г. Дамяновъ (з): Не е уволненъ.

В. Мулетаровъ (к): Уволненъ е.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: (Звѣни)

Д-ръ М. Сапаревъ (к): Въ Дирекцията на народното здраве има списъкъ и всички лѣкарски комунисти сѫ подчертани съ червено и не ги назначаватъ. Д-ръ Башевъ искаше да бѫде назначенъ, а тѣ му каза: „Имамъ специално рѣшеніе за Васъ — нѣма да бѫде назначенъ, защото сте комунистъ“. Ето единъ случай, където единъ специалистъ иска служба. Така правите, и лѣжа въ това, което говорите Вие, че нѣмало хора. Има хора, които си прѣдлагатъ услугите, но вие не ги назначавате.

Министъръ А. Оббовъ: Г. г. народни прѣставители! Менѣ почти всички дни ми се случва да уволня нѣкой отъ нашите служащи. Това го правя, г-да, тогава, когато известенъ чиновникъ сѫ е провинилъ и по-нататъшното му стояне на държавна служба е несъвѣтимо съ призванието му или разстройва самата служба. Такъвъ господинъ или зъ съвѣршено немарливъ и съ своею бездѣствие е безполезенъ и ошетява службата, или поради прѣстъпностъ неговото държане на такава служба става всеопасно. Обаче азъ бихъ желалъ конкретно да ми се посочи, къде е уволненъ нѣкой, който само заради туй, че е комунистъ, е билъ изгоненъ.

Нѣкой отъ комунистите: Единъ управителъ на разсадникъ е заплашванъ отъ единъ вашъ дружбашъ, народенъ прѣставителъ, че ако продължава да бѫде комунистъ, ще бѫде уволненъ отъ разсадника.

Министъръ А. Оббовъ: Моля ви се, г-да, очевидно е, че на тая почва съ тази страна (Сочи комунистите) ние никога нѣма да сѫ разберемъ. То значи да прѣливамъ отъ пусто въ празно.

Г. г. народни прѣставители! Позволете ми да завърша само съ две думи. Онова, което е направило земедѣлското правителство, е ясно. Ние никога не сме протежирали единъ русинъ противъ другъ. За насть Русия е една, за насть русинъ народъ е единъ; каквъ и политически течения да съществуватъ въ него, за насть тѣ сѫ еднакви.

В. Мулетаровъ (к): Това е декламация!

Министъръ А. Оббовъ: Дали това е декламация или не, нашите дѣла свидѣтелствуватъ повече за него, отколкото безумните думи, които слушаме тукъ.

В. Мулетаровъ (к): Ние отъ вашите дѣла правимъ заключението.

Министъръ А. Оббовъ: Но, г. г. народни прѣставители, очига, което тукъ става, е скръбно. Азъ виждамъ тукъ съ една нервностъ, съ по-голямъ жаръ да сѫ защищаватъ интересите на една категория хора противъ друга, отколкото да сѫ защищаватъ въобще интересите на българския народъ.

Нѣкой отъ земедѣлците: Тѣ сѫ платени и затуй трѣбва да говорятъ.

Т. Лукановъ (к): Ние защищаваме интересите на българския народъ по този начинъ.

Министъръ А. Оббовъ: Г. Лукановъ! Ние сѫ свѣрзани съ Русия съ извѣстно минало. Каквото ще да става, чувствата на българския народъ не сѫ къмъ Иванъ Иванича, Драганъ Драганчич и къмъ Степа Степанич; тия чувства сѫ изобщо къмъ цѣлния руски народъ. Никой въ България не е мислилъ да го дѣлнъ на катерини. И ако у насъ се намѣрятъ български, които ще пожелаятъ да отидатъ да засилятъ кадри на Ленина, азъ не вѣрвамъ, че ще се намѣри нѣкой, който да не улесни тѣхната задача. (Рѣкопльскане отъ земедѣлците) Нито пѣкъ ние сме поставили нѣкаква карантинна, и когато дойдатъ на българския брѣгъ, да ги събличаме, да ги гледаме, кой съ каква дамга идва тукъ съ българинка или съ черносотничка. Това нѣмамъ възможностъ да направимъ. Вижъ въ ваши клубове трѣбва да съществуватъ такива особени начини за откриване на тази работа. Тукъ никой не се е съмътилъ да прави това.

Нѣкой отъ комунистите: Вие не знаехте ли, че тия, които идатъ, сѫ контрапрѣволовоционери, че тѣ сѫ отъ пълчищата на Деникинъ?

Министър А. Оббовъ: И отъ тългичата на Ленин и на Троцки има и, за жалост въ България съ се прѣдади на разбийничеството и апашъкъ. Желаемо тукъ поне да дойдат като просветени хора, за да агитират и тъ за идентъ на болявините, обаче дойдоха нѣколко души като апани, като разбойници.

Азъ свършвамъ, като ви моля да приемете прѣдложението безъ особени разисквания. Виз виждате колко е голъма нуждата отъ специалисти и азъ ви моля да гласувате прѣдложението. (Ръкопискане осъ земедѣлцитѣ)

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Има думата народната прѣдставител г. Михаилъ Маджаровъ.

М. Маджаровъ (п): Г-да! Слѣдътъ тѣзи думи на г. министра, азъ бихъ се отказа да говоря.

Отъ комуниститѣ: Така! (Смѣхъ)

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Моля ви се, г-да, оставете г. Маджаровъ да говори.

Т. Лукановъ (к): (Въразява нѣщо)

Г. Дамяновъ (з): Г. Лукановъ! Мълчи ба.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Моля ви се.

М. Маджаровъ (п): Ше кажа едно нѣщо. Ние желаемъ въ най-скоро време какъ се изрази г. министъръ, да видимъ руския народъ възстановенъ, руската държава по-голъма, отколкото е била по-рано. Защото наистина българскиятъ народъ цѣлокупно, безъ разлика на партии, симпатизира на този народъ и всѣкога е симпатизиралъ. Може-би да е имало нѣкои, които да сѫ дѣлили руския народъ на части и веднажъ сѫ му симпатизирвали, други пъти сѫ били противъ него; обаче българскиятъ народъ въ голъмото си болшинство 99%, е признавалъ онова, което е направило рускията народъ заради него, безъ разлика на партии, на съсловия, ако щате даже и на националности. Защото за България се биха руси, и великоруси, и малоруси, и поляни, и грузинци, и финландци и всички. Да, г-да, ние сме признателни на всички тоя народъ, който населява тая велика империя.

Т. Лукановъ (к): (Въразява нѣщо. Тропане по банкитѣ отъ земедѣлцитѣ)

Ю. Вълковъ (з): (Къмъ Т. Лукановъ) Засрамете се отъ събе си и отъ Вашата брада! Вашиятъ умъ е въ Вашата брада!

Т. Лукановъ (к): Министерството на външнитѣ работи даде 24.000 л. за да се напечати контрапреволюционната брошюра на Дюкмеджиевъ съ професорски лъжи. Ето кой ви защищава по този въпросъ.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Моля г. г. квесторъ до поставяте г. Лукановъ на мястото му.

Квесторъ В. Драгановъ (з): (Приканва Т. Лукановъ да си заема мястото и да пази редъ)

М. Маджаровъ (п): Азъ не познавамъ нико единго отъ тѣзи лица, които г. министъръ прѣдлага да се приематъ на българска служба. Обаче азъ прѣдполагамъ, че той е провѣрилъ тѣхнитѣ способности и тѣхнитѣ качества прѣди да имъ даде тѣзи служби, и не е наша компетентностъ да дойдемъ тукъ да кажемъ, че тѣзи хора сѫ еднакви си и единакви си. Напротивъ азъ съмъ увѣренъ, че когато Русия се възстанови, когато срастатъ утихнатъ, русите ще се чудятъ на настъ, че ние въ днешното засѣдане сме се осмѣяли да осърбяваме публично лица, които ги нѣма тукъ.

Т. Лукановъ (к): Тамъ нѣма царь вече!

А. Стойчевъ (з): Мълчи ба, ей! (Смѣхъ)

М. Маджаровъ (п): Това нѣщо не трѣбва да става въ нашата Камара, г-да. Въобщѣ е приятно, че лица, които отъектствуват и нѣматъ възможностъ да чуятъ и да се защитятъ, не бива да се осърбяватъ. Недѣлите прави тѣзи нѣща, защото това е едно осърблование за самитъ настъ.

Азъ вѣрвамъ, г-да, че даже и болявините единъ денъ, като видятъ по какъвъ начинъ сме се отнесли къмъ тия хора, че между настъ въ имало хора жестоки къмъ тия не-частници самитѣ тѣ ще ни осаждатъ; ще ни кажатъ: „Въ онова време, когато ние се бяхме, вие нѣмахте право да прѣзирате нашите братя и да ги гоните“. Защото, г-да, България има единъ голъмъ капиталъ — въ всѣко време тя е служила за прибѣжище на бѣжанцитѣ, на гоненитъ хора, отъ отъ началото, отъ освобождението.

Т. Лукановъ (к): Кой ги гони? Сами бѣгатъ. Отъ кого бѣгатъ?

В. Мулетаровъ (к): Отъ труда бѣгатъ. (Възражения отъ земедѣлцитѣ)

Нѣкой отъ земедѣлцитѣ: Мълчете бе, дано не сме бѣгали и ние!

Т. Лукановъ (к): Тѣ бѣгатъ отъ собственитѣ си злодѣяния.

Г. Дамяновъ (з): Стига ба! Слушайте!

Т. Лукановъ (к): Съ ужасъ ви казвамъ, че има единъ синъ на професоръ, който е въ Плевенъ и който разправя, че баща му вършилъ такива злодѣяния, че самъ е избѣгалъ отъ срамъ.

Ю. Вълковъ (з): Не сѫ избѣгали отъ добро.

М. Маджаровъ (п): Г. г. народни прѣдставители! Спомняте си, че въ нашата страна намѣри единъ врѣмъ прибѣждеща и служба г. Паевичъ, сега заслужилъ сръбски дѣлавникъ. Недѣлите забравя, че у насъ сѫ били и други руси.

Г. Данайловъ (д): И самъ Троцки

М. Маджаровъ (п): И Троцки, който минаваше за никакъ единъ врѣмъ, е билъ тукъ, и други и други руси. Никой отъ тѣзи, които дойдоха у настъ, не каза, че въ Русия е хубаво. Всички казаха, че тамъ има гонение между партиите. Може нѣкои да е онеправданъ, може за нѣкои хора да е опасно да стоятъ тамъ. Нима въ царския регионъ нѣмащите хора избѣгали, за който тоже се намираха хора да кажатъ: „Зашо не си стоятъ тамъ, кой ги гони?“ Но имаше причина, за да бѣгатъ. Слѣдователно, когато ние сѫдимъ за тѣзи работи, трѣбва да погледнемъ минатото и трѣбва да кажемъ, че на България ѝ прави голъма честъ това, дѣто е давала прибѣжище на гоненитъ хора.

Т. Лукановъ (к): Не е тамъ въпросътъ, г. Маджаровъ.

М. Маджаровъ (п): Ние сме прибрали не само руси: ние прибрахме арменците въ 1895 г., когато бѣгаха; дажа ги прѣнесомъ бесплатно по желѣзниците и нѣкои получиха служба. И азъ съмъ увѣренъ, че ако утрѣ въ Русия други се намѣрятъ въ нужда и избѣгатъ въ България, безъ да правятъ пакъсть на нашето отечество, и тѣхъ ще приематъ, и ако сѫ гладни, ще ги нахранимъ, ако сѫ болни, ще ги туримъ въ нашите болници, ако сѫ нещастни, ще имъ помогнемъ.

Т. Лукановъ (к): (Въразява нѣщо)

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Г. Лукановъ! Прѣстапнете най-послѣ. Ще прибѣгна къмъ други мѣрки, за да Ви обуздая.

Т. Лукановъ (к): Не мога да търпи невѣрни нѣща.

Г. Дамяновъ (з): Ако не можешъ да търпишъ, излѣзъ си ба, джанъмъ!

Н. Георгиевъ (з): (Къмъ Т. Лукановъ) Ниѣ Васъ какъ Ви търпѣхме?

М. Маджаровъ (п): Правителството би могло да откаже да приеме тѣзи хора, но само въ единъ случай: ако въ Русия имашъ едно редовно правительство, признато отъ нашето, въ кореспонденция съ нашето, и то ни кажеше: „Г-да! Приемането на едикон, едикот и едикон хора азъ

то считамъ за единъ неприятелъ жестъ отъ ваша страна и ако искате да бѫдете добри съ мене, не трѣбва да ги приемате". Но сега иие се намирамъ въ особени изключителни условия. Вие знаете, че не само България не се намира въ сношение съ большевишка Русия, ами нито единъ народъ — това трѣбва да го признаете — не признава большевишкото правителство. Но азъ не искамъ сега да влизамъ въ тѣзи подробности, дали безправедно сѫ отхвърлени отъ свѣта; възможно е да е така, но фактъ е, че нито една страна днесъ въ свѣта не признава съвѣтското правителство.

Т. Лукановъ (к): Защо дадохте пари на контрапреволюционерите?

Прѣседателствующъ Х. Маноловъ: Г. Лукановъ! За послѣденъ путь Ви права бѣлѣжка.

Т. Лукановъ (к): Дадохте държавни пари на Дюкмеджнева за неговата обвинителна брошюра.

Прѣседателствующъ Х. Маноловъ: Г. Лукановъ! Все вие ли ще прѣкъсвате? За послѣденъ путь Ви прѣдуправждавамъ: ако прѣкъснете и слѣдъ това, ще се възползвамъ отъ правата, които ми дава правилникътъ.

М. Маджаровъ (п): Г-да! Азъ мисля, че не е въпросъ, дали положението въ большевишка Русия е добро или лошо.

Х. Ветовски (з): Да се изключи, г. прѣседателю!

Т. Вълчевъ (з): Нѣма защо Събранието цѣлъ день да слуша лудъ човѣкъ! (Къмъ Т. Лукановъ) Васть Ви слушахме, слушайте и Вие!

М. Маджаровъ (н): Г-да! Ако некаме да се произнесемъ за режима въ Русия, трѣбва да изпратимъ и иие една комисия отъ всички партии, да отиде на мястото да види, дали е добъръ, дали е рай или пътъ, или какво е. Докато не направимъ това нѣщо, азъ мисля, че нѣмамъ право тукъ да се признавамъ по този въпросъ. Това е единъ въпросъ който трѣбва русите сами да го разбератъ.

Иие имамъ само единъ въпросъ, който ни се прѣставя отъ министерството, и той е слѣднинъ: имамъ нужда отъ нѣколко агрономи отъ нѣколко лѣсничии, тукъ ни съ прѣставя едикон си лица и съгласно конституцията се иска нашето одобрение. Ще го дадемъ или нѣма да го дадемъ? Ето кѫде е въпросътъ, и мисля, че така трѣбва да го разрешимъ. Азъ заявявамъ отъ страна на нашата група, че иие ще гласувамъ за това прѣложение на правителството. (Рѣкоплѣсане отъ народнишите и нѣкои отъ земедѣлците)

Прѣседателствующъ Х. Маноловъ: Има думата г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д): Г-да! И иие сѫщо така ще гласувамъ за прѣложението, което прави г. министъръ на земедѣлството и държавните имоти. Но понеже г. Лукановъ повдигна единъ общъ въпросъ, искамъ да кажа дѣй думи върху него. Той иска българската Камара днесъ отново по този поводъ да разгледа отношението на България спрѣмо большевишка Русия. Безспорно е, че този поводъ е добъръ дошълъ за него и той имаше право да го разшири до по-общи дебати. Но иие, които сме съ изказвали по-често по този въпросъ и които ежедневно имамъ случай да се изказвамъ върху този режимъ, не считаме за необходимо да разискваме надълго и широко по този поводъ. Русия на большевиците е изолирана и е сама. Тя праша делегатъ въ Лондонъ, утѣ може да ги прати въ Парижъ, може да ги прати въ Букурещъ, може да ги прати и въ София, и ще видимъ тогава какво иска тя отъ насъ, какво можемъ да ѝ дадемъ и въ какви отношения можемъ да встѫшимъ. Днесъ иие не сме въ война съ нея, не желаемъ да воюваме и нѣма защо да воюваме. Иие не сме и въ фактически миръ, започъ нѣмамъ възможност да развигнемъ мирните отношения съ Русия. Черно-море не е на България, нито е на большевиците — то е на флотата, която го пази и отъ тѣхъ и отъ насъ. Така разбирамъ и онази депеша, която се чете тукъ. Българското правителство бѣше принудено да изпразни Деде-Агачъ; сигурно то не желаше това, но го напусна. Така вървамъ и въ други случаи да му е наложено да прави нѣщо. Но иие не сме разположени — това г. Лукановъ ще го разбере и не ще може

да настоява на противното — иие не сме разположени, казвамъ да вѣземъ въ война съ свѣта, за да подкрепимъ большевицата, съвѣтската система. Тая работа нѣма да я направимъ. Г. т. большевиците ще разрѣшатъ своя въпросъ въ Лондонъ, въ Ню-Йоркъ, въ Парижъ, въ Берлинъ, въ Римъ. Българскиятъ народъ засма едно малко парче отъ Европа, което не е най-културното, което не е най-развитото стопанско и което, безспорно, ще слѣдва Европа. Който би се отказалъ отъ туй, България да върви съ Европа, той е въ реакционеръ; но който разбира тая работа, трѣбва да почка, да помисли и да види най-сетне большевицата система колко врѣме ще трае. Вчера, прѣди година, двѣ или четири, Брусиловъ бѣше за „Работнически вѣстникъ“, за всички наше единъ символъ на руския царизмъ. Днесъ чувамъ, безъ да знаемъ положително, вѣстниците пишатъ, че той е шефъ на революционната армия. Има и други стари генерали, като Клембовски, полякъ по произходение, който бѣше много силенъ при царския режимъ и за когото казватъ днесъ, че правътъ плановете на большевиците. Тѣзи работи сѫ съвѣршено естествени. Иие не желаемъ и този поводъ да влязате въ каквото и да е неприязни отношения съ большевишка Русия.

Но може ли большевишка Русия да поискана — тя не го е поискала — случайно минали хора прѣъзъ настъ, които не сѫ съ провинили прѣдъ нашиятъ законъ въ нищо, да ги третирате като нѣкакви лоши гости или да не имъ давамъ достъпъ, който заслужаватъ? Ами че иие имахме въ Университета за професоръ прѣди години Минчесъ, не български подданикъ, из отъ българско произходение, но по-послѣ той стана такъвъ; тукъ бѣше и професоръ Милюковъ, Драгомировъ. Иие не можемъ да бѫдемъ толкъзъ екстреми и ограничени хора, за да прѣъзъдваме нѣкого, защото не бѣль въ съгласие съ едикона си большевишка държава. Сега, ако тѣсните социалисти имаха доказателства, че министъръ е назначилъ тѣзи хора, защото сѫ контрапреволюционери . . .

Отъ комунистите: Така е.

Г. Василевъ (д): . . . че тѣ нѣматъ професионална подготовка, че нѣма свободни мѣста, а имъ създаватъ нарочно такива, разбирамъ още този упрекъ. Министъръ казва, че има свободни мѣста; по-нататъ казва, че тѣзи хора сѫ подготвени — прѣзъ го за вѣро; трето, той казва: „Не дѣрямъ сѣтка за тѣхните убѣждения; можемъ да приемемъ и большевици, ако дойдатъ, защото имаме нужда отъ тѣхъ“. Но въ всички случаи по този начинъ, по който започна г. Лукановъ, „маникевицата“ и нѣ знамъ какво си, не е достойно да се говори въ тая Камара. Иие не сме сигурни, че това, което той казва, е истината. Отѣ има той тия свѣдѣнія? По радиото ли му ги праща или по какво? Има всевъзможни типове въ Русия — за щастие, тѣ сѫ много малко — по руската държава, старата, па изглежда и новата, е особено наклонена да развива шиноплаца и да хвърля много злато въ странство. Това е нейното отличие; това е въ всички други монархии; сега и большевиците го практикуватъ. Има всевъзможни типове, които могатъ да очернатъ и пай-добръ човѣкъ. Азъ знамъ положително за нѣколко души отъ професорите въ Университета — не знамъ за всички — че сѫ установени капитанти не само за България, а и за Германия и за Франция.

Г. Данайловъ (д): Между които е Воробьевъ, Маньковски.

Г. Василевъ (д): За него не знамъ.

Г. Данайловъ (д): Чете по хистология.

Г. Василевъ (д): Вдигатъ аларма противъ Рененкамфъ. Рененкамфъ билъ нѣкакъвъ си реакционеръ! Той нѣма нищо общо съ извѣстия генералъ Рененкамфъ.

В. Мулетаровъ (к): Въ четири лекции съ говорилъ противъ большевиците.

Г. Василевъ (д): Изглежда, че вашите студенти малко разбиратъ руския езикъ, а пѣкъ и той не знае български езикъ, и затова държатъ такива бѣлѣжки. Рененкамфъ е единъ извѣстенъ сониологъ и само единъ простакъ може да твърди, че той не е учень и че сме го взели за прѣхрана, защото билъ контрапреволюционеръ. Той е единъ човѣкъ, който едва ходи по улицата, потъналъ въ седините си, побѣлѣлъ, учень човѣкъ — „контрапреволюци-

неръ! Какво значи това „контрареволюционеръ“? Брусиловъ бъше вчера агентъ на царя — днесъ е революционеръ, а професоръ Рененкамфъ, едно голъмо име въ европейската наука — „контрареволюционеръ“!

В. Мулетаровъ (к): Той държи ръчи противъ большевикътъ.

Г. Василевъ (д): Има си човѣкътъ съображения да не желае да прѣнася прѣстънътъ на большевишкия режимъ...

В. Мулетаровъ (к): А идо тукъ да чето такива лекции противъ большевикътъ. Това е послѣдно усилие.

Г. Василевъ (д): . . . да нѣ живѣе въ този режимъ, който вие му устроихте. Може-би и нѣкой отъ васъ, ако отиде тамъ, що избѣга. Ето тукъ по едно време загатна г. Стамболовъ по единъ поводъ, и азъ бихъ желалъ да сложимъ тоя въпросъ съвсѣмъ сериозно: да се съгласи нашъ г. Парламентъ, безъ подигравка, да пратимъ една обща делегация въ Русия, ако е толкозъ въпросъ да щудираме руския режимъ. Ето, вие имате делегати, които съ върнаха отъ Русия; вие имате доклада на делегатъ на английските работници въ Русия, които казаха: „Большевикътъ съмътъ, че ще могатъ да задоволятъ свѣта, но не виждамъ тая възможностъ и съмътъ тѣхното време прѣходици; виждамъ, че това е единъ режимъ на увлѣченіе, една прѣходна комбинация“. Ами туй съ прѣставители на английския пролетариатъ, които ви казватъ това, не сѫ подкупени хора, не сѫ неизвѣстни имена; тъ съ извѣстни отъ 20 години, откогато съ се явявали като делегати по конгреси и пр. Е, ако цѣлътъ съмътъ е на това място, а вие искате насила да ни вътълпите вашето място, най-послѣ ние не можемъ да го приемемъ. Най-послѣ разисквате го спокойно и си кажете съображеніята, туй не е хубаво, туй не е полезно, туй е отъ ваша страна прѣстижение, но недѣлите руга чужденците или всичките ония хора почтени, заслужили, дошли случайно по нещастие и които ще работятъ въ нашата държава. Азъ ви питамъ, ако тѣзи хора имаха срѣдства, ако тѣзи хора имаха кренки, или большевишки пари, или злато, което безспорно большевиците изпращатъ на място за агитация и се гърдиатъ съ това, ако тѣзи хора нѣмаха нужда да работятъ, за да живѣятъ, щѣха ли да просятъ служба на министъра на земедѣлието за пѣкаква 500—600 л. заплата? Щѣ живѣятъ въ Парижъ и ще гулятъ, ще отидатъ въ други градове въ Европа, кѫде живоетъ е по-добре устройство, отколкото въ София. Тѣ просятъ служба срѣзу единъ въ всѣ случаи много скромно възнаграждение. И какво значение има туй, че ще отидатъ да даватъ съвѣти по земедѣлието и скотовъдството и че ще тамъ ще дѣлствуватъ противъ българския комунизъ? За него азъ мога да ви кажа само едно противодѣйствие, едно противоводие — добра реколта и повече умъ, повече акълъ въ главата на селението. (Рѣкоплѣскане отъ земедѣлците)

В. Мулетаровъ (к): Ти отдавна прѣдричашъ погребението на большевизма!

Г. Василевъ (д): Азъ ще го доживѣя. Никакъвъ большевизъмъ не е това въ Индия и Техеранъ. Това е империализъмъ.

Прѣдседателствующъ Х. Маноловъ: Има думата г. Никола Ковачевъ.

Н. Ковачевъ (з): Г. г. народни прѣставители! Най-много, което ме очудва, е това, когато Министерството на земедѣлието има нужда етъ извѣстни техники — било по земедѣлието, било по каквото ще да е — защо тѣзи приятели (Сочи комунистътъ) се явяватъ противъ назначението на тѣзи хора? Ние нѣ държимъ, че били руси, не държимъ, че били англичани, че били французи, каквото щатъ и да сѫ, ние имаме нужда отъ тѣзи хора. Тѣ казватъ, че има доста българи, които съ безъ работа. Питамъ ги азъ тѣхъ: аю има нѣкой, който да се е проповинилъ, който да е злоупотрѣбилъ съ своята длъжностъ като човѣкъ на държавната трапеза, бива ли да го държи правителството и той да продължава съ туй свое поведение? Не, той трѣбва да се уволни. Но когато правителството има нужда отъ хора, то ще ги намѣри, ще вземе французи, ще вземе арменци, ще вземе маджари и т. н., каквото щатъ; държавата има нужда и ги взима.

Но менъ ми привърши чудно впечатление друго: тѣзи хора идатъ да се трудятъ, за да живѣятъ, а не да ги хранятъ

България на готово. Вие, които постоянно говорите за трудъ, какво лошо памирате у тѣхъ, когато тѣ идатъ да изкаратъ прѣхраната си въ България? Както г. Маджаровъ ви каза прѣди малко, България е една отъ страните на Балканския полуостровъ, която е посрѣщала всички чужденци, безразлично съ какви политически убѣждѣния сѫ въ своята страна. Въ 1908 г. въ демократическо време, въ Разградъ имаше руси съ анархистическо убѣждѣние. Правителството ги хвана. Руското правителство искаше да ги върне назадъ, но България каза, че не може, България е свободна страна, тя не държи на това какво убѣждѣние иматъ чужденците, които сѫ дошли тукъ.

Прави ми впечатление още, дѣто господата казва: „Тѣ сѫ контрареволюционери и реакционери“. Ами тая Русия, която съществува става толкова вѣкове, на тия хора, които сѫ съ буржоазенъ умъ, добъръ или зълъ, дължи своята индустрия, своята култура. На какво се дължи, питамъ, всичко това? Всичко това се дължи на тия хора съ буржоазни умове. Но какво издига днесъ вашиятъ большевизъмъ въ Русия? Вие не се запитвате Той само руши. Бѣдата увѣрѣнъ, даже прѣди нѣколко време самъ Ленинъ, който прѣди години бѣше казалъ, че русиятъ народъ ще отиде по своя еволюционенъ пътъ въ своето демократизиране, тоя сѫщиятъ Ленинъ, който пишше и говорише прѣди десетъ години това, днесъ постъпва по другъ начинъ. Той прѣлага туй, което прѣди десетъ години е отричалъ. Той казва, че ако большевикътъ въ Русия се държатъ, то е само затова, защото селяните не сѫ организирани. Ако сѫ организирани, большевишката власт не може да състои, тя ще падне. (Рѣкоплѣскане отъ земедѣлците)

Вие още едно, нѣщо не можете да разберете — че ние сме побѣдена страна. Вие, които казвате тукъ, че българското правителство поддържа пѣкакви реакционни елементи, трѣбва да разберете, че ние сме побѣдена страна и че ни се налага дълъгъ да нѣ мислимъ нито съ контрапреволюционерътъ, нито съ большевиците, а да даваме рѣка на всѣки, който мисли за свѣта.

Вие тамъ въ крайната лѣвица постоянно казвате: „Българскиятъ народъ, ако би знаелъ, че вие крѣпите реакционери, че вие правите това или онова, не би ви държалъ“. Азъ ще ви отговоря друго нѣщо. Ако единъ денъ дойде да се установи въ цѣлътъ свѣтъ съвѣтската властъ, таи съвѣтска власт или съвѣтското руско правителство нѣма да гледа, че вие сте били тамъ въ крайната лѣвица, большевици и съ большевишки разбрания, ще гледа масата на коя страна е, на какво разбиране е и на нея ще подаде рѣка, а не вамъ. (Смѣхъ у комунистите)

(Прѣдседателското място заема прѣдседателътъ)

Искамъ да ви посоча другъ единъ примѣръ, г.-да. Въ 1906 г., когато имаше, туй да се каже, мястежъ въ Ромъния тукъ по напрѣдъ избѣгаха чоконти; следъ време избѣгаха тукъ селяните и пролетариатъ. Изгони ли ти българското правителство? Не. Раковски бѣше тукъ и дѣл години се подвизава. Изгони ли го българското правителство? Не. Азъ се чудя защо вие възставате противъ тия хора, които ние искаме да вземемъ на държавна служба. Вие, които обвинихте по-рано руското буржоазно правителство, че харчело руското злато за подкупъ и шпионажъ, виждате большевишкото правителство да си служи днесъ съ това десетъ пати повече.

Г. Радевъ (к): Отдѣлъ знаете туй?

Н. Ковачевъ (з): И вѣрно е, че миналата година, които бѣше тѣкмо катастрофата на България, когато не се знаеша кой pine, кой плаща, не малко получихте и вие отъ туй руско злато. Вие, които намирате махана защо правителството търси агрономи, търси лѣсничета, търси техники, защо на времето ви не отидохте да слѣдвate за техники, за агрономи, за лѣсничети, а отидохте да слѣдвate за юристи?

В. Мулетаровъ (к): Брай, дръжъ се!

Н. Ковачевъ (з): Вие слѣдвахте за юристи само затуй — и большинството отъ васъ сѫ такива — за да защищавате спекулантътъ. Ако вие имате доблестъ, като свѣршите за юристи, вие не бихте си позволили да излѣзвете да защищавате един спекулантъ, както ви е особено отъ крайната лѣвица правите това.

В. Мулетаровъ (к): (Възразява нѣщо)

Прѣдседателътъ: Не Ви прави честь, дръжте се, както трѣбва.

В. Мулетаровъ (к): (Възразява пакъ)

Прѣдседателътъ: Дръжте се прилично! Правя Ви бѣлѣшка, г. Мулетаровъ.

В. Мулетаровъ (к): Правете я за себе си тая бѣлѣшка.

Н. Ковачевъ (з): Съ туй искамъ да обѣрна вниманието на господата отъ лѣвицата постоянно да не шокиратъ Парламента и да спѣватъ работата му, а да иматъ добълъжка като хора, които почитатъ своите политически убѣждени.

Азъ моля да се гласува законопроектътъ за приемането на тия чужденци на държавна служба въ България. (Рѣкоплѣскане отъ земедѣлците)

В. Мулетаровъ (к): Вижъ какъ сте съгласни всички!

Прѣдседателътъ: Има думата народния представител г. Димитър Христовъ.

Г. Сокуровъ (з): (Къмъ В. Мулетаровъ) Вие заедно съ тѣхъ подписахъ единъ и сѫщъ протестъ.

В. Мулетаровъ (к): За скандали, които виѣ направихте въ Парламента.

Прѣдседателътъ: Моля Ви се, г. Сокуровъ.

Д. Христовъ (п): Г. г. народни прѣставители! Трѣбва да посрѣщнемъ съ пълни симпатии прѣложението на г. министъра на земедѣлството, а не да се отнасямъ съ неприязненост. Азъ оставямъ настрана политическиятъ съображения и политическиятъ мотиви, които могатъ да рѣководятъ тукъ една или друга група. Спирямъ се изключително върху сѫществото на самата работа. Вие сте повѣрили на г. министъра на земедѣлството единъ бюджетъ, който той има да упражнява. Какъ ще може да упражнява цѣлесъобразно и съ съответните ползи за народното сопранство този бюджетъ, ако той прѣди всичко нѣма органи, безъ разлика дали тѣ сѫ революционери или контрапреволюционери? Нѣма, г. г. народни прѣставители, друго вѣдомство на насъ, въ което въпростътъ за персонала да има такова огромно значение, както въ това министерство. Никакво селско стопанство у насъ нѣма да се развива, абсолютно всѣкаква възможност за тая цѣль е изключена, за да достигнемъ малко-много положителни резултати, ако нѣмъ прѣди всичко достатъчно и добре подгответъ персоналъ, който да рѣководи сервизътъ въ това министерство. Никаква трудова школа виѣ нѣма да организирате въ бѫдеще — каквото и да бѫдатъ плащаветъ, каквото и да бѫдатъ програмите ви — ако прѣди всичко въ туй вѣдомство, въ туй министерство, въ което на първо място се застѣпватъ професионалните труде и трудовата школа, нѣматъ подходящи органи. И азъ ще кажа на г. министъра на земедѣлството нѣщо повече: ако той успѣе само да организира персонала по Министерството на земедѣлството дотогава, докогато той ще го рѣководи, въ смысла същъ да замѣти подгответъ хора въ теоритическо и въ техническо отношение и да запълни службите, които сѫ прѣвидени въ бюджета, азъ ще му кажа, че той е разрѣшилъ съ 50% агрономическата задача въ България. И, г. г. народни прѣставители, понеже — пакъ повторяме — нѣма друго вѣдомство, въ което толкотъ малко да има подгответъ персоналъ съобразно голѣмите заплати, които имъ се разрѣшаватъ, вие трѣбва да посрѣщнете всѣка една инициатива, която иде да удовлетвори тази нужда не съ неприязненост, а съ пълна подкрепа.

Касае се въпростътъ за приемането на 5—6 руси. Не 5—6 руси, а ако имаше да се взематъ 20, 40, 50, нека бѫдатъ принети всичките, защото този персоналъ, който безспорно е по-добре подгответъ въ Русия, който несъмнѣно има заслуги къмъ науката и земедѣлската практика и техника, нѣ въ скоро време не можемъ да го намѣримъ и не можемъ да се снабдимъ съ него. И всѣки единъ отъ васъ, г. г. народни прѣставители, който иска да говори за народното благосъстояние, за развитието на българското производство и особено за селското стопанство, трѣбва обязательно да се справи съ тази задача. Повтаряме още веднажъ, че нѣма въ скоро време нѣ да имаме достатъчно подгответъ персоналъ, и слѣдователно всички онни

чужденци, които биха били полезни и които искатъ да бихме могли да използвамъ, сѫ добре дошли за това общо дѣло на насъ.

По тия съображения искамъ ще гласувамъ за прѣложението на г. министъра и азъ го моля дори всички онни лица, които биха прѣложили своята услуги и които той би могълъ да използува, да не пропушта случая, а да ги вземе на държавна служба, за да може по този начинъ да разрѣши голѣмите задачи, които сѫ поставени въ неговия ресоръ, въ неговото вѣдомство.

Прѣдседателътъ: Приѣтъвамъ къмъ гласуване на рѣшенietо.

Които приематъ рѣшенietо за приемане на държавна служба първ Министерството на земедѣлството и държавните имоти руски подданици, специалисти по земедѣлството и клоноветъ му, както се прочетѣ отъ г. секретари, моля, да си вдигнатъ рѣката. Мнозинство, приема се.

Н. Ковачевъ (з): Само комуниститъ не гласувавъ.

Прѣдседателътъ: Слѣдва по днѣвния редъ прѣложението за одобрение VII-то, I-то и VII-то постановления на Министерския съветъ, взети въ засѣданiята му отъ 3 октомври, 10 ноември 1919 г. и 2 януари 1920 г., относно опрѣдѣление размѣра на дневните пари на лицата, влизщи въ състава на българската делегация по сключване на мира въ Парижъ, както и за изплащане пътните, дневните, храната, квартирана и други разходи на сѫщата делегация отъ свръхсмѣтния кредитъ, разрѣшенъ на Министерството на войната за военни цѣли.

Моля г. секретари да го прочетѣ.

Секретарь X. Ветовски (з): (Чете)

„М о т и в и

къмъ проектирѣнието за одобрение VII-то, I-то и VII-то постановления на Министерския съветъ, взети въ засѣданiята му отъ 3 октомври, 10 ноември 1919 г. и 2 януари 1920 г. протоколи № № 118, 135 и 1, относно опрѣдѣление размѣра на дневните пари на лицата, влизщи въ състава на българската делегация по сключване на мира въ Парижъ, както и за изплащане пътните, дневните, храната, квартирана и други разходи на сѫщата делегация отъ свръхсмѣтния кредитъ, разрѣшенъ на Министерството на войната за военни цѣли.

„Г. г. народни прѣставители! Прѣдъ видъ характера на извѣръните разходи отъ българската делегация по сключване на мира въ Парижъ и на основание височайше одобрение дѣклът № 1.244 отъ 7 май т. г. имамъ честь да ви прѣдставя на одобрение VII-то, I-то и VII-то постановления на Министерския съветъ, взети въ засѣданiята му отъ 3 октомври, 10 ноември 1919 г. и 2 януари 1920 г., протоколи № № 118, 135 и 1, относно опрѣдѣление размѣра на дневните пари на лицата, влизщи въ състава на българската делегация по сключване на мира въ Парижъ, както и за изплащане пътните, дневните, храната, квартирана и други разходи на сѫщата делегация отъ свръхсмѣтния кредитъ, разрѣшенъ на Министерството на войната за военни цѣли.

„София, 15 май 1920 г.

„Управляющъ Министерството на външните работи и на изпомѣдната, министъръ-прѣдседателъ:

А. Стамболовски.

„Р ф ш е н и е

за одобрение VII-то, I-то и VII-то постановления на Министерския съветъ, взети въ засѣданiята му отъ 3 октомври, 10 ноември 1919 г. и 2 януари 1920 г. относно опрѣдѣление размѣра на дневните пари на лицата, влизщи въ състава на българската делегация по сключване на мира въ Парижъ, както и за изплащане пътните, дневните, храната, квартирана и други разходи на сѫщата делегация отъ свръхсмѣтния кредитъ, разрѣшенъ на Министерството на войната за военни цѣли.

„Членъ единственъ. Одобряватъ се VII-то, I-то и VII-то постановления на Министерския съветъ, взети въ засѣданiята му отъ 3 октомври, 10 ноември 1919 г. и

2 януарий 1920 г., относно опредълени размѣра на дневните пари на лица, влизани въ състава на българската делегация по сключване на мира въ Парижъ, както и за изплащане пътните, дневните, храната, квартиранта и други разходи на сѫщата делегация отъ свръхсъмѣтния кредитъ, разрѣшенъ на Министерството на войната за военни цѣли.

В. Мулетаровъ (к): Колко пари сѫ?

Прѣдседателътъ: Има думата г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д): Г. г. народни прѣдставители! Касае се за одобрението . . .

В. Мулетаровъ (к): Азъ моля, ако може, докладчикът да каже колко лева сѫ.

В. Драгановъ (з): 6 грона сѫ, г. Мулетаровъ.

А. Ляпчевъ (д): . . . на един разходи, станали по необходимост съ министерско постановление. Нищо противъ това въ врѣмената, които прѣжививаме, нѣмаме. Но самите министерски постановления ние ги нѣмаме. Редътъ е, що тѣзи министерски постановления въ формата поне, въ която тѣ се взематъ, да ги имаме, толкова повече че министерски постановления трѣбва да бѫдатъ обнародвани въ „Държавенъ вѣстникъ“. Прѣдположението за мене е, че тѣ сѫ обнародвани въ „Държавенъ вѣстникъ“. Ако не сѫ обнародвани и тукъ ние не ги знаемъ, слыгасете се, че щѣти да бѫде по-добре да ги знаемъ. А министерското постановление въ този случай ще можемъ да не го одобrimъ — ще го одобrimъ.

Министъръ М. Турлаковъ: Прѣдлагамъ този въпросъ да се отложи, понеже нѣма г. министър-прѣдседателъ и прѣдъ видъ на тѣза, че възраженията, които се правятъ отъ г. Ляпчевъ, иматъ извѣстно основание. Та да остане за слѣдующето засѣданie.

Прѣдседателътъ: Слѣдва по дневния редъ прѣдложението за одобрение указъ № № 5 и 11 отъ 16 юли и 9 декември 1919 г. по измѣнение на бандеролната тарифа.

В. Мулетаровъ (к): Той ще е раздаденъ, г. министре.

Министъръ М. Турлаковъ: Раздаденъ е, г. Мулетаровъ.

В. Мулетаровъ (к): Едно врѣме е раздаденъ!

Прѣдседателътъ: Г. Мулетаровъ! Моля Ви се, дружице се прилично.

В. Мулетаровъ (к): Азъ питамъ, раздаденъ ли е?

Прѣдседателътъ: Искайте думата, ще Ви дамъ думата и тогава говорете.

Моля г. секретаря да прочете прѣдложението.

Секретарь X. Ветовски (з): (Чете)

„М о т и в и

къмъ прѣдложението за одобрение указъ № № 5 и 11 отъ 16. VII. 1919 г. и 9. XII. т. г. по измѣнение на бандеролната тарифа.

„Г. г. народни прѣдставители! Тарифата за бандероли, съ които се облізватъ тютюневите издѣлія, отъ обявяване на послѣдната война досега прѣтърпѣ четири измѣнения. Първите две измѣнения (1917 и 1918 г.) бѣха прѣдизвикани отъ чисто фискални съображенія: да се увеличаватъ постъпленията отъ бандерола, а послѣдните две — прѣзъ юли и декември т. г.: да се стабилизира тютюневата фабрикация и урегулира търговията съ тютюневите издѣлія, като разбира се паралелно съ постигането на тази цѣль се гарантиратъ очакватите постъпления. Тия чести измѣнения на бандеролната тарифа прочее правятъ впечатление на прѣвът погледъ, защото у насъ по-рано това не е ставало.

„При направените такива до прѣди послѣдната война е имало сравнително слабо увеличение на бандерола.

„Послѣдните четири измѣнения на тарифата не можаха да станатъ при спазване на старата система, защото изключителните условия наложиха другъ, съвръшено новъ начинъ на дѣйствие.

„За да бѫдатъ лесни на г. г. народните прѣдставители условията прѣзъ послѣдните години, които съ трѣскавична бързина налагаха на тарифните промѣни скокове, дължа да напомня фактическото положение, което оказваше рѣшително влияние при опредѣлящите бандеролни издѣлія.

„Въ края на 1915 г. ние се намирахме при цѣна на сировите тютюни, която не прѣвишаваше 2 л. за килограмъ. При тази цѣна на сировия тютюнъ фабрикацията при дѣйствищата тарифа бѣ невъзможна, обаче прѣзъ 1916 г. тя се постави въ неизвѣдани условия, защото цѣната на сировите тютюни, която въ началото на годината варираше между 3—4 л., достигна въ края на годината между 20—25 л. за килограмъ.

„Естествено е, че при тия бързи покачвания на цѣните тарифата, която е изработена възь основа на цѣните на сировите тютюни, трѣбаше постоянно да бѫде подлагана на измѣнения по законодателенъ редъ, което бѣше крайно неудобно, и за да се избѣгне това, отъ страна на Финансовото министерство и тогавашния Централенъ комитетъ за стопански грижи и обществена прѣвидливостъ се вземаха мѣрки, за да се набави тютюнъ на фабриканти по нормирани цѣни за нуждите на мѣстната консумация.

„На първо врѣме се даде на фабриканти отъ безетопанския тютюнъ, а слѣдъ изчерпването му редовно почнаха да се снабдяватъ съ такъвъ, който Дирекцията за стопански грижи и обществена прѣвидливостъ, а по-късно Финансовото министерство съ силата на чл. 32 алинея втора отъ закона за тютюна изземаше отъ експортътъ размѣръ на 15 и 20 %. Потоъ начинъ нашинъ тютюневи фабрики закрѣпиха, дори увеличиха съ 50% мѣстното временно съ производствъ. Само за армията се приготвяваше приблизително 3 miliona килограма тютюнъ годишно, т. е. съ 200 000 кг. повече, отколкото бѣ цѣната годишна мѣстното временно консумация на населенето и армията.

„При все това общата мѣстната консумация не биде задоволена и тъ по слѣдующицъ причини: обандерованите тютюни у насъ до 26 мартъ 1917 г. се продаваше по 11-50 л. килограмъ, а до 12 ноември 1918 г. по 16-70 л. (взета съ цѣната на III-качество тютюнъ), когато сировиятъ тютюнъ, върху който сравнително не тежеха никакви данъци, се продаваше прѣзъ 1916 г. отъ 20—25 л., прѣзъ 1917 г. отъ 25—30 л., прѣзъ 1918 г. надъ 30 л. При тѣзи цѣни на сировите тютюни естествено обработените и обандеровани тютюни, при неустановените и не добри пазари тогава граници, не можеха да не се изнесатъ за странство. Активната и митническата власт сѫ употребявали грижи да запазятъ производството на нашите тютюневи фабрики за мѣстното население, но всичко е било напразно. Българските пушачи тогава, както и до скоро, не можаха да си набавятъ тютюнъ, или ако успѣваха да намѣтятъ такъвъ, тѣмъ се прѣдлагаше по цѣни надъ нормираницъ. Отъ тогава се започна бравиране на бандеролната тарифа, което продължаваше до нестдазвана. За да бѫде по-често изравнена цѣната на обандерованите тютюневи издѣлія съ цѣната на сировите тютюни и не такъвъ начинъ да се запазятъ прѣвъти за нуждите на мѣстната консумация, приготвена биде нова тарифа, която на 12 ноември 1918 г. влѣзе въ сила. Споредъ тази тарифа бандеролътъ на всички качества се увеличи въ сравнение съ тарифата до 26 мартъ 1917 г. отъ три до петъ пъти.

„Така напр.:

„Бандеролътъ на тютюна III качество до 26 мартъ 1917 г. бѣ 9 л., до 12 ноември 1918 г. 12 л., слѣдъ послѣдната лата се покачи на 42 л., а продажните цѣни респективно бѣха: 12 л., 17-50 и 50 л. за килограмъ.

„И тази тарифа, поради късното ѝ прокарване и създадените нови условия слѣдъ септемврийските събития, се оказа непригодна. Запаситъ отъ изсетия сировъ тютюнъ, съ които разполагаше Финансовото министерство, бѣха на привършване и не можаха да се попълнятъ съ други, защото тютюните отъ реколтата 1918 г. останаха въ раѣцътъ на производителите до м. май т. г., слѣдователно не можеха да се направятъ одръжки отъ тѣхъ, каквито споредъ закона ставатъ само отъ складовете на търговците на едро.

„На Финансовото министерство прѣдстоеше прочее да измѣни закона въ смисълъ да почие изземването на тютюнъ отъ раѣцъ на производителите, което технически бѣ неизвѣдно, или да изостави системата на изземването, като прѣдстави на фабриканти съ сами да си набавятъ сировъ тютюнъ. Възприемайки послѣдната система, Министерството на финансите, възь основа на закона за из-

мѣнение тарифата на бандерола, „Държавенъ вѣстникъ“ бр. 255 (отъ 12 ноември 1918 г.), изработи нова тарифа, споредъ която продажните цѣни запазиха своя размѣръ, а тоя на бандерола се намали, за да се даде възможност на фабрикантий съ отстъпления бандероль да набавя тютюнъ и покрия другите разходи по фабрикацията, които прѣзъ последното време значително нараснаха.

„Съ докладъ № 14.084 отъ 16 юлий т. г. поднесохъ на Негово Величество Царя на одобрение новата тарифа. — Указътъ, който слѣдва да бѫде сакциониранъ отъ Народното събрание, е публикуванъ въ бр. 85 на „Държавенъ вѣстникъ“ отъ 21 юлий т. г., който гласи:

„УКАЗЪ

№ 5.

Ние Борисъ III.

Съ Божия милост и народна воля

Царь на България.

„По предложение на Нашния министъръ на финансите, представено памъ съ доклада му № 14.084 отъ 16 юлий т. г.,

„Постановихме и постановяваме:

„Одобряваме V-то постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣданнието му отъ 10 юлий 1919 г., протоколъ № 85, което гласи:

„I. Възъ основа чл. 32 п. 2 алинея трета отъ закона за тютюна и забѣлѣжката къмъ закона за изменение тарифата за бандерола, съ който слѣдва да се облѣпятъ тютюневите издѣлия, както и за продажната имъ цѣна на дребно, разрѣшава се на министъра на финансите да намали досегашното бандеролно право и се одобрява слѣдната тарифа за бандерола, съ който слѣдва да се облѣпятъ тютюневите издѣлия, както и за продажната имъ цѣна на дребно.

I. Тютюнъ екстра.

Бандеролно право	Продажна цѣна
1000 грама 70— лева	110— лева
500 " 35— "	55— "
200 " 14— "	22— "
100 " 7— "	11— "
40 " 2·80 "	4·40 "
20 " 1·40 "	2·20 "

II. Тютюнъ I качество.

Бандеролно право	Продажна цѣна
1000 грама 48— лева	80— лева
500 " 24— "	40— "
200 " 9·60 "	16— "
100 " 4·80 "	8— "
40 " 1·92 "	3·20 "
20 " 0·96 "	1·60 "

III. Тютюнъ II качество.

Бандеролно право	Продажна цѣна
1000 грама 44— лева	70— лева
500 " 22— "	35— "
200 " 8·80 "	14— "
100 " 4·40 "	7— "
40 " 1·76 "	2·80 "
20 " 0·80 "	1·40 "

IV. Тютюнъ III качество.

Бандеролно право	Продажна цѣна
20 грама 0·52 лева	1— левъ

V. Папирози екстра.

Бандеролно право	Продажна цѣна
Кутия отъ 1000 кжса 80— лева	130— лева
500 " 40— "	65— "
200 " 16— "	26— "
100 " 8— "	13— "
40 " 3·20 "	5·20 "
20 " 1·60 "	2·60 "
10 " 0·80 "	1·30 "

VI. Папирози I качество.

Бандеролно право	Продажна цѣна
Кутия отъ 1000 кжса 60— лева	100— лева
500 " 30— "	50— "
200 " 12— "	20— "
100 " 6— "	10— "
40 " 2·40 "	4— "
20 " 1·20 "	2— "
10 " 0·60 "	1— "

VII. Папирози II качество.

Бандеролно право	Продажна цѣна
Кутия отъ 1000 кжса 50— лева	85— лева
500 " 25— "	42·50 "
200 " 10— "	17— "
100 " 5— "	8·50 "
40 " 2— "	3·40 "
20 " 1— "	1·70 "
10 " 0·50 "	0·85 "

VIII. Тютюнъ за смъркане „Енфие“.

Бандеролно право	Продажна цѣна
1000 грама 20— лева	Производна
500 " 10— "	"
200 " 4— "	"
100 " 2— "	"
40 " 0·80 "	"
20 " 0·40 "	"

IX. Цигари пури.

Бандеролно право	Продажна цѣна
Кутия отъ 1000 кжса 250— лева	Производна
500 " 125— "	"
200 " 50— "	"
100 " 25— "	"
40 " 10— "	"
20 " 5— "	"
10 " 2·50 "	"
5 " 1·25 "	"
1 " 0·25 "	"

„Тая тарифа влиза въ сила отъ дена, въ който се публикува въ „Държавенъ вѣстникъ“ указътъ за утвърдението на настоящето постановление, и ще се прилага по отношение на изработените тютюнови издѣлия отъ заварения фабрикъ държавенъ тютюнъ, както и отъ той, който министерството имъ отпусне.

„II. Като се изключи тютюнътъ, за който е купенъ бандероль по досегашната бандеролна тарифа, за всички останалъ тютюнъ фабриканти ще платятъ на Министерството на финансите допълнително разликата между 2·50 и 15 л. килограмътъ. Отъ тая разлика ще се спаднатъ разносите по прѣвоза на тютюна отъ търговските складове, отъ кѫдето е отпуснатъ, до фабриката.

„III. При тази нова тарифа одобряватъ се слѣдните максимални цѣни, по които тютюнофабриканти и тютюнотърговци могатъ да продаватъ на едро въ царството франко магазинъ.

Тютюнъ.	
Екстра единъ килограмъ по	106— лева
I качество	77— "
II	67— "
III	47·60 "

Папирози.

Екстра за 1000 кжса по	126 лева
I качество	97 "
II	82 "

„IV. Понеже нѣма възможност да се отпечати новъ бандероль, възлага се на Министерството на финансите отъ дена, въ който новата тарифа ще влиза въ сила, слѣд като се констатира наличниятъ бандероль въ хранилището и клоноветъ и агентуритъ на Българската народна банка, да нареди, шото продажната цѣна на бандерола да става съгласно новата тарифа. На фабриканти нѣма да се по-

връща разликата между досегашната и новата цъна на бандерола, защото съществува облагане на тютюнът, за които фабрикантите са платили на държавата по 2.50 л. за единъ килограмъ.

„V. Съ влизането въ сила на новата тарифа спира се прилагането на чл. 32 п. 2 алпия трета отъ закона за тютюна касателно одръжки 20% върху износимия въ странство тютюнъ, понеже нуждите на местната консумация, следъ привършване на разпределения държавен тютюнъ, ще се задоволятъ съ тютюнъ, който фабрикантите са имали до доставянето.

„VI. Ония лица, които продаватъ тютюнъ по скъпо отъ определените съ настоящето постановление цъни, подлежатъ на наказание по чл. 62 отъ закона за тютюна. Особенъ това конфискуватъ се и тютюните издѣлия.

„VII. Изъяснянето на настоящия указъ възлагамъ на Нашния министъръ на финансите:

Борисъ III.

Министъръ на финансите: С. Даневъ.

„Споредъ тази тарифа за покупка на сурови тютюни съ предвидени на фабрикантите около 15 л., доколкото се предвиждаше, че ще бъде покачено тютюните отъ редовата 1918 г., пазарът на които при създаване на тарифата се откри на много места съ 7—8 л. за килограмъ. Това предвиждане обаче не се оправда. Няколко месеца не се изминаха и фабрикантите се намѣриха предъ лози и много високи цъни на суровите тютюни. Докато до юли т. г. цъната на суровите тютюни варираше между 15—20 л., сега има тенденция да премине 25 л. Подобенъ скокъ има и въ възнатъръчните на работническия трудъ, цъната на лѣнилото, хартията и пр. Като неизпрѣдъственъ резултатъ отъ така бързо промънените условия въ тютюневата фабрикация, дължа да констатирамъ два еднакво печални факта, че и при новата тарифа се бравирамъ нормирани продажни цъни за тютюните издѣлия, което е по важно, намали се раздѣлането почти на всички фабрики. Започна една страшна спекулация съ цѣните на тютюните издѣлия. Фабрикантите намалиха до минимумъ производството за нуждите на местната консумация и отъ 350.000 кг. месечно производство презъ 1918 г. то спада на 140.000 кг. презъ тази година. Това намаление е поразително. Върху него се обвръща внимание отъ всички, а най-подробно го изучиха ония места и лица, които съ заинтересованы да слѣдятъ постъпленията отъ бандеролите. Това обстоятелство на първо място и нежелателните инциденти тукъ въ София и изъ провинцията окъто продоволствието съ тютюна, инциденти, които неизбежно достигнаха до кървави разпри, ме накараха да поискамъ отъ Министерския съветъ да одобрятъ нова тарифа, въ които съ запазенъ размѣрът на бандерола, а съ повишени само продажните цъни.

„Съ II-то постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣдането му отъ 4 декември т. г., протоколъ № 153, се направи следното изменение на бандеролната тарифа, които биде одобрена съ указъ № 11 отъ 9 декември т. г.

УКАЗЪ

№ 11.

Ние Борисъ III.

Съ Божия милост и народна воля

Царь на България.

„По предложение на Нашия министъръ на финансите, представено на място съ доклада му № 25.828 отъ 8 декември 1919 г.,

„Постановихме и постановявамъ:

„Одобряваме II-то постановление на Министерския съветъ, взето въ засѣдането му отъ 4 декември 1919 г., протоколъ № 153, което гласи:

„I. Одобрява се следната тарифа за максималните цъни, по които трбва да се продаватъ тютюните издѣлия и то едно и дребно отъ фабрикантите и тютюнопродавците, за да се стабилизира тютюневата фабрикация, уредулира търговията съ тютюните издѣлия и премахне цъната спекулация и контрабанда съ тютюна и папиросите.

„Тарифа за максималните цъни, по които трбва да се продаватъ тютюните издѣлия:

На едро отъ тютюнофабрикантъ франко фабричния складъ	На едро отъ тютюнопродавцъ франко магазинъ	На дребно отъ тютюнопродавцъ франко продавници
екстра произволна I кач. 1000 гр. до 93 л. максим.	произволна 1000 гр. до 96 л. максим.	1000 гр. до 100 л. максим. 500 гр. до 50 л. 200 " 20 " 100 " 10 " 40 " 4 " 20 " 2 "
II кач. 1000 гр. до 74 л. максим.	1000 гр. до 77 л. максим.	1000 гр. до 80 л. максим. 500 гр. до 40 л. 200 " 16 " 100 " 8 " 40 " 3.20 " 20 " 1.60 "
III кач. 1000 гр. до 52 л. максим.	1000 гр. до 55 л. максим.	1000 гр. до 60 л. максим. 20 гр. до 1.20 л.
Папироси		
екстра произволна I кач. 1000 кгса до 125 л. максим.	произволна 1000 кгса до 132 л. максим.	Произволна 1000 кгса до 140 л. максим. 500 кгса до 70 л. 200 " 28 " 100 " 14 " 40 " 5.60 " 20 " 2.80 " 10 " 1.40 "
II кач. 1000 кгса до 98 л. максим.	1000 кгса до 102 л. максим.	1000 кгса до 110 л. максим. 500 кгса до 55 л. 200 " 22 " 100 " 11 " 40 " 4.40 " 20 " 2.20 " 10 " 1.10 "

„II. Цѣните на епитетъ и пуритъ оставатъ произволни. Всички фабриканти е длъженъ съ цѣлото си производство да изработятъ най-малко 40% тютюнъ III качество и най-малко 30% папироси отъ II качество. Останатите 30% ще бъдатъ отъ другите качества, но въ никакъ случай общото количество за екстраката папироси и тютюнъ не може да превиши 5% отъ цѣлото производство.

„Забѣлѣжка I. Тези проценти министъръ на финансите може да измѣни съгласно епитетъ и пуритъ.

„Забѣлѣжка II. Фабриканти, които работятъ папироси на ръка, а не съ машина, папиросите II качество трбва да съставляватъ 45% отъ цѣлото имъ папиросно производство.

„III. Запрѣщава се на Балканъ да продава бандероли съ цѣни, на тютюнофабрикантъ и то ако при всичко исключение е спазено търчното съотношение, т. е. за всички 100 кг. бандеролъ да съ внесени и означени въ вносения листъ сумата за 40 кг. най-малко бандеролъ III качество, най-малко за 30 кг. папироси II качество и не повече за 5 кг. за тютюнъ I и II качество и папироси I качество.

„Забѣлѣжка III. Фабриканти, които нѣматъ папиросна машина, получаватъ отъ купените бандероли за папироси най-малко 45% за II качество.

„IV. Разрешава се на министъръ на финансите съ заповѣдъ да опредѣли на всичка фабрика минималното месечно производство съ оглед на съществуващата машинна и данничната, които той има или ще събере за работоспособността на всяка фабрика. За тази целъ се назначава комисия, състояща се отъ трима членовици отъ финансово министерство и двама фабриканти.

„V. Всички тютюневи фабрики, включително и тия, които превърнатъ върхъ на постъпдната война и по-късно се откриха изключително за експортъ, ще длъжни да работятъ спо-

редь опрѣдѣлението имъ нарядъ и за нуждитѣ на мѣстната консумация.

„VI. Никоя тютюнева фабрика не може да изнесе тютюневи издѣлия за странство, ако не е изпълнила опрѣдѣлението имъ нарядъ за нуждитѣ на мѣстната консумация.

„VII. Тютюневи издѣлия за странство може да изнасятъ всѣка фабрика, сътига да е пласирила за мѣстнѣтѣ нужди опрѣдѣленото ѹ количества тютюневи издѣлия и да е спазила всички условия по износа на тютюнъ за странство.

„VIII. На фабриканти, които изнасятъ папироси за странство, не се възвръща нищо отъ стойността на купенитѣ отъ държавнитѣ складове гилзи за папироси или бѣни.

„IX. Дребната продажба на тютюневитѣ издѣлия чрезъ разносъ изъ улицитѣ, площацитѣ и заведенитѣ, открити за публиката, се абсолютно запрѣща. Тази продажба става само отъ посточнини продаваници, снабдени съ нужнитѣ патенти.

„X. Фабриканти, които не изработватъ и обандероватъ прѣзъ течението на мѣсецъ опрѣдѣленото имъ минимално производство споредъ съотвѣтствието, изложено въ чл. II съть настоящата тарифа, умислено поврѣдятъ машинитѣ или тѣхнитѣ части или своеуврѣменно не взематъ мѣрки за изправянето имъ дѣйствие, се наказватъ за прѣвъ пътъ съ глоба отъ 10 000 до 20 000 л., за втори пътъ глобата се удвойва, а за трети пътъ се конфискува пълните имъ фабриченъ инвентарь и се продава на търгъ. На сѫщото наказание подлежатъ и онни фабриканти, които не спазватъ максималнитѣ цѣни, по които се продаватъ тютюневитѣ издѣлия на едро, или пушатъ за продажба мухлясали, недобрѣ нарѣзани и несъответстващи по качество на балдерола тютюневи издѣлия.

„XI. Нарушенитето прѣвидени въ прѣдшествуващия членъ се констатира отъ всички законоустановени власти съ актове и въ 3-дневенъ срокъ се започва по тѣхъ разслѣдане и допълнение отъ комисия, назначена отъ финансова министъръ, въ състава на която влизат единъ финансъвъ инспекторъ, единъ ревизоръ по акцизитѣ, околовъскиятъ начальникъ и при нужда едно или двѣ технически лица на държавна служба. Заключението на тази комисия добива сила на изпълнителенъ листъ и се привежда въ изпълнение слѣдъ утвържденето му отъ министър на финансите, ако срѣчу него не бѫде подадена възитна жалба по реда, прѣвиденъ въ чл. чл. 79 и 80 отъ закона за тютюна.

„XII. Министъръ на финансите има право по административенъ редъ да закрия за не повече отъ единъ мѣсецъ онни тютюневи фабрики, независимо отъ другите наказания, ако тѣ не изпълнятъ слѣдъ едно официално прѣдъзявление отъ Финансовото министерство въ 10-дневенъ срокъ чл. чл. II, IV, V, VI отъ настоящата тарифа.

„XIII. Контрольоритѣ при тютюневитѣ фабрики и камерири при Българската народна банка, които не изпълнятъ обязаноститѣ си прѣвидени въ тази тарифа, въ закона за тютюна и правилника за прилагането му, се уволяняватъ отъ длѣжностъ и се глобяватъ до 5 000 л. по процедурата прѣвидена въ закона за тютюна. На сѫщото наказание подлежатъ и онни държавни чиновници, натоварени съ ревизия на тютюневитѣ фабрики, които не изпълнятъ както трѣбва своята длѣжностъ.

„XIV. Подлежатъ на конфискация всички тютюневи издѣлия, които се заловятъ, че се продаватъ безъ патентъ или съ патентъ, но не отъ мѣстата, за които е издаденъ патентъ. Независимо отъ конфискацията, виновните се наказватъ и съгласно закона за тютюна.

„XV. Конфискуватъ се всички тютюневи издѣлия, ако между тѣхъ се намѣрятъ такива безъ бандеролъ или въ отворени кутии и пакети.

„XVI. Въ единомѣсяченъ срокъ отъ влизането въ сила на настоящата тарифа се подлагатъ на изпитъ всички контролори, помощници-контролори при тютюневитѣ фабрики по програмата, която е изработена отъ Финансовото министерство.

„XVII. Контрольоритѣ и тѣхнитѣ помощници, които не издѣржатъ удовлетворителенъ изпитъ, се уволяняватъ и замѣстватъ съ такива, които иматъ срѣдно образование и сѫ прослужили на държавна служба най-малко 5 години.

„Тарифата на бандеролитѣ, публикувана въ бр. 65 отъ тая година на „Държавенъ вѣстникъ“, остава въ сила по отношение на онни неийни постановления, които не сѫ въ противорѣчие съ настоящата.

„XVIII. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на Нашия министъръ на финансите.

„Издаденъ въ София на 9 декември 1919 г.“

„На първообразния съѣ собствената на Него Величество рѣка написано:

Борисъ III.

„Министъръ на финансите: С. Даневъ.“

„Послѣдното измѣнение на тарифата, което е направено въз основа на закона за бандеролната тарифа, публикувана въ бр. 255 отъ 12 ноември 1918 г. застава освѣтъ продажнитѣ цѣни и други три сѫществени отдѣли въ закона за тютюна: опрѣдѣля се минималното задължително производство за всѣка фабрика; износьтъ за странство на тютюневи издѣлия става свободенъ, а не монополь на нѣколко само фабрики, и се стабилизира акцизната персоналъ при тютюневитѣ фабрики.

„Горнитѣ сѫображенія като излагамъ, моля народнитѣ представители да одобратъ указигъ № № 5 и 11 отъ 16 юли и 9 декември т. г. и съ това да се узаконятъ стапалитѣ напослѣдъкъ двѣ промѣни на бандеролната тарифа.

„За неизлишно считамъ да забѣлѣжа, че ако тая тарифа, въ която емъ прѣвидени всичкитѣ мѣрки за да се гарантира интересите на фиска и за да се спре експлоатацията на населението, не даде очакванитѣ резултати, за Финансовото министерство ще остане да пристъпи къмъ монополизирането на фабрикациите и продажбата на тютюневите издѣлия.

„Гр. София, 26 декември 1919 г.

„Министъръ на финансите: Дръ С. Даневъ.“

„Прѣдложение

за одобрение указитѣ № № 5 и 11 отъ 16. VII и 9. XII 1919 г. по измѣнение бандеролната тарифа.

Членъ единственный. Одобряватъ се указитѣ № № 5 и 11 отъ 16 юли и 9 декември 1919 г., съ които се намалява бандеролното право и се установяватъ нови продажни цѣни на тютюневитѣ издѣлия.“

Прѣдсдателъ: Има думата г. Ляпчевъ.

A. Ляпчевъ (д): Г. г. народни прѣдставители! Въ реда на отстѣплението, което Парламентъ прави отъ своето право да законодателствува, а законодателствува Министерскиятъ съѣйтѣ, струва ми се, че тия укази ще иматъ едно отъ виднитѣ място. Въпростът е въ слѣдното. По закона за бандерола на тютюна, на Народното събрание принадлежи правото да опрѣдѣли размѣръ както и бандерола, който държавата взима, така и на продажната цѣна, оная продажна цѣна, която консуматоръ ще плати, а не търговецъ на едро. По тѣзи двѣ цѣни трѣбваще законодателството да се върши отъ самото Народно събрание. Прѣзъ есента на 1918 г., като увеличихме въ големъ размѣръ — както и тукъ е казано, отъ 3 до 5 пъти — бандерола, респективно и продажната цѣна за консуматоръ, допусна се една малка ересъ. Въ какъвъ смисълъ ересь? Дадъ се право на Министерскиятъ съѣйтѣ да намалява размѣръ — право на бандерола и, разбира се, и на продажната цѣна. Това отстѣпление, дадено въ полза на Министерскиятъ съѣйтѣ, е дало възможностъ — говоря отъ формално гледище — на прѣдшественика на г. Турлаковъ да направи тѣзи измѣнения, за които става тукъ дума. Едното намаление е стапало прѣзъ м. юли 1919 г., като съже намалението бандеролътъ, така и продажната цѣна съобразно тъзъ закона, който допуска това намаление. Но наскоро се е виждло, че това намаление ще се отнася до продажната цѣна за консуматора и несполучливо. Защото прѣзъ м. юли 1919 г., когато съже се намалили бандеролътъ и продажната цѣна, се е прѣдполагало, че тютюнътъ ще бѫде много евтинъ, както пѣкога. Скоро обаче се е разбрало, че тая работа е погрѣшила, че тютюнътъ ще бѫде скъпъ, и затуй по отношение на бандерола размѣрътъ се запазва, а по отношение на консуматора продажната цѣна се повишава и се повишава въ размѣри много по-високи нѣкъде отколкото е била по-рано. Така стои въпросътъ отъ формално гледище.

Тукъ трѣбва да прибавя, че нафѣро отъ икономия, които се прави на хартията, г. министъръ Турлаковъ е тъзприетъ одобрението на тия укази — не само тъзприема действието на прѣдшественика си — които носятъ подписа на бившия министъръ на финансите г. Даневъ, ма-

каръ парламентарният редъ това да не допуща; обаче при съществието на г. министра на финансите тук е свидетелство, че той взърнима това иначе.

Азъ взехъ думата не за тези формални опушчения, а да ви обърна внимание на нещо друго. То е, че ние имахме, както виждате отъ тукъ, един система усвоена, а именно да правимъ одръжки отъ тютюна, и като правимъ тия одръжки, да фиксираме на тия тютюни една цена, та при фиксираната цена, на която се дава тютюнът на фабриката, да бъде гарантиранъ фабриканть, да бъде гарантиранъ и консуматорът съ един спрѣдълени отъ закона цѣни за бандерола и за консуматора. Тая система се наpusка. Отъ казаното отъ мене и отъ търговците на тези укази се вижда, че тя се е оказала недостатъчно споделлива. Азъ имахъ предвидътието да предвидя това и да говоря, но не бяхъ тутъ. Но това не е важно. Важното е, че сега въ законъ за бюджета, който онзи денъ вътирахме, при неизвъзможността да бъдемъ господари на экспортните цѣни на тютюна, които цѣни диктуватъ и пънитъ на мѣстния пазаръ, при неизвъзможността да се придръжаме отъ старата, прѣзъ време на войната, практика да правимъ одръжки, ние дадохме на министра на финансите едно по-голямо право: вече по законъ той да има право да увеличава и да намалява както намѣри за добре. При второто члене азъ не се прѣхъ на този въпросъ. Сега бихъ предизвиканъ поради туй, което казахъ, да се спра на въпроса.

Завършвамъ съ пожелание да има голямо внимание по този много голямъ въпросъ. Довѣрието, което Народното събрание с дало на министра, е довѣрие отъ грамадно значение, по нека се надъваме, че той ще съумѣе да го оправдае.

Прѣдседателъ: Понеже никой другъ не е понекалъ думата, пристъпвамъ къмъ гласуване.

Конто приематъ предложението за одобрение указите № 5 и 11 отъ 16 юли и 9 декември 1919 г. по измѣнение на бандеролната тарифа, както ге прочете отъ г. до-кладчика, моля, да си вдигнатъ рѣжката. Болшинство, приема се.

Стѣдва по дневния редъ предложението за оправдаване училищните прѣзъ 1918/1919 г. на бѣдни ученици при държавните срѣдни земедѣлски училища въ Образцовъ-чифликъ, Садово, Плѣвенъ и Образцовъ-чифликъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь И. Гетовъ (з): (Чете)

„Предложение

за оправдаване училищни такси за учебните 1918/1919 и 1919/1920 г. на бѣдни ученици при държавните срѣдни земедѣлски училища въ Образцовъ-чифликъ, Садово и Плѣвенъ.

„Г. г. народни представители! XVII-то обикновено Народно събрание въ засѣданнята си на 10 мартъ 1915 г. и 27 януари 1916 г. рѣли да се оправдатъ училищните такси за 1913/1914 и 1914/1915 г. на 16 души ученици отъ държавните земедѣлски училища въ Образцовъ-чифликъ, Садово и гр. Плѣвенъ, и за учебните 1915/1916 г. на 5 души отъ горните училини, които да слѣдватъ въ земедѣлското училище въ Садово.

„По причини обявяванието на войната тези 5 ученици не можаха да слѣдватъ въ училището, понеже сѫ били взети за воиници. Миниатата година съ откриването на II курсъ при земедѣлското училище въ Образцовъ-чифликъ двама отъ тия 5 души, бивши ученици при Садовското земедѣлско училище, бѣха се явили за продължаване образоването си. И двамата сѫ отъ Македония, бѣдни и безъ всѣкаква поддръжка. Държавата трѣбаше да имъ даде възможност да повтори училището (още една година), иначе десетагодишното имъ лодномагане щѣше да бъде изгубено. Ето защо тези ученици бѣха оставени да слѣдватъ горното училище, безъ да имъ се изисква слѣдуетата се такса. Тия ученици сѫ Христо Гоцевъ отъ с. Междурѣкъ, Кукушко, и Илия Георгиевъ отъ с. Смѣрдешъ, Костурско, които свършиха миниатата година съ успѣхъ горѣпоменатото училище.

„Ученикътъ отъ II курсъ при държавното срѣдно земедѣлско училище въ с. Садово Сава Маноловъ отъ гр. Пирдопъ, поради това, че е останалъ сиръкъ, безъ баща и материјалното положение на семейството му е такова, че не притежава никакви имоти, издръжайки се само съ една пенсия отъ 930-60 л. годишно, поради което че е въ състояние да изплати училищната такса, съ заявлението

си отъ 6 септември м. г. моли за оправдаване на училищната му такса.

„Ученикътъ отъ III класъ при сѫщото училище Иванъ попъ Кочевъ отъ с. Гиевото, Гевгелийско, съ заявлението си отъ 9 септември м. г. иска теже оправдаване на училищната такса за миниатата 1918/1919 и тая за 1919/1920 учебна година, тъй като семейството му при отстаплението на нашите войски прѣзъ есента на миниатата година е останало нѣгъдъ си въ окупираната отъ сърбите територия, за участъта на които той не знае нищо.

„Ученикътъ отъ II класъ при сѫщото училище Георги М. Казаковъ отъ с. Субать-кьой, Димотишко, съ заявлението си отъ 2 декември м. г. моли за оправдаване на училищната му такса прѣзъ 1919/1920 учебна година, тъй като Гюмюрджинската окръжна постояннa комисия, която се е зела съ издръжката му, не можела да го издръжи за въ бѫдеще, понеже съ откъсването Гюмюрджинско състь България въпросната постоянна комисия вече не съществува. Отъ друга страна като бѫдещецъ той не притежава никакви материјални срѣдства за издръжката си; цѣлото му семейство се намира въ крайна нищерия.

„Ученикътъ отъ III класъ при Държавното срѣдно специално лозарско-винарско-градинарско училище въ гр. Плѣвенъ Иванъ Минковъ отъ гр. Етрополе съ заявлението си отъ 27 октомври м. г. иска оправдаване на училищната такса за второто полугодие на 1919/1920 учебна година, тъй като семейството положение на семейството му било за окайване, един, че баща му е старъ и негоденъ за работа, и друго, че материјалното имъ положение се състои само въ едни недвижими имоти оцѣнени на 550 л.

„Пещерските държавни агрономъ Никола Н. Абаджийевъ има двама синове, които слѣдватъ въ срѣдни земедѣлски училища, единиятъ въ с. Садово, а другиятъ въ гр. Плѣвенъ. И двамата сѫ въ последната класъ. Прѣдъ видъ това, че баща имъ е дългогодишенъ чиновникъ и сега съ кромката си заплаща отъ 4.020 л. годишно неизвъзможно му е да издръжи цѣлото семейство и да плаща училищната такса на двамата си сина по 1.000 л., съ заявлението си отъ 20 октомври м. г. той моли да се оправдатъ училищните такси за учебната 1919/1920 г. на двамата му сина, единиятъ въ Плѣвенското държавно срѣдно специално лозарско-винарско-градинарско училище, Христо Абаджийевъ, а другиятъ въ Садовското държавно срѣдно земедѣлско училище, Борисъ Абаджийевъ.

„Ученикътъ отъ III курсъ при Държавното срѣдно специално лозарско-винарско-градинарско училище въ гр. Плѣвенъ Симеонъ Петковъ отъ с. Антимово, Тутраканско, съ заявлението си отъ 4 октомври м. г. иска оправдаване на училищната такса за прѣзъ 1919/1920 учебна година, тъй като поради стеклите се политически обстоятелства цѣлото му семейство е изблъгало отъ Добружа и сега по липса на срѣдства на срѣдства неизвъзможно било издръжката му.

„Прѣдъ видъ на горублизложението мотиви, които азъ намирамъ за правоподобни и намѣсто, моля ви, г. г. народни представители, да одобрите чрѣзъ гласуване приложеното тукъ предложение за оправдаване училищната такса състояща се съ 1.000 л. годишно на лице за слѣдните ученици:

.А. При Държавното срѣдно земедѣлско училище въ Образцовъ-чифликъ.

.1. Христо Гоцевъ отъ с. Междурѣкъ, Кукушко, за 1 година.

.2. Илия Георгиевъ отъ с. Смѣрдешъ, Костурско, за 1 година.

.Б. При Държавното срѣдно земедѣлско училище въ с. Садово.

.1. Маноловъ Сава отъ гр. Пирдопъ за 1 година.

.2. Иванъ попъ Кочевъ отъ с. Гиевото, Гевгелийско, за 2 години.

.3. Георги М. Казаковъ отъ с. Субать-кьой, Димотишко, за 1 година.

.В. При Държавното срѣдно специално лозарско-винарско-градинарско училище въ гр. Плѣвенъ.

.1. Минковъ Иванъ отъ гр. Етрополе, за 1/2 година.

.2. Христо Н. Абаджийевъ отъ гр. Русе, за 1 година, и

.3. Симеонъ Петковъ отъ с. Антимово, Тутраканско, за 1 година.

.Гр. София, 5 май 1920 г.

.Министъръ на земедѣлството и държавните имоти:

Р. И. В. Даскаловъ.”

Решение

за опрощаване училищната такса, състояща се от 1.000 л. годишно на лице, на слѣдните бѣдни ученици отъ държавните срѣдни земедѣлски училища.

„Опрошава се училищната такса, състояща се отъ 1.000 л. годишно на лице, на слѣдните бѣдни ученици отъ държавните срѣдни земедѣлски училища:

„А. При Държавното срѣдно земедѣлско училище въ Образцовъ-чифликъ.

„1. Христо Гоцевъ отъ с. Междурѣкъ, Кукушко, за 1 година (1918/1919 учебна година).

„2. Илия Георгиевъ отъ с. Смѣрдешъ, Костурско, сѫщо.

„Б. При Държавното срѣдно земедѣлско училище въ с. Садово.

„1. Маноловъ Сава отъ гр. Пирдопъ за 1 година (1919/1920 учебна година).

„2. Иванъ попъ Кочовъ отъ с. Гявото, Гевгелийско, за 2 години (1918/1919 и 1919/1920 учебни години).

„3. Георги М. Казаковъ отъ с. Субатъ-кьой, Димитрово, за 1 година (1919/1920 учебна година).

„В. При Държавното срѣдно специално лозарско-винарско-градинарско училище въ гр. Пловдивъ.

„1. Минковъ Иванъ отъ гр. Етрополе за 1/2 година (за второто полугодие на 1919/1920 учебна година).

„2. Христо Абаджиевъ отъ гр. Русе за 1 година (за 1919/1920 учебна година) и

„3. Симонъ Петкановъ отъ с. Антимово, Тутраканско, за 1 година (за 1919/1920 учебна година).“

Прѣседателъ: Понеже никой не иска думата, пристигвамъ къмъ гласуване.

Конто приематъ предложението за опрощаване училищните такси на бѣдни ученици при държавните срѣдни земедѣлски училища въ Садово, Пловдивъ и Образцовъ-чифликъ, както се прочете отъ г. секретари, моля, да си вдигнатъ рѣзата. Министерство, приема се.

Има думата г. министъръ на финансите.

Министъръ М. Турлаковъ: Останалите точки отъ дневния редъ ще останатъ за слѣдующето засѣдане.

Искамъ едно малко пояснение да ви кажа. Обърни ми се внимание отъ стенографията, че днесъ, когато г. Маноловъ е докладвалъ на трето четене закона за данъка върху дружествата, пропуснала е да каже нѣкое измѣнение, конто сѫ имали възможност да довършатъ на ученъ за мирно врѣмѣ и въ врѣме на военно положение.

Първо четене на законопроекта за измѣнение въ сѫдъ-устройството и сѫдомроизводството на военносѫдебния законъ за мирно врѣмѣ и въ врѣме на военно положение.

Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение чл. 22 отъ закона за окръжните съдилища.

Първо четене законопроекта за одобряване министърското постановление за измѣнение на таксите, събиранія отъ Министерството на тънкините работи и на изпомѣданията и отъ българските лагации и консулства въ странство.

Първо четене законопроекта за отлагане изпълнението на наказанията по извършени престъпления по поводъ демонстрациите и стачките, започнати на 28 декември 1919 г.

Конто приематъ така прочетения дневенъ редъ, моля, да си вдигнатъ рѣзата. Министерство, приема се.

преди 1 юни 1920 г.“ Тъй че третата алинея, която става втора, добива слѣдната редакция: „Сѫдътъ не може да опрѣдѣли цѣна по голѣма отъ датъчната оцѣнка за периода 1919/1920 г.“, а втората алинея, която става трета, добива слѣдната редакция: „Ако обаче оцѣнката на зданието е по-малка отъ покупната или ипотекарната стойност, направени преди 1 юни 1920 г. и съ, докаже съ автентични документи плащатъ ѝ по дѣйствителната имъ стойност“. Това е пропуснато и за уяснение на стенографията дълженъ бѣхъ да дамъ тѣзи пояснения.

Прѣседателъ: Конто приематъ направените поправки и пояснения на г. министра на финансите по гласуваните законопроекти въ дневното засѣдане за датъкъ върху дружествата и за отчуждаване здания за държавна, окръжна и община нужда, моля, да си вдигнатъ рѣзата. Министерство, приема се.

Съобщавамъ на народното представителство, че е постъпилъ отъ Министерството на правосъддието законопроектъ за отлагане изпълнението на наказанията по извършени престъпления по поводъ демонстрациите и стачките, започнати отъ 28 декември 1919 г. Този законопроектъ ще се отпечати, раздаде на народните представители и ще бѫде поставенъ на дневенъ редъ.

Издадено засѣдане ще бѫде спредъ правилиника утре въ 2 ч. слѣдъ обѣдъ съ слѣдния дневенъ редъ:

Трето четене на всички законопроекти, конто днесъ минаха на второ четене, плюсъ законопроектътъ, конто съ отложиха днесъ поради неотпечатването на докладътъ.

Слѣдъ това вънъ отъ дневния дневенъ редъ слѣдватъ слѣдните законопроекти:

Първо четене на законопроекта за измѣнение въ сѫдъ-устройството и сѫдомроизводството на военносѫдебния законъ за мирно врѣмѣ и въ врѣме на военно положение.

Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение чл. 22 отъ закона за окръжните съдилища.

Първо четене министърското постановление за измѣнение на таксите, събиранія отъ Министерството на тънкините работи и на изпомѣданията и отъ българските лагации и консулства въ странство.

Първо четене законопроекта за отлагане изпълнението на наказанията по извършени престъпления по поводъ демонстрациите и стачките, започнати на 28 декември 1919 г.

Конто приематъ така прочетения дневенъ редъ, моля, да си вдигнатъ рѣзата. Министерство, приема се.

А. Ляпчевъ (д): Искамъ думата по дневния редъ.

Прѣседателъ: Имате думата.

А. Ляпчевъ (д): Моля да се постави на пръвъ дневенъ редъ поставениятъ толкова пъти изборъ на антифашистка комисия за прѣброка дѣлата на Дирекцията за стопански грижи и обществена прѣвидливост и на Централата на дѣвизите.

Отъ земедѣлци: Слѣдъ ваканцията.

А. Ляпчевъ (д): Азъ съмъ длѣжъ да ви кажа това, а вие правете каквото щете. Азъ заиста като значи това.

Прѣседателъ: Конто приематъ да се тури на дневенъ редъ предложението на г. Ляпчевъ, моля, да си вдигнатъ рѣзата. Министерство, не се приема.

Вдигамъ засѣдането.

(Вдигнато въ 9 ч. 50 м. вечерта)

Подпрѣседателъ: **Х. МАНОЛОВЪ.**

И. ГЕТОВЪ.

Д-РЪ К. КОНСУЛОВЪ.

Х. ВЕТОВСКИ.